

**ZRÍNYI MIKLÓS NEMZETVÉDELMI EGYETEM
HADTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA**

PAPP GYULA NYÁ. EZREDES

**A MAGYAR HONVÉDSÉG
BÉKEFENNTARTÓ MŰVELETEKRE
KIJELÖLT ALEGYSÉGEINEK FELKÉSZÍTÉSE**

PHD ÉRTEKEZÉS

Témavezető:

**(Dr. Hajdú István ezredes)
egyetemi docens**

Budapest

- 2008 -

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	3
BEVEZETÉS	7
1. FEJEZET	
A BÉKEFENNTARTÁS HELYE, SZEREPE, A BÉKETÁMOGATÓ MŰVELETEK ELVEI, TÖRTÉNETE.....	11
1.1 A békefenntartás helye, szerepe a nem háborús katonai műveletekben, a béketámogató műveletek elvei	11
1.2 Nem háborús katonai műveleti feladatok és elvek	11
1.2.1 A nem háborús katonai műveletek felosztása (az AJP-01 (B) Szövetséges Összhaderőnemi Doktrína STANAG 2437 szerint)	12
1.2.2 NATO-szinten egyeztetett feladatok	12
1.2.2.1 Béketámogató műveletek	12
1.2.2.2 Béketámogató műveletek elvei	15
1.3 A békefenntartó műveletek kialakulása, történelmi fejlődése napjainkig.....	18
1.3.1 Krétai „tűzoltási hadművelet”	18
1.3.2 A második sikeres szerepvállalás	19
1.3.2 Balkáni korai misszió	20
1.3.4 Magyar szerepvállalások a '70-es évektől.....	21
1.3.4.1 Vietnám	21
1.3.4.2 ENSZ Irán-Irak Katonai Megfigyelő Csoport (United Nations Ira.Iraq Military Observer Group – UNIIMIOG).....	22
1.3.4.4 Boszniai Béketeremtő-Stabilizáló Erők (angulol: Implementation and Stabilization Force – IFOR/SFOR)	23
1.3.4.5 Koszovói Erők (angulol: Kosovo Force – KFOR)	23
1.5 A békefenntartás történelmi műveleteinek tapasztalatai, következtetések	24
2. FEJEZET	
A MAGYAR HONVÉDSÉG JELENLEGI SZEREPVÁLLALÁSA A BÉKETÁMOGATÓ MŰVELETEK VÉGREHAJTÁSÁBAN, A JÖVŐBENI ELKÉPZELÉSEK.....	26
2.1 A Magyar Honvédség jelene a béketámogató műveletekben	26
2.1.1 A Balkánon szolgáló katonáink csoportosításai	27
2.1.2 Az afganisztáni ISAF misszió	28
2.1.3 NATO Iraki Kiképzési Misszió.....	29
2.1.4 Az ENSZ UNFICYP missziója	30

2.1.5	Az ENSZ libanoni missziója (UNIFIL)	30
2.1.6	Többnemzeti Erők és Megfigyelők magyar kontingense (MFO)	31
2.1.7	Készenléti erők	32
2.1.8	NATO (EU) beosztások	34
2.2.1	Balkáni misszió vonatkozásában	34
2.2.2	Afganisztáni misszió – ISAF vonatkozásában	35
2.2.3	A NATO iraki műveletei vonatkozásában	36
2.2.4	Az ENSZ-, EU- és EBESZ-műveletek vonatkozásában	36
2.2.5	A missziós tapasztalatok feldolgozása, beépítésük a kiképzési rendszerbe	36
2.3	Következtetések.....	47

3. FEJEZET

A BÉKEFENNTARTÓI KÉZIKÖNYV TERVEZET, ÉS A KIKÉPZÉST SZABÁLYZÓ TERV		49
3.1	A békefenntartói kézikönyv megjelentetésének időszerűsége	49
3.2	A békefenntartói kézikönyv felépítése, fejezeteinek összefoglalása.....	50
3.2.1	Első fejezet – Bevezetés, áttekintés.....	50
3.2.2	Második fejezet - Felderítés	51
3.2.3	Harmadik fejezet – Békefenntartói műveletek fő kérdései	51
3.2.3.1	A tömeg és a zavargások ellenőrzése	52
3.2.3.2	Az ellenőrző és a megfigyelő pontok működtetése.....	52
3.2.3.3	A kutatási feladatok.....	53
3.2.3.4	A járőrözés	53
3.2.3.5	A beszivárgókkal kapcsolatos feladatok	53
3.2.3.6	Fegyverek, robbanóanyagok és lőszeresek elkobzása	54
3.2.3.7	Konvojok és azok kísérése	54
3.2.3.8	Parancsnokságok és fontos objektumok őrzése.....	55
3.2.3.9	Kutyák alkalmazása.....	55
3.2.3.10	Páncélozott szállító harcjárművek használata	55
3.2.3.11	Építmények, tábori erődítmények	55
3.2.3.12	Fenyegetettség és kockázatok	56
3.2.4	Negyedik fejezet - Polgári és humanitárius feladatok.....	56
3.2.4.1	A polgári lakosság számára végzendő feladatok.....	56
3.2.4.2	Humanitárius segítségnyújtás.....	56
3.2.5	Ötödik fejezet - Logisztikai kérdések.....	57
3.2.5.1	Logisztikai támogatás.....	57

3.2.5.2	Jólétet biztosító tevékenységek	57
3.2.6	Hatodik fejezet – Egészségügyi és higiénias kérdések.....	58
3.2.6.1	Egészségügyi biztosítás	58
3.2.6.2	Higiénia	58
3.2.6.3	Mentálhigiénia.....	59
3.2.6.4	Egészségügyi hátravonás (angolul: medical evacuation – MEDEVAC) kezdeményezése	59
3.2.7	Hetedik fejezet – A vezetés és a kommunikációs rendszer.....	59
3.2.7.1	Vezetés, irányítás.....	59
3.2.7.2	Információáramlás.....	60
3.2.7.3	Híradó eljárások	60
3.2.8	Nyolcadik fejezet – Felkészítés és kiképzés.....	60
3.2.9	Kilencedik fejezet – „Praktikus” tanácsok egyéni beosztást ellátó katonák részére.....	61
3.2.10	Tizedik fejezet – Kapcsolattartás a családdal, rekreáció.....	61
3.2.11	Mellékletek felsorolása.....	62
3.3	A béketámogató műveletekben részt vevő állomány felkészítéséhez javasolt kiképzési terv.....	63
3.3.1	A kiképzés lényegi elemei.....	69
3.3.2	A kiképzés legfontosabb általános követelményei.....	69
3.3.3	Alaki kiképzés	70
3.3.4	Jogi ismeretek.....	70
3.3.5	Nemzetbiztonsági ismeretek.....	70
3.3.6	Tereptan, térképészeti ismeretek, hadszíntér ismeretek	70
3.3.7	Vegyivédelmi kiképzés	70
3.3.8	Egészségügyi kiképzés	71
3.3.9	Műszaki kiképzés	71
3.3.10	Idegen nyelvi felkészítés	72
3.3.11	Szolgálati szabályzat és szabályzatismeret.....	72
3.3.12	Testnevelési kiképzés	73
3.3.13	Polgári-katonai együttműködés (CIMIC).....	73
3.3.14	Vám- és pénzügyi felkészítés	73
3.3.15	Lőkiképzés.....	73
3.3.16	Közlekedési ismeretek, gép és harcjármű vezetői kiképzés.....	74
3.3.17	Híradó szakfelkészítés	74
3.3.18	Kommunikációs tréning	74

3.3.19	A szaklőkiképzés követelményei	75
3.3.20	Békefenntartói kiképzés	75
3.3.21	A parancsnokok és törzsek felkészítése	77
	Következtetések.....	79

4. FEJEZET

MOBIL, KÖNNYŰSZERKEZETES MŰSZAKI ELEMELK ALKALMAZÁSA A BÉKEFENNTARTÓ MŰVELETEKBEN..... 80

4.1	Mobil, könnyűszerkezetes, speciális békefenntartói feladatokhoz alkalmazható műszaki építmények bemutatása.....	80
4.1.1	Műszaki védelmi építményrendszer elemei	85
4.1.1.1	Örtorony	85
4.1.1.2.	Fedezék, tüzelőállás (TÁS)	87
4.1.1.3	Közlekedési jelzótábla, oszloptartó bak, „fekvőrendőr”	89
4.1.1.4.	Forgalomterelő, akadályozó elemek.....	90
4.1.1.5.	Harcokosi akasztó.....	90
4.1.1.6.	Sorompó	91
4.1.1.7.	Kordonrác, mobilkerítés	91
4.2	A könnyűszerkezetű védelmi építmények alkalmazhatósága	93
4.2.1	Ellenőrző-áteresztő pontok.....	93
4.2.1.1	Állandó Ellenőrző-áteresztő pont.....	93
4.2.1.2	Mobil Ellenőrző-áteresztő pont.....	94
4.2.2	Az EÁP fő részei bemutatása	95
4.2.2.1	Forgalomlassító, megállító rész.....	95
4.2.2.2	Átvizsgáló udvar.....	96
4.2.2.3	Pihenő, ellátó elem	97
4.2.2.4	Védelmi építmények és eszközök	97
4.2.3	Mobil elemek alkalmazása egyéb békefenntartói feladatokban.....	100
4.2.8	Hatásbemutató - hatásvizsgálat	102
4.2.8.1	Hatásvizsgálat robbantással.....	103
4.2.8.2	Tapasztalat.....	104
4.3	Következtetések.....	110

BEFEJEZÉS 111

FELHASZNÁLT IRODALOM 118

PUBLIKÁCIÓS LISTA 124

BEVEZETÉS

A Magyar Köztársaság biztonságát nemzetközi szerződések garantálják. A NATO, mint a legerősebb katonai szövetség, biztosítja azon képességeket, amellyel ma bármilyen erejű közvetlen katonai támadás elhárítható lenne.

A világ legnagyobb katonai szervezetének tagjaként a Magyar Honvédségnek belátható időn belül nem kell attól tartania, hogy bármely ellenséges szándékú állam megsértene Magyarország határait. Ettől függetlenül, a 2001. szeptember 11-i események megrázták-felrázták a világot. Rámutattak arra, hogy a globalizálódó terrorizmus – méretével és kiszámíthatatlan pusztító hatásaival – olyan mértékű veszélyt jelent a fejlett világra, hogy az ellene való sikeres fellépés meghaladja a belbiztonsági erők képességeit és hatáskörét.

Ezekhez, a tartalmukban és megvalósítási formájukban új feladatokhoz a Magyar Honvédségnek képességeket kell biztosítania, s kiképzési rendszerén belül fel kell készítenie álmányát. Az elmúlt években végrehajtott gyakorlatok elemzéséből, valamint a folyó valós műveletek tapasztalataiból levonható főbb következtetések is egyértelműen alátámasztják, hogy a kihívásokra reagálni képes professzionális képességek kialakítása és fejlesztése megkövetelhető a törzsektől, és a műveleti területen harcoló katonától egyaránt.

A műveletek szempontjából előre jelezhető az a sajátosság is, hogy kevesebb ember, kevesebb katona vívja meg a harcot az egyre kisebb kötelékekkel történő összeütközések során. Jellemző, hogy gyakran nem komplex alegységek, hanem azok részei kerülnek közvetlen harcérintkezésbe az ellenséggel, így **az egyes harcos, azaz a sokrétűen változatos feladatokra felkészített katona kerül a figyelem középpontjába.**

Az erők felkészítése magas fokú szaktudást, professzionális képességeket, azaz olyan sokoldalú felkészültséget igényel a katonától, alegységtől, törzsektől, kiképzőktől és a logisztikai biztosításban résztvevőktől egyaránt, melynek révén az egyes harcos katona, a kötelék és a törzs képes feladatait összhaderőnemi és többnemzeti keretek között a megkövetelt szinten végrehajtani.

Ugyanakkor – megítélésem szerint – mindezig nem történt meg teljes mértékben a Magyar Honvédség egyes alegységeinek, egységeinek béketámogató műveletekben való részvételének s az arra történő felkészítésnek egységes, mindenre kiterjedő szabályozása.

Az évek során egyre több magyar tiszt és tiszthelyettes kapott lehetőséget arra, hogy szembenézzen a többnemzeti béketámogató műveletekben való részvétel kihívásaival. megszerzett tapasztalataik a haderőreform, és Magyarország euro-atlanti integrációjának fontos részét képezték, s képezhetik. Ennek ellenére úgy érzem, ez a terület nincs teljes mértékben kimunkálva.

Szükséges, hogy az összegyűjtött tapasztalatok szervezett, rendszerezett formában – megfelelő szintre bontva – mindazokhoz eljussanak, akik munkájuk során azokat felhasználják.

Meglátásom szerint e megjelölt cél elérése nagy mértékben befolyásolja és segíti a Magyar Honvédség béketámogató műveletekre kijelölt alegységei, egységei felkészülését, az egységes követelménytámasztást. Kutatásaim alapján kijelenthetem, a NATO egyre intenzívebben végzi a különböző tapasztalatok elemzését, értékelését, kiemelten kezeli az új tagállamok ez irányú felkészültségét.

Ennek szellemében, a 2002-es prágai csúcstalálkozót követően az év szeptemberében létrehozták a NATO Összhaderőnemi Elemző és Értékelő Központot (Joint Analysis and

Lessons Learned Centre - JALLC). Ez a szervezet valós katonai műveletek elemzését, értékelését végzi, s tapasztalatgyűjtő adatbázist hozott létre.

A fentebb rögzítettek következménye, hogy 2003-ban a NATO-ban létrehozták az Szövetséges Transzformációs Parancsnokságot (Allied Command Transformation - ACT), amelynek egyik feladata – a norvégiai Összhaderőnemi Kiképző Központon keresztül (Joint Warfare Center - JWC) - a kiképzés támogatása, tapasztalatok összegyűjtése, feldolgozása, értékelése valamint ajánlások megfogalmazása.

Reményeim szerint ezért is lesz hasznos adalék és segítség a kiképzők s a missziókba indulók munkájában a téma alapos feldolgozása.

A fentieket csak megerősíti az a tény, hogy jelenünkben a békefenntartás rendkívül gyorsan fejlődő kihívás, s a Magyar Honvédség egyik legfontosabb és egyben legsikeresebb tevékenysége a béketámogató műveletekben való részvételünk. A Magyar Honvédség jelenleg (2007. év augusztusában) 17 misszióban, 13 országban vesz részt a műveletekben. Dolgozatomban a különböző békefenntartó tevékenységekkel kapcsolatos időszerű ismeretek elemzését, feldolgozását, rendszerezését végzem el.

Kutatási célom, hogy hasznosítható, s felhasználható ismereteket – egyfajta ajánlást – biztosítsak a Magyar Honvédségen belül mindazok számára, akik érdekeltek, érintettek a béketámogató, s ezen belül a békefenntartó műveletek előkészítésében s végrehajtásában.

Ezen ajánlások sorából kiemelem a missziós tapasztalatok elemzését, s javaslatokat teszek beépítésükre a felkészítés rendszerébe, valamint egy úgynevezett „tapasztalatgyűjtő” szervezet kialakítására.

Bemutatom, elemzem, értékelem a vizsgált időszakban folyó béketámogató műveleteket s azok várható jövőjét. Megvizsgálom a nemzetközi szerepvállalás átértékelődésének kérdéseit, a prioritások megváltozását.

Javaslatot teszek a műveletekben részt vevő erők célszerű átcsoportosítására, valamint az afganisztáni Magyar Tartományi Újjáépítési Csoport (Proventional Reconstruction Team – PRT) kiegészítő feladataira.

Kidolgoztam egy új, missziós felkészítési rendszert. **Elkészítettem** egy egységes kiképzési programot, valamint a felkészülést, s a misszió végrehajtását segítő „Békefenntartói kézikönyv” ajánlásával segítem a kiképzők s kiképzendők munkáját.

Végezetül **bemutatom a „Békefenntartó műveletek biztonságát szolgáló mobil, könnyűszerkezetes műszaki építményeket”.** Ajánlást teszek a Magyar Honvédségben történő rendszeresítésükre.

Javaslatot teszek a könnyűszerkezetes műszaki elemek alkalmazására a missziós felkészítés, felmérés, ellenőrzés folyamataiban, valamint a hadműveleti területen végzendő feladatok támogatásában.

Elemzem s értékelem az építményrendszer különböző elemeinek használhatóságát a kiképzés során, valamint a különböző békefenntartó eljárásokban.

Témaválasztásom indokai:

Megítélésem szerint kutatási eredményeim, azok tapasztalatai, következtetései, megállapításai, ajánlásai „kézzelfogható”, hasznos s legfőbbként gyakorlatias adalékul szolgálnak a békefenntartó műveletekre felkészülők, felkészítők s résztvevők számára.

Az általam kutatott téma időszerűségét a haderő változásait rugalmasan követő elvárások adják, amelyek előírják, hogy a Magyar Honvédség kisméretű, de modern struktúrájú, az anyagi lehetőségek függvényében korszerű eszközökkel felszerelt, jól kiképzett, mozgékony és gyorsan bevethető haderő legyen.

A téma aktualitását az a tény adja, hogy Magyarország – a térség biztonságáért felelősséget érző más országokkal együtt – szövetségesként fejleszti védelmi képességeit. Kiemelt feladatként egyre nyomatékosabban jelentkezik a nemzetközi szerepvállalás erősítése.

A téma újszerűségét jelzi, hogy az általam folytatott kutatások eredményeire támaszkodva hatékonyabb a békefenntartó műveleteket szolgáló kiképzési és felkészítési rendszer megvalósítása. Az általam javasolt szervezet létrehozásával – amelynek feladata a tapasztalatok gyűjtése, elemzése, feldolgozása, és továbbítása – az MH vezetése rövid időn belül juthat információhoz „a missziós problémákról”, s azok megoldási lehetőségeiről.

Kutatási módszerek:

- A témához kapcsolódó szakirodalom, publikációk, a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség által kiadott szabályozók szintetizálása, elemzése, rendszerezése.
- A témához kapcsolódó vezetői tapasztalatok rendszerezése, kiértékelése, szövetségi kiadványok tanulmányozása, feldolgozása.
- Missziós parancsnoki tapasztalataim rendszerezése, összegzése, feldolgozása, következtetések levonása és az ezekre épülő ajánlások megfogalmazása.
- Munkahelyi viták, interjúk kezdeményezése, problémás területek feltérképezése, megoldási javaslatok kidolgozása.
- Többnemzeti (olasz, magyar és szlovén) békefenntartó alakulat (angolul: Multinational Land Forces – MLF) felállításánál résztvevő tapasztalataim rendszerezése, feldolgozása, elemzése, kiértékelése.
- Külföldi forrásmunkák felkutatása, összegyűjtése, elemzése, értékelése, főbb következtetések levonása, és adaptálása a magyar missziós felkészítés rendszerének megújítása érdekében.
- Személyes részvétel külföldi missziós felkészítésben, a kiképzési programok tanulmányozása, következtetések levonása.
- Publikáltam a koszovói békefenntartásról, az iraki kiképzési tapasztalatokról, illetve a családtámogatási rendszerről.

Végezetül meg kell jegyeznem, hogy 1999 nyarától közel 10 hónapot szolgáltam Koszovóban, mint az Őr és Biztosító Kontingens első parancsnoka, valamint 2005-ben 6 hónapot Irakban, NATO-beosztásban.

A két küldetés fontos és meghatározó volt az életemben, valamint számos olyan tapasztalatot adott, amelyet beépíthettem dolgozatomba.

A koszovói misszió tekintetében kiemelt jelentőségű volt az, hogy „újjonc” NATO-tagként hogyan illeszkedünk be, és álljuk meg a helyünket. A kontingens katonái erőn felül teljesítettek, és büszkén állítom, hogy néhány hónap alatt olyan táborot, védelmi rendszert, sportolási és kulturális feltételeket, s természetesen szolgálatellátást produkáltunk, mely méltó volt úgy a NATO, mint az állami vezetőink elismerésére.

1999 nyarán (a táborfalvai felkészítésen) **még nem rendelkezünk központi kiképzési tervvel, nem volt „Békefenntartói kézikönyv”,** amely egyfajta Bibliaként szolgálhatott volna a felkészítés, valamint a feladat végrehajtás során. Pristinába érkezésünket követően **nem állt rendelkezésünkre mobil műszaki erődítési rendszer,** melyet néhány óra alatt tudtunk volna telepíteni, s a hatékony védelmünket szolgálta volna. Emiatt, sok esetben kényszerből, a

tábor területén talált hulladék anyagokból kellett megépítenünk az őrtornyokat, tüzelőállásokat, s az ellenőrző, áteresztő pontokat. Egyebek mellett erre az állapotra is utalt Dr. Szenes Zoltán egyetemi docens, az MH volt vezérkari főnöke nyilatkozata is. „A NATO Jugoszlávia ellen vívott háborúja során felszínre került alapvető hiányosságok miatt csak kinnal-keservvel tudott összehozni egy minden szempontból megfelelő összetételű missziós zászlóaljat.”¹

A másik komoly kihívásnak az iraki missziós feladatot tekintem, amelyet 2005. július közepétől december végéig, az iraki hadsereg szárazföldi erőinek parancsnoksága (angolul: Iraqi Ground Forces Command) felkészítését szolgáló NATO kiképző csoport vezetőjeként láttam el. Az akkor 11 fős, különböző nemzetiségű katonákból álló NATO-csoport feladata az Iraki Szárazföldi Erők Parancsnokság G1-től G6-ig terjedő részlegei állománya (tábornokok és főtisztek) kiképzésének megtervezése s végrehajtása volt.

A NATO iraki kiképző missziójában (NATO Training Mission in Iraq – NTM-I) összesen 160 katona vett részt.

Az NTM-I keretében Bagdadban telepített magyar kiképző kontingens állománya 4 különböző területen (NTM-I törzs, Iraki Katonai Akadémia, Iraki Szárazföldi Erők Parancsnokság, Nemzeti Műveleti Központ) vesz részt az új Iraki Hadsereg tábornokainak, tisztjeinek és tiszthelyetteseinek felkészítésében.² E misszió tapasztalatainak összegyűjtése, értékelése szintén kiemelten fontos lenne, hiszen **Szekeres Imre honvédelmi miniszter a NATO tagországok védelmi minisztereinek informális találkozásán, melynek a hollandiai Noordwijk városa adott otthont, október 24-25-én bejelentette a következőt:**

„Magyarország kész arra, hogy a jövő évtől részt vállaljon a Dél-Afganisztánban megfigyelő, összekötő, kiképző feladatokat végző NATO-egységek munkájában.”³ A fő célkitűzés, hogy „az afgán hadsereg és rendőrség vegye át az ország biztonságának garantálását”. Ennek értelmében itt is az Irakihoz hasonló kiképző feladatot kell majd végezni. Az afganisztáni hadsereg, rendőrség felkészítésének, kiképzésének előkészítését, megtervezését, végrehajtását jelentősen megkönnyítené az iraki tapasztalatok feldolgozása.

A harmadik évezred elején tanúi lehetünk a biztonsági kihívások dinamikus, sokrétű mozgásának, mely expedíciós karakterekkel rendelkező, gyorsan bevethető, rugalmas, jól kiképzett, a békéért harcoló haderőt igényel.

Az is tényként állapítható meg, hogy a társadalmunkat alkotó egyes elemek békéről alkotott elképzelése különböző, de azt hiszem azzal mindenki egyetérthet, hogy a lét, a gyarapodás és a haladás nélkülözhetetlen feltétele a béke.

Bízom abban, hogy a dolgozatommal hozzájárulok, az MH békefenntartó műveletekre kijelölt alegységei felkészítéséhez.

¹ Forrás: Népszava, 2007. február 13. 9. o.

² Forrás: Papp Gyula: Az iraki kiképző misszió hátterében. In: ZMNE hallgatói közlemények, XI. évf. 2. szám

³ Forrás: www.honvedelem.hu, 2007. október 27.

„A békefenntartás nem katonáknak való munka, de csak katonák tudják ellátni.”
(Dag Hammarskjöld)

1. FEJEZET

A BÉKEFENNTARTÁS HELYE, SZEREPE, A BÉKETÁMOGATÓ MŰVELETEK ELVEI, TÖRTÉNETE

1.1 A BÉKEFENNTARTÁS HELYE, SZEREPE A NEM HÁBORÚS KATONAI MŰVELETEKBE, A BÉKETÁMOGATÓ MŰVELETEK ELVEI

Ebben a fejezetben a célom az, hogy a békefenntartó tevékenységet elhelyezzem a katonai műveletek rendszerében, s megvilágítsam a háborús és a nem háborús katonai műveletek közötti alapvető különbségeket.

Minden katonai művelet természetét, a műveleti környezet összetevőjének részletes értékelése, a döntéshozó politikai testület eltökéltsége, valamint politikai célkitűzései határozzák meg. Az összes katonai műveletre politikai szempontok szerint kerül sor. A nem háborús katonai műveletek jellegzetesen érzékenyek a politikai szempontokra. A műveleti környezetet annak megfelelően kell számításba venni, hogy konfliktus megelőző, konfliktusos vagy konfliktus utáni állapot van.

1.2 NEM HÁBORÚS KATONAI MŰVELETI FELADATOK ÉS ELVEK

A nem háborús katonai műveletek lényeges eltérésekkel bírnak, és külön-külön saját meghatározást és doktrínát igényelnek. Jellemzőik, hogy rendszerint hosszú ideig tartanak, és az is előfordul, hogy megváltoztatják irányukat. Nagyon nehéz megtalálni a megoldást a bonyolult problémákra, illetve ez a bevont erőktől szigorú semlegességet igényel. A végrehajtás során „győzni” sokkal bonyolultabb, mint a háborús műveletek estében. A fegyelem, a türelem könnyen a siker záloga lehet. Több, a témával foglalkozó írás leszögezi, hogy a nem háborús katonai műveletek nem lesznek mindig békés akciók.⁴

A nem háborús feladatok bonyolultak, sokrétűek, esetenként szinte megoldhatatlannak látszanak. Kezelésükre új elvek, stratégiák, műveleti eljárások kialakítására, haditechnikai fejlesztésére, a katonák és alegységek speciális felkészítésére, kiképzésére van szükség.

A nem háborús műveletek fogalma

A nem háborús katonai műveletek széles körben alkalmazott tevékenységek, amelyeket békében, minősített és háborús időszakban harcterületeken kívüli feladatok megoldására ideiglenes jelleggel létrehozott – a katonai erőket is magába foglaló – szervezetek a háborús műveletektől eltérő céllal folytatnak.⁵

⁴ AJP-01 (A) Szövetséges Összhaderőnemi doktrína. 1998. szeptember. HVK Védelmi Tervezési Főcsoportfőnökség, Budapest, 1999. 355. o. 2205. pont

⁵ Kézikönyv a nem háborús műveletek nem katonai feladataihoz. HM HVK Katonai Tervező Főcsoportfőnökség, Budapest, 2006. Nyt. szám: 998/680.

1.2.1 A NEM HÁBORÚS KATONAI MŰVELETEK FELOSZTÁSA (AZ AJP-01 (B) SZÖVETSÉGES ÖSSZHADERŐNEMI DOKTRÍNA STANAG 2437 SZERINT)

a) NATO-szinten egyeztetett feladatok:

- Béketámogató műveletek (amelyek magukban foglalják a békefenntartást, a békekikényszerítést ugyanúgy, mint a konfliktus megelőzést, a béketeremtést, békeépítést és a humanitárius műveleteket);
- Humanitárius műveletek (nem béketámogató műveletek keretében);
- Kutató-mentő műveletek.

b) Nemzeti, kétoldalú vagy többnemzeti alapokon végrehajtandó feladatok:

- felkelés elleni műveletek;
- terrorizmus elleni küzdelem;
- nem harcolókat kitelepítő műveletek;
- polgári joghatóságok katonai segítése, támogatása;
- kábítószer elleni küzdelem;
- szankció érvényre juttatása.

Ezt a listát azonban nem szabad félreértelmezve az összes nem háborús katonai műveletek felsorolásának tekinteni, hiszen tartalmazhat olyan, a NATO-val nem egyeztetett feladatokat, amelyek nemzeti kétoldalú, vagy többnemzeti vonatkozásban valósulnak meg.

Részletesebb doktrinális útmutatásokat más szövetségi kiadványokban, vagy műveleti tervekben találhatunk. Mivel dolgozatomban a békefenntartó műveletekben történő felkészítéssel foglalkozom, ezért a NATO-szinten egyeztetett feladatokon belül csak a béketámogató műveletekkel kívánok foglalkozni.

1.2.2 NATO-SZINTEN EGYEZTETETT FELADATOK

1.2.2.1 BÉKETÁMOGATÓ MŰVELETEK

Magukban foglalják a békefenntartást, a békekikényszerítést, a konfliktus megelőzést, a béketeremtést, békeépítést és a humanitárius műveleteket⁶. Vizsgáljuk ezen összetevőket részletesebben s többféle megközelítésben.

a) Megelőző diplomácia, konfliktus megelőzés

Az ENSZ meghatározása szerint: „*A felek között felmerülő viták megelőzésére, a meglevő vitás kérdések konfliktussá fajulásának megelőzésére, és amikor bekövetkezik a konfliktus, annak továbbterjedésének megakadályozására hivatott intézkedések.*” Az AJP-01 (A) meghatározása szerint: „*Előre megjósolható válság kialakulása előtt tett diplomáciai lépések, amelyek az erőszak cselekmények bekövetkezése előtt a konfliktus forrásainak megszüntetésére, illetve a már bekövetkezett erőszakcselekmények elterjedésének korlátozására irányulnak.*”⁷.

6 AJP-01 (A) Szövetséges Összhaderőnemi doktrína 1998. szeptember. HVK Védelmi Tervezési Főcsoportfőnökség, Budapest, 1999. 361. o. 2210. pont a. bek.

7 Uo. b. bek.

A NATO Szövetséges Erők béketámogató műveletekről szóló doktrína szerint: „*Különbő tevékenységeket tartalmaz, főként az ENSZ Alapokmány VI. fejezetébe tartozókat, melyek a diplomáciai kezdeményezésektől a csapatok preventív telepítéséig húzódnak, melyek célja a viták fegyveres konfliktusokká való eszkalálódásának, vagy tovább terjedésének megelőzése.*”

A konfliktus megelőzés magában foglalhat tényfeltáró missziókat, konzultációt, figyelemztetést, vizsgálatot és megfigyelést. A preventív telepítés rendszerint polgári és/vagy katonai erőkől áll, melyeket a válság elhárítása céljából telepítenek.”

Legfontosabb jellemzői:

- elsősorban diplomáciai és politikai lépéseket tartalmaz;
- rövid időtartamú összpontosítás, a közvetlen válság elkerülése;
- bizalomerősítő intézkedések kiadása;
- beletartozhat az erődemonstráció, fegyveres erő megelőző telepítése és bizonyos esetekben demilitarizált övezetek létrehozása;
- fontos az időbeni riasztás a válság fenyegetéséről.

b) Béketeremtés

Az ENSZ meghatározása szerint béketeremtés: „*Az egymással szembenálló ellenséges felek megegyezésre bírása alapvetően olyan békés eszközökkel, amelyekről az ENSZ Alapokmány VI. szakasza rendelkezik.*”

A NATO béketámogató műveletekről szóló doktrínája szerint a következő meghatározás rögzíthető: „*Egy konfliktus megkezdődése után folytatott diplomáciai tevékenységek a békés rendezés megalapozásának céljával. Tartalmazhatnak jószolgálati missziót, közvetítést, békítést és olyan cselekedeteket, mint a diplomáciai elszigetelés és a szankciók*”⁸.

A béketeremtés legfontosabb jellemzői:

- szigorúan diplomáciai jelleg;
- a kormány részvétele magában foglalhatja a katonai biztonsági segélynyújtást és a fegyveres erők közötti kapcsolatok létesítését;
- katonai részvétel is lehetséges, katonai jelenlét vagy megfigyelők által;
- fontos a politikai tárgyalások kimenetele, a missziós feladatok szükségessége miatt.

c) Békekikényszerítés

Az ENSZ meghatározása: „*Valamely ellenszegülő hadviselő fél arra történő kényszerítése, hogy az ENSZ Biztonsági Tanács követeléseinek eleget tegyen. Az ENSZ Alapokmány VII. szakaszában leírt intézkedések foganatosítása*”⁹.

A békekikényszerítés legfontosabb jellemzői:

- a VII. szakasz felhatalmazása alapján végzik;
- fegyveres harc, fegyveres intervenció, vagy a fegyveres intervencióval való fenyegetés;
- ellentétben a békefenntartással a béke kikényszerítése nem követeli meg a konfliktusban résztvevő felek hozzájárulását, és lehet, hogy a missziók állománya nem semleges és elfogulatlan;

⁸ AJP-01 (A) Szövetséges Összhaderőnemi doktrína 1998. szeptember. HVK Védelmi Tervezési Főcsoportfőnökség, Budapest, 1999. 361. o. 2210. pont e. bek.

⁹ Uo. d. bek.

- a missziók a következőket foglalják magukba: humanitárius segélyakciók oltalmazása, a rend és a stabilitás megteremtése, szankciók érvényre juttatása, a mozgásszabadság garantálása vagy korlátozása, védett övezetek létrehozása és felügyelete, a harcoló felek erőszakos szétválasztása;
- egyes, a hetedik szakasz alapján folytatott nagyszabású műveletek átlépik a jogi és elvi határt, és a genfi konvenciók meghatározása szerinti nemzetközi fegyveres konfliktussá szélesednek.

d) Békefenntartás

Az ENSZ meghatározása szerint a békefenntartás az: *„ENSZ-jelenlét telepítése a helyszínre ez ideig valamennyi érintett fél egyetértésével, rendszerint ENSZ katonai és/vagy polgári rendőri, valamint gyakran polgári személyi állomány bevonásával történik. A békefenntartás olyan módszer, amely kiterjeszti mind a konfliktus megelőzésének, mind a béke megteremtésének lehetőségeit.”*

A NATO Szövetséges Erők béketámogató műveletekről szóló doktrínája szerint:

„Békefenntartás az ellenségeskedések megfékezése, enyhítése és/vagy megszüntetése államok között, vagy államokon belül egy pártatlan harmadik fél általi, nemzetközileg szervezett és irányított, katonai erőt és polgári erőket felhasználó intervenció útján, a konfliktusmegoldás politikai eljárásának végrehajtása, valamint a béke helyreállítása és fenntartása céljából.”¹⁰

A békefenntartás legfontosabb jellemzői:

- Az ENSZ Alapokmány VI. szakaszában foglaltak alapján végzik;
- Célja a frontvonalak mentén beállt fegyvernyugvás fenntartása, amely időt ad a béke-teremtőknek arra, hogy a vita rendezését tárgyalások útján elérjék, illetve ütközőzónát alakítsanak ki az azonosítható és a megoldásba beleegyező erők között;
- Érvényben levő megállapodás és bizonyos fokú stabilitás a műveleti területen;
- A konfliktusban részt vevő valamennyi fél részéről felkérés, illetve beleegyezés van.
- A részt vevő erők semlegesek és elfogulatlanok;
- Jellemző missziók: megfigyelő, ellenőrző, felügyelői és ütköző vagy semleges övezetet elfoglaló misszió;
- A misszió személyi állományába fegyvertelen vagy könnyű fegyverzettel ellátott egységek tartoznak;
- A békefenntartók nem azzal a szándékkal tartózkodnak a misszió területén, hogy aktív fegyverhasználattal akadályozzák meg a tüzszüneti megállapodás megsértését, jelenlétüknek a misszió szándéka szerint elegendőnek kell lennie a béke fenntartására.

Az 1999-es „Szövetséges stratégiai koncepció” úgy nevesíti a válságkezelést, hogy az a NATO alapvető biztonsági feladatainak egyike. Kijelenti, hogy a szövetség eltökélten kész hozzájárulni a válság megelőzéshez, és aktívan bekapcsolódni a válságkezelésbe, beleértve a válságreagáló műveleteket is. A szövetség által megfogalmazott követelmény hatékony konzultációs megoldásokra, válságkezelő rendszabályokra, katonai képességekre és a polgári védelem megtervezésének előkészítésére irányuló lépések kombinációjával érhető el.¹¹

Mindehhez hozzátartozik, hogy néhány évvel a koncepció megszületését követően sor került a NATO első, 5. cikkelyének hatályába nem tartozó, a szövetséges tagállamok területén

¹⁰ Uo. a. bek.

¹¹ NATO Handbook 2006. Public Diplomacy Division, NATO 1110 Brussels, Belgium, p. 43.

kívül végrehajtott hadműveletre. A szövetséges katonai képességfejlesztésben jelenleg jól körvonalazható az a tendencia, amely az 5. cikkely hatálya alá nem eső hadműveleti képességek fejlesztéseit irányozza elő. A koncepció megvalósítása beazonosítható módon jelenik meg a szervezeti struktúra változásában is. Többek között itt kell megemlíteni a NATO Válságreagáló Rendszer felállítását.

A konfliktust követő békeépítés

Az ENSZ meghatározása: „Azon támogatási struktúrák meghatározására és újjáépítésére irányuló, a konfliktus állapotába történő visszaesés elkerülése érdekében tett intézkedések, amelyek megerősíthetik és tartósíthatják a békét.”.

A NATO béketámogató műveletekről szóló doktrínája szerint a békeépítés: „Konfliktus utáni tevékenység azon struktúrák meghatározására és támogatására, melyek megerősítik és megszilárdítják a politikai rendezést, a konfliktus megismétlődésének elkerülése érdekében. Tartalmaz mechanizmusokat olyan struktúrák meghatározására és támogatására, melyek megszilárdítják a békét, elősegítik a bizalom érzetet és a jólétet, és támogatják a gazdasági újjáépítést.”¹².

A konfliktust követő békeépítés legfontosabb jellemzője: egyesíti a katonai és polgári tevékenységeket, és magában foglal sok hagyományos polgári közigazgatási/országépítő műveletet. Pl.: a fegyverek ellenőrzését, a rendőri szervezet és az igazságszolgáltatási intézményrendszer reformját, az emberi jogok helyzetének figyelemmel kísérését, a választások ellenőrzését, a kormányzati intézkedések és a gazdasági fejlődés erősítését.

e) Humanitárius segítségnyújtás

Meghatározása szerint: nem képezi a béketámogató műveletek konkrét, külön körülírt kategóriáját, a „humanitárius segítségnyújtás olyan segélyakció, amely az egyes ember ahhoz fűződő jogán alapul, hogy az élet fenntartása és emberi méltóság megőrzése céljából”¹³ az illetékes hatóságoktól vagy a helyi, nemzeti, nemzetközi szervektől (kormányoktól) és a nem kormányzati szervektől a szükséges mértékben segítséget kérjen és kapjon.

A humanitárius segítségnyújtás legfontosabb jellemzője: a humanitárius segítségnyújtás biztosítása alatt a természeti vagy társadalmi eredetű katasztrófák következményeinek enyhítését és az ínség, nyomor vagy betegség helyhez kötött körülményeinek szigorúan az emberiségesség, elfogulatlanság és semlegesség hármasság elve alapján történő felszámolását értjük. A békeműveletek bármelyik és valamennyi szintjén előfordulhat, vagy szükség lehet rá, és az ENSZ, a koalíciós erők, a katonai szervezetek, a kormányzati szervek és nem kormányzati szervezetek közötti egyeztetést és együttműködést követeli meg a fenti elveknek megfelelő szállítás és elosztás biztosítása érdekében.

1.2.2.2 BÉKETÁMOGATÓ MŰVELETEK ELVEI

A Magyar Honvédség Összhaderőnemi doktrína 5. fejezet 2004-es pontja úgy fogalmaz: „Az összhaderőnemi és többnemzetű műveletek elvei, alkalmazhatók a béketámogató műveletek végrehajtásakor is. A béketámogató műveletek eltérő jellege azonban megköveteli számos más elv figyelembe vételét is, amelyeknek különös értelmezést, hangsúlyt kell adni.

¹² AJP-01 (A) Szövetséges Összhaderőnemi doktrína 1998. szeptember. HVK Védelmi Tervezési Főcsoportfőnökség, Budapest, 1999. 362. o. 2210. pont f. bek.

¹³ Uo. 366. o. 2213. pont

Különösen a pártatlanság és az elfogadás, valamint a csapatok alkalmazásának korlátozása elveit kell figyelembe venni a béketámogató műveletek irányítása és végrehajtása során. Ezen koncepciók közötti kapcsolatrendszer megértése fontos eleme a polgári-katonai együttműködésnek és a politikai végállapot elérésének.”.

A nem háborús katonai műveletek végrehajtása tekintetében – összességében – a következő kiegészítő elveket kell figyelembe venni.

a) Hozzájárulás

A hozzájárulás és a hajlandóság elősegítése, valamint a helyi lakosság aktív bevonása alapvető a tartós és önfenntartó béke elérésében minden béketámogató műveletben. Bármilyen katonai tevékenységet, amely veszteséget okozhat a hozzájárulásban, ezzel a követelménnyel kell egyensúlyba hozni. A békefenntartásba bevont béketámogató erők által a hozzájárulás teljes elvesztése súlyos következményekkel járhat. A hozzájárulás bármilyen vesztesége a béke kikényszerítésre felkészített béketámogató erők révén kezelhető kell, hogy legyen, bár szükséges annak vizsgálata, hogy a művelet a meghatározott cél irányába halad.¹⁴

b) Pártatlanság

A béketámogató műveletet a mandátumban meghatározott egyik fél pártfogása, vagy elítélése nélkül kell végrehajtani. A végrehajtás során, ha a béketámogató erők részrehajlósággal vádolhatók, ez negatív hatással lehet az erők szavahihetőségére, a hozzájárulásra és a küldetés teljesítésének képességére. Törekedni kell arra, hogy a béketámogató erők pártatlan státuszát demonstrálhassuk és tolmácsoljuk. A hatékony kommunikáció és a művelet átláthatósága kulcsfontosságú a pártatlanság érzékeltetésének fenntartásában.¹⁵

c) Hitelesség

A béketámogató erőnek hitelesnek kell lennie ahhoz, hogy hatékony lehessen. A hitelesség kialakítása megalkotja a művelet iránti bizalmat is. A végrehajtás során az erőknek nem szabad közvetlen fenyegetésként megjelenni egyik fél számára sem, nem lehet vita tárgya a kötelezettségük teljesítésének képessége. Ezért nagyon fontos, hogy a részt vevő erőket megfelelően felszereljük és felkészítsük a küldetésre. A hitelesség kialakítása és fenntartása megköveteli a részt vevő erőktől, hogy minden helyzetre és szituációra professzionálisan és hatékony módon reagáljon. Feltétlen követelmény a fegyelmezettség, az önuralom és a professzionalizmus.¹⁶

d) Kölcsönös elismerés

A kölcsönös elismerés egyértelműen kapcsolódik a hitelességhez, és mindenképpen kapcsolódik az erők törvényes tevékenységének láthatóságához. A katonai erőknek ismerniük kell, és tudomásul kell venni a helyi törvényeket és szokásokat. A kölcsönös elismerés nagymértékben függ a katonai erők lojalitásától.¹⁷

¹⁴ Uo. 362. oldal 2211. pont a. bek.

¹⁵ Uo. b. bek.

¹⁶ Uo. 363. oldal 2211. pont c. bek.

¹⁷ Uo. d. bek.

e) Műveletek átláthatósága

Az erők pártatlan státusza, a konfliktusban érintett felek hozzájárulása, valamint a nemzetközi közösség támogatása könnyebben elérhető és fenntartható, amennyiben a felekkel szemben támasztott követelményeket és a katonai küldetés műveleteit, szándékait egyértelműen mindenki számára világossá tették, és a részt vevő felek ezt megértették. A megértés elérésének eredménytelensége gyanakváshoz, értetlenséghez vezethet, vagy a felek – kihasználva a káoszt – mentségeként használják a megállapodások nem teljesítéséhez. Az átláthatóság követelményének ugyanakkor mindenképpen egyensúlyban kell lennie az erők védelmének követelményeivel.¹⁸

f) A katonai mozgásszabadság

Az erők számára nagyon fontos a mozgásszabadság, a küldetés sikeres teljesítésének érdekében. A tevékenység során a mozgás korlátozására irányuló minden kísérletet a leghatározottabban és leggyorsabban el kell hárítani. Ha szükséges, a legmegfelelőbb intézkedések alkalmazásával, természetesen ebben beleértve a fegyveres erőszak kezelésének szabályai szerinti erő alkalmazását is.¹⁹

g) A civil-katonai együttműködés és kapcsolattartás

A béketámogató műveletek többfunkciós jellege megköveteli, hogy – a lehetőségek függvényében – minden bevont katonai és civil ügynökség és szervezet együttműködjön, és közös tevékenységeik kellően koordináltak és irányítottak legyenek. Ez a funkció a civil-katonai együttműködési feladatokba bevont törzsnek a feladata, ami leghatékonyabban rendszeres kapcsolattartással és folyamatos konzultációval valósítható meg.²⁰

h) A csapatok alkalmazásának korlátozásai

A béketámogató műveletek során a csapatok alkalmazására meghatározott korlátozásokat mindig be kell tartani. Csak a célnak megfelelő, a célkitűzések teljesítéséhez szükséges és azzal arányos, a Szövetségben elfogadott eljárási rend szerint meghatározott mennyiségű erőt szabad alkalmazni. A korlátozásokat a körülmények figyelembevételével, az erők alkalmazási módjából és a felhasználásra tervezett eszközök mennyiségének és minőségének számvetéséből kiindulva, a mandátumra és a szembenálló felek közötti megállapodásra alapozva, a nemzetközi törvényekre, továbbá a hozzájáruló nemzetek és a válságövezetbe tartozó országok törvényeire tekintettel határozzák meg. Mindezek az Észak-atlanti Tanács kezdeményező direktívájában és a fegyveres erőszak kezelésének szabályaiban tükröződnek. Lehetséges, hogy az erők alkalmazási szándékának és az erők képességeinek pusztán demonstrálása már elegendő lesz a küldetés teljesítéséhez.²¹

i) Vendéglátó kormány tekintélyének elismerése

Egy országban alkalmazott békefenntartó erőt az ország kormánya hívja meg. Csak a kormány egyetértésével maradhat az országban. Bár a békefenntartó erőnek van bizonyos immunitása, tagjainak viszont cserében tiszteletben kell tartaniuk az ország törvényeit és szokásait.²²

¹⁸ Uo. e. bek.

¹⁹ Uo. 364. oldal 2211. pont f. bek.

²⁰ Uo. g. bek.

²¹ Uo. 366. oldal 2213. pont

²² Kézikönyv. HM HVK katonai tervező főcsoportfőnökség, Budapest, 2006. 14. o.

1.3 A BÉKEFENNTARTÓ MŰVELETEK KIALAKULÁSA, TÖRTÉNELMI FEJLŐDÉSE NAPJAINKIG

A nemzetközi békefenntartás kezdetei az első világháború előtti időszakra nyúlnak vissza, s az is kijelenthető, hogy a nemzetközi erőkkel fenntartott béke, részben magyar találmány.

1.3.1 KRÉTAI „TŰZOLTÁSI HADMŰVELET”

1896 tavaszán etnikai és vallási konfliktus alakult ki az Oszmán Birodalomhoz tartozó Krétán. A sziget a Török Birodalom fennhatósága alá tartozott, de a lakosság 90%-a görög nemzetiségű volt. Az alapjaiban is konfliktusos helyzetet tovább élezte az 1814-ben kezdődő, és egyre nagyobb sikereket elérő görög nemzeti felszabadító mozgalom. A független Görögország hol tettekkel, hol csak szóban, de folyamatosan támogatta a törökellenes felkeléseket a szigeten az 1850-es évektől.

1897. február 4-én Canea városában felkelés tört ki a török Porta fennhatósága ellen, ami átcsapott tömegmészárlásba.²³

A nagyhatalmak nagykövetei Konstantinápolyban ülészeve a katonai beavatkozás mellett döntöttek a mielőbbi béke és biztonság visszaállítása érdekében.

A döntést követően Nagy Britannia 21, Franciaország 8, Olaszország 13, Oroszország 5, és a Monarchia 6 hadihajót küldött a térségbe.²⁴

A Pireuszról odairányított Maria Theresia cirkáló és Sebenico torpedóromboló már február 4-én befutott Caneába, s az osztrák-magyar konzulátus védelmére (Heinrich Neugebauer sorhajóhadnagy parancsnoksága alatt) partra tett 30 matrózt. A szakasz egy részét Pintér Gyula krétai konzul kordonszolgálatra rendelte, hogy elválassa Caena török és görög negyedét. Ezzel megkezdődött a modern történelem első békefenntartó missziója, melynek magyar volt a főszereplője.

Február 12-én Kréta kormányzója, Berovics pasa felkérte a béketeremtésre a hat európai nagyhatalmat (Nagy-Britannia, Franciaország, Németország, Oroszország, Olaszország és az Osztrák-Magyar Monarchia). Március 7-étől 570 fős (benne 100 osztrák-magyar) nemzetközi tengerészgyalogos különítményt tettek partra, amely az osztrák-magyar Franz Martinak sorhajóhadnagy vezetésével megkezdte a sziget átfésülését, s több alkalommal fa egyverrel történő béketeremtést. A feladatok végrehajtása során a Monarchia katonái különböző kényszerítő intézkedéseket is végrehajtottak. Kiemelkedő feladatként visszafoglaltak két erődöt a görög felkelőktől, távoltartottak, illetve elfogták a blokádot áttörő görög hajókat és védelmezték a török kisebbséget, s nem utolsósorban elérték a tűzszünet tiszteletben tartását.

Áprilistól a tengerészgyalogság helyét 2400 fős szárazföldi erő foglalta el. A császári és királyi 87. gyalogezred trieszti II. zászlóalja Guzek Leó ezredes parancsnokságával március 29-én érkezett Krétára, melyet 6 szektorra osztottak fel. Az osztrák-magyar szektor központja Kissarmo lett. Guzek felállított egy gyorsreagálású osztagot, amelybe másfél osztrák-magyar század, 70-70 német és orosz, 50-50 brit, francia és olasz katona tartozott, ezzel egy újabb magyar találmánnyal bővült a nemzetközi hadtudomány.²⁵ A nemzetközi erők jelenléte meg-

²³ Pándi Lajos: Köztes-Európa 1763-1993 (Térképgyűjtemény), 141, 142. o.

²⁴ Csonkaréti Károly: Horthy, a tengerész. Zrínyi, Budapest, 1993. 47. o.

²⁵ Ravasz István: Krétai tűzoltási hadművelet. In: Magyarország az I. világháborúban. Lexikon A-Zs. Petit Real, Budapest, 2000. 395. o.

akadályozta, hogy a sziget hadszíntérré váljon oly módon, hogy a gyorsreagálású osztagok folyamatosan járőröztek a görög és török csapatokat elválasztó körülbelül 1 kilométeres sávban. 1897 ősztől Krétán a helyzet konszolidálódott, s a nemzetközi misszió 1898. április 12-én befejeződött.

A nagyhatalmak haderői ekkor elhagyták a szigetet, és Pintér Gyula átadta a közigazgatást a kinevezett új török kormányzónak.

Azt gondolom, az első „békefenntartónk” megérdemel annyit, hogy életrajzi adataival megismerkedjünk.

Pintér Gyula, a krétai művelet politikai vezetője 1852. október 30-án született. 1872-ben a bécsújhelyi katonai akadémia elvégzése után hadnagyi rendfokozattal lépett tényleges katonai szolgálatba. 1880-ban már a vezérkarban szolgált, és részt vett 1882-83-ban a boszniai és hercegovinai felkelés leverésében. 1885-ben már, mint kapitány megkezdte diplomáciai szolgálatát Romániában, Bulgáriában, Lengyelországban és Görögországban. 1892-ben szolgálaton kívüli állományba helyezték, de 1913-as nyugállományba vonulásáig folyamatosan előléptették, és így vezérőrnagyként vonult vissza.

1892-től teljesített diplomáciai szolgálatot Krétán, Canea városában. 1908-tól a bejrúti főkonzulátust vezette. Katonai és diplomáciai karrierje során számos hazai és külföldi kitüntetéset kapott, többek között a Canea város díszpolgára címet is kiérdemelte.²⁶

A krétai "tűzoltási hadművelet" azért fontos számunkra, a békefenntartó műveletekkel foglalkozók számára, mert a mai értelemben vett békefenntartó tevékenység számos ismerve megtalálható benne:

- A konfliktus továbbterjedése érdekében a nagyhatalmak döntöttek a helyzet lokalizálásáról, hosszútávú rendezési tervet dolgoztak ki;
- Szintén a nagyhatalmak alakították ki a politikai, közigazgatási és katonai irányítási rendszert;
- Humanitárius okokból és halasztást nem tűrő esetben felkérés nélkül beavatkoztak;
- Rendelkeztek a fogadó ország (Török Birodalom) beleegyezésével, felkérésével;
- A műveleti területet szektorokra osztották;
- Alkalmazták a mai ismert béketámogató technikák nagy részét;
- Bevezették az ideiglenes nemzetközi közigazgatást;
- Elérték a tűzszünet betartását az erők visszavonulását és a békés rendezést;
- Szükség esetén kényszerítő erőt alkalmaztak.

1.3.2. A MÁSODIK SIKERES SZEREPVÁLLALÁS

A XIX. század végén egyre erősödött a külföldi gazdasági és politikai befolyást ellenzők mozgalma Kínában. Sikerült ügyük mellé állítaniuk a külföldi képviselők szolgálatában álló kínai katonákat, a bokszereket is. 1900 júniusában az anyacsászárné hadat üzent a nagyhatalmaknak, s 1900. június 13-án kirobban az úgynevezett boxer-felkelés. A boxerek ostrom alá vették a pekingi diplomáciai negyedet, s hadat üzentek az összes, Kínában képviselt külföldi hatalmaknak. A hat európai nagyhatalom, valamint az USA, Belgium, Hollandia és Japán nemzetközi haderőt állított össze, amely a német Waldersse tábornagy vezetésével Takunál partra szállt, megverte Li Huang-csang tábornok kínai császári seregét, augusztus 8-án felmentette Pekinget, s megszállta Tiencsint is.

²⁶ A cs. és kir. Külügyi Szolgálat Évkönyve 1915., az 1915. június 1-jei állapot szerint, tizenkilencedik évfolyam. Franklin-társulat bizományában, Budapest, 1915. 335. o.

A különböző régiókat, településeket a már Kréta esetében tapasztalt módon szektorokra osztották, és egy-egy nagyhatalom látta el a rend fenntartását²⁷. A szektorokba kirendelt monarchiás tengerészeknek nemcsak a rend fenntartása volt a feladata, hanem irányították az alájuk rendelt 80 kínai rendőr munkáját is, valamint ellátták a körzetben a teljes közigazgatási feladatokat is.²⁸

Az 55 napos ostrom és a felmentő támadás alatt 12 osztrák-magyar tengerész halt hősi halált, őket Pekingben temették el.

A hadműveletet 82 hadihajó támogatta, köztük az osztrák-magyar Kaiserin Elisabeth, Aspern és Zenta cirkáló, gróf Rudolf Montecuccoli tengernagy parancsnokságával. Pekinget és Tiencsint zónákra osztották fel. A 3. osztrák-magyar tengerészgyalogos különítmény közül egy (a pekingi) a követségeket, a második a város közepére eső tiencsini zónát biztosította, a harmadik a takui vasútállomásnál foglalt állást.

A kontingenst 2 évente váltották. A misszió az I. világháború kitöréséig tartott.

1.3.2 BALKÁNI KORAI MISSZIÓ

A következő hasonló jellegű feladatot Európa „puskaporos” hordóján, a Balkánon hajtották végre.

1902. év őszén etnikai és vallási viszály robbant ki Macedóniában, s áttért Montenegro-ra és Koszovóra is. 1903 tavaszán törökellenes felkelés tört ki, júliusra általános polgárháború bontakozott ki a török hadsereg, illetve a macedón, az albán, a crnagorác, a szerb, a bolgár és a görög népesség között. 1903. október 3-án I. Ferenc József osztrák császár és II. Miklós orosz cár megegyezett a balkáni konfliktus lokalizálásáról. Október 22-én közös jegyzéket adtak át Ferid Pasának, a nagyvezérnek, hogy a két hatalom lefegyverzi a felkelőket, tiszteket küld a helyi török csendőrség átszervezésére, s átszervezi a helyi polgári adminisztrációt, a török kormány, pedig rendelje vissza csapatait. 1904. januárban Olaszország, tavasszal Németország, Nagy-Britannia és Franciaország jelezte csatlakozási szándékát a misszióhoz. Február 8-án a hat európai hatalom megegyezést kötött a közös békefenntartásról.

Az osztrák-magyar kontingensnek Koszovó jutott feladatul, ahol első parancsnoka gróf Salis-Seewis János vezérkari alezredes volt. Március 2-án a 6 hatalom összesen 25 tisztje formailag török szolgálatba lépett. A „hathatalmi” misszió 1909-ig tartott. A tevékenységük alatt 25 nagyobb, és számtalan kisebb összecsapást, konfliktust vizsgáltak ki. Végrehajtották a csendőrség átalakítását, ellenőrzését. Átszervezték és irányították a közigazgatást. Mindezen tevékenységekre az érintett felek beleegyezésével került sor, olvasható Ravasz István: Magyarország az első világháborúban című kötete 55-57. oldalán.

1912 novemberében az albánok lakta Szkutari szerb-montenegrói ostromával új válság robbant ki. A hathatalmi konferencia 1912. december 17-én Londonban foglalkozott Szkutari Albániához csatolásáról, valamint az önálló Albánia létrehozásáról. 1913 tavaszán Szkutarit Albániához csatolták. Április 10-én nemzetközi flottademonstráció kezdődött Montenegró és Észak-Albánia előtt. A Monarchiát 3 csatahajó, 1 cirkáló és 3 romboló képviselte Maximilian Njegovan ellentengernagy parancsnoksága alatt.

²⁷ Ravasz István: Kínai tűzoltási hadművelet. In: Magyarország az I. világháborúban. Lexikon A-Zs. Petit Real, Budapest, 2000. 364. o.

²⁸ Györi Lajos: A császári és királyi haditengerészet békében és háborúban. Nagy Károly és Társai grafikai műintézete, Debrecen, 1935. 137. o.

A brit kontingens 1914. augusztus 1-jén, az osztrák – magyar és vele a német 4-én, az olasz 21-én, a francia 24-én hagyta el Szkutarit.²⁹

Noha a hadüzenet-váltások már megtörténtek, a közös békefenntartó misszióban bajtársakká vált katonák nem voltak hajlandók egymásra löni, kézfogással váltak el.

1.3.4 MAGYAR SZEREPVÁLLALÁSOK A '70-ES ÉVEKTŐL

Magyar katonák 1914-et követően 1973-tól vesznek részt nemzetközi békemissziókban.

Nehéz fontossági sorrendet felállítani az egyes missziók között, így időrendben a jelentősebbeket emeltem ki.

1.3.4.1 VIETNÁM

1973. január 24-én Magyarország felkérést kapott a dél-vietnami Nemzetközi Felügyelő és Ellenőrző Bizottságban (NEFB) való részvételre. Mi volt e döntés előzménye?

A Vietnami Demokratikus Köztársaság, a Dél-Vietnami Ideiglenes Forradalmi Kormány, az Amerikai Egyesült Államok és a Vietnami Köztársaság kormányainak megbízottai 1973. január 27-én Párizsban aláírták az „Egyezmény a háború befejezéséről és a béke helyreállításáról Vietnamban” címet viselő egyezményt. Az aláíró felek felkérték az ENSZ támogatásával Indonézia, Kanada, Lengyelország és Magyarország kormányát a Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottságban való részvételre. Ezzel a békeküldetéssel vette kezdetét a magyar hadtörténelem első „ilyen jellegű” feladata.

A magyar külpolitika elismerését jelentő felkérés tette lehetővé, hogy diplomaták, katonák, határőrök és rendőrök, a NEFB magyar tagozata három egymást váltó csoportjának tagjaiként a vietnami háborút lezáró történelmi események részeseivé válhassanak.

E nemzetközi megbízatás végrehajtása külön fejezetet képez a magyar hadtörténelemben.

A külügyi szolgálatot ellátó magyar diplomaták, és diplomáciai státust kapott személyek között, a magyar fegyveres erők állományából 525 hivatásos és tartalékos katona vett részt.

A feladat megkezdésére 1973. január 26-án indult el a magyar tagozat első csoportja Dél-Vietnámba, melyet további kettő követett.

A hazautazás bonyolultsága miatt a váltásokon belül kisebb csoportok voltak. Minden váltást nagykövetségi rangú diplomata vezetett (Esztergályos Ferenc, Lőrincz Nagy János, dr. Németh József), a katonai csoport parancsnokságát tábornokok (Szűcs Ferenc, Csapó Viktor, Tölgyes Ernő vezérőrnagy) irányították.

A csoportok tagjai a párizsi egyezményben foglaltaknak megfelelően, bonyolult nemzetközi viszonyok között, harctéri és idegen nyelvű környezetben, a hazától 13 000 kilométerre, felelősségteljesen hajtották végre kiküldetésüket.

Az alapvető feladatot a párizsi egyezményben meghatározottak, és a nemzetközi jog előírásai betartásának ellenőrzése és felügyelete jelentette. Tevékenységük súlypontját a fegyverszünet megsértése miatt benyújtott panaszok kivizsgálása, a fegyverzeti anyagok és felszerelések számbavétele, valamint katonai objektumok felügyelete képezte.

²⁹ Ravasz István: i.m. 638-639 o.

Megkülönböztetett figyelmet kapott a fogolycsere, az amerikai csapatok és hadianyagok kivonásának ellenőrzése; valamint a békepolitikai felügyelet.

A szolgálati rendszer és a mindennapi élet összehangolása bonyolult helyzeteket teremtett. A szemrevételezéseket követően a csoportok kitelepítése is megkezdődött. 7 körzetparancsnokság, 26 helyi ellenőrző csoport és 29 különleges ellenőrző csoport (pl. át-eresztő ellenőrző pont) volt. A NEFB csoportok elhelyezése nagyjából közvetlenül a harcoló felek között, vagy a dél-vietnami hadsereg ellenőrzése alatt álló területen történt. Napról nap zajlott a „békés” élet, este pedig a harc folyt. A trópusi időjárási viszonyok okozta idegi és fizikai fáradtság feloldására a váltásokon belül a csoportokat gyakran cserélték és pihentették.

„Az 1975-ös év első hónapjaiban a harci események annyira erősödtek, hogy a négy nemzet képviselőinek biztonsága veszélybe került. A NEFB közös katonai parancsnokságának döntése értelmében a kihelyezett körleteket előbb összevonták, majd fokozatosan beszüntették működésüket. A Ho Si Minh-II hadművelet befejezéseként Saigon elfoglalásával a NEFB gyakorlati tevékenysége megszűnt.

A békeküldetés 1975. május 8-án úgy ért véget, hogy megbecsülést és tiszteletet szerzett a magyar diplomáciának és a magyar katonáknak.”³⁰

1.3.4.2 ENSZ IRÁN-IRAK KATONAI MEGFIGYELŐ CSOPORT (UNITED NATIONS IRA.IRAQ MILITARY OBSERVER GROUP – UNIIMOG)

A Magyar Néphadsereg béketámogató műveletben való részvétele, a vietnami háborút követően, az iraki-iráni konfliktus megoldásában volt 1988-1991 között, az ENSZ által vezetett UNIIMOG misszióban. Ki kell emelnem a sajátosságát ennek a missziónak. „Az ENSZ történetében ez volt az első alkalom, amikor a 26 országból, csak fegyvertelen katonai megfigyelők érkeztek, s láttak el megfigyelői feladatokat közvetlenül a frontvonal két oldalán, illetve a köztes területen, az úgynevezett senki földjén (...) A Magyar Köztársaság 3 váltást küldött ebbe a misszióba. A harmadik csoportot az öbölháború kitörése után Iránba evakuálták. Ki kell emelni, hogy a magyar tisztek az evakuálás folyamán elismerésre méltó szerepet játszottak az ENSZ javainak megmentése terén.”³¹

Az UNIIMOG misszióba kiküldött mindhárom váltás igen komoly elismerést szerzett hazánknak. Többen voltak közülük magas törzsbeosztásban, szektorparancsnokhelyettes, illetve az evakuálás idején többen töltöttek be „team leader” pozíciót.

Ezzel a szerepvállalással a kronológiában már el is érkeztünk ahhoz a korszakhoz, amelytől kezdve aktív katonákat, tábormásokat is lehet találni a csoportokban. A legnagyobb elismerés az volt, amikor az ENSZ főtitkára 1999. március 1-jén Bali József vezérőrnagyot (ma a HM védelempolitikai szakállamtikára) nevezte ki az UNMOGIP parancsnokává, az Indiai-Pakisztáni konfliktust kezelendő csapat élére. Kiemelendő még Száraz György vezérőrnagy személye is, aki a MINURSO parancsnoka volt 3 évig. Jelenleg ő a leghosszabb időt, ilyen magas beosztásban eltöltött magyar tábormok.

³⁰ „25 éve kezdődött...” A magyarok békeküldetése Vietnámtól napjainkig. Hadimúzeum Alapítvány, Budapest, 1998.

³¹ A békefenntartás és a NATO béketámogató műveletek kialakulása, fejlődése. ZMNE egyetemi tansegédlet, Budapest, 1999. 129-131. o.

Kiemelkedő eredményeket ért el az Öböl-háború Magyar Egészségügyi Csoportjában Dr. Svéd László orvos vezérőrnagy úr, valamint az UNMOT misszió parancsnok-helyetteseként Forgács László ezredes úr, aki ezt megelőzően Angolában, Libériában, és Grúziában szintén felelősségteljes beosztásban dolgozott. A teljesség igénye nélkül fontos még megemlíteni, hogy képviselték hazánkat kollégáink Namíbiában, több misszióban vettünk részt Angolában, Mozambikban, Kambodzsában.

1.3.4.3 Albániai erők (angolul: Albanian Force – AFOR)

1999. év áprilisában született meg az Országgyűlés jóváhagyása egy 35 fős magyar orvoscsoporthoz Albániába küldéséről, humanitárius feladatok végrehajtása céljából.

Az orvoscsoporthoz alapvető feladata a lakosság egészségének megőrzése, a járványok kialakulásának, terjedésének megelőzése, illetve megakadályozása volt.

A magyar egészségügyi kontingens járványügyi, közegészségügyi munkája a hazai és nemzetközi értékelések alapján igazi sikertörténet volt.

1.3.4.4 BOSZNIAI BÉKETEREMTŐ-STABILIZÁLÓ ERŐK (ANGOLUL: IMPLEMENTATION AND STABILIZATION FORCE – IFOR/SFOR)

„A Magyar Műszaki Kontingens neve 1995 decemberében bukkan fel először a híradásokban, hogy azután jelképezze hazánk részvételét a XX. század legnagyobb békefenntartó missziójában.”, olvasható Dr. Padányi József Békefenntartás Boszniában: a Magyar Műszaki kontingens című kiadvány 25. oldalán, mely írás átfogó képet ad az újkori magyar hadtörténelem egyik fényes fejezetéről.

A 114/1995 (XII. 12.) OGY határozat fogalmazta meg a kontingens küldetését. Ebben az Országgyűlés hozzájárulását adta ahhoz, hogy az IFOR keretében korlátozott létszámú (nem több mint 500 fő) magyar önálló műszaki alegység dolgozzon.

A katonai vezetés és a kontingens parancsnoksága erején felül teljesítve végrehajtotta a feladatokat. 2002. március 31-én a Magyar Műszaki Kontingens küldetése véget ért.

A 2003. év elején az SFOR-t átalakították, létszámát 12 000 főre csökkentették, majd 2004-ben 7 000 főre. Az SFOR küldetése 2004 decemberében ért véget.

A NATO döntése az SFOR-művelet befejezése volt és a felelősségi terület átadása az EU-nak, amely az ENSZ 7. cikkelye alapján kezdte meg feladatait Bosznia-Hercegovinában.

Az ALTHEA művelet az EU legnagyobb katonai művelete, 2004. december 2. óta zökkenőmentesen folyik a „Berlin Plusz” megállapodás alapján. 2007. március 1-jével a művelet jellege megváltozott és az addigi elrettentésen alapuló koncepciót a manőverező jelleg váltotta fel. A spanyol keretnemzetű manőverzászlóaljnak május közepéig kellett a teljes készenléti állapotot elérni.

A magyar felajánlás helyzete:

Az MH a műveletben 2007. május 01-jéig az MH KRK alapján (korlátozott képességekkel), azt követően az MH EUFOR századdal vesz részt.

1.3.4.5 KOSZOVÓI ERŐK (ANGOLUL: KOSOVO FORCE – KFOR)

A KFOR misszióra az ENSZ jóváhagyásával a NATO égisze alatt kerül sor. Célja, a háború idején elűdözött emberek hazajutásának elősegítése, a lakosság életének és emberi jogainak védelme. 1999. június 15-én született meg az országgyűlési jóváhagyás 350 fős magyar békefenntartó zászlóalj Koszovóba küldéséről.

A Magyar Honvédség 324 fős Őr- és Biztosító Kontingense, hivatalosan július 28-án kezdte meg Pristinában az angol zónán belül – brit alárendeltségben – a konkrét békefenntartó feladatok végrehajtását. A magyar katonák őrzés-védelmi feladatot látnak el, a KFOR főparancsnokság, valamint a várostól 25 km-re lévő Goles hegyen található híradó átjátszó állomás biztosítása érdekében.³²

A Magyar Honvédség jelenlegi részvételéről a béketámogató műveletek végrehatásában a 3. fejezetben írok.

Az első fejezetben szükségesnek tartottam egységes rendszerbe foglalni a béketámogató műveletek definícióit. A fogalomrendszert több aspektusból vizsgálva megállapítható, hogy akár az ENSZ, akár a NATO által elfogadott értékrenden keresztül vizsgáljuk a békefenntartás fogalmát, belső tartalmát, az a szervezetek alaprendeltetésének különbözősége ellenére nem változott.

Az első fejezetben foglalkozom még a béketámogató műveletek kialakulása, történelmi fejlődése vizsgálatával egészen napjainkig. Törekedtem arra, hogy a történelmi áttekintés során a magyar részvételt kiemeljem, és kihangsúlyozzam, illetve bizonyítsam, hogy a magyar szerepvállalás meghatározó jellegű volt a békeműveletek történetében.

1.5 A BÉKEFENNTARTÁS TÖRTÉNELMI MŰVELETEINEK TAPASZTALATAI, KÖVETKEZTETÉSEK

1. Az általam bemutatott történelmi példák jellemző bizonyítékai a válságkezelés, konfliktus-megelőzés azon kitételének, miszerint a megfelelő katonai erővel alátámasztott diplomáciai és gazdasági állásfoglalás a siker kulcsa.

2. Ez a kitétel ma sem változott, de az is elmondható, hogy a történelem néha ismétli önmagát. Jugoszlávia 1991 óta tartó felbomlásával ismét hatalmi vákuum keletkezett a Balkánon. Újra embertelen küzdelmekben és gyalázatos etnikai tisztogatásokban megjelenő, eddig a mélyben rejlő feszültségek törtek a felszínre.

3. Az etnikai konfliktus – ahogyan láthattuk – nem napjaink problémája, kezelésüket már sok nemzet, sok korban próbálta megoldani és tartós rendezési megoldást találni, beleértve egy nemzetközi közösség által bevezetett és működtetett ideiglenes közigazgatást is. A vizsgált történelmi példák (néhány kivételtől eltekintve) bizonyítják, hogy a konfliktusok forrásai többnyire az etnikai különbözőségekből rejlenek.

4. Tapasztalat az is, hogy a helyszínen tartózkodó honfitársak, és az adott kormányok diplomáciai, gazdasági, kulturális és katonai képviselői megfelelő információszolgáltatók lehetnek.

5. A vizsgált történelmi példákban – talán a kínai műveletet leszámítva – a konfliktusok magjai az etnikai különbözőségek voltak. A műveletekben többször előfordult (mint végrehajtandó feladat) a szemben álló fegyveres csoportok szétválasztása, leszerelése, a rendőrség csendőrség átszervezése, kiképzése és ellenőrzése is.

³² A békefenntartás és a NATO béketámogató műveletek kialakulása, fejlődése. ZMNE egyetemi tansegédlet, Budapest, 1999. 144-147. o.

Tapasztalhattuk azt is, hogy a nemzetközi közösség ideiglenes közigazgatást vezetett be, mint ahogyan azt napjainkban Koszovóban vagy Kelet-Timorban is megteszi. A „műveleteket” végrehajtók több esetben állítottak fel és működtettek menekülttáborokat, illetve menekítettek ki a harcokból civil személyeket. A műveletek sikeres megoldása érdekében a nagyhatalmak közösen kialakították a politikai és a katonai legfelső irányítói rendszert és kidolgozták a hosszú távú rendezési tervet, meghatározva azt, hogy milyen célt kívánnak elérni a konfliktus rendezése során

A műveletekre történő felkészítés, kiképzés vonatkozásában elmondható, hogy az első világháború előtt végrehajtott, úgynevezett „tűzoltási hadműveletekben” részt vevő tengerész- és katonaaállománytól nem álltak távol azok a „béketámogató” eljárások, technikák, amelyeket a küldetés sikeres végrehajtása, a konfliktus kezelése érdekében alkalmazniuk kellett. Az akkori haderő alaprendeltetésében felkészült a mai nevén nevezve „nem háborús katonai műveletek végrehajtására”, melyben a nem harcolók evakuálása, járőrözés, tömegoszlatás, ellenőrző-átvizsgálás, kivizsgálás, embargók betartása és a béke kikényszerítése is szerepelt.

Az általam idézett történelmi példákból azt is láthattuk, hogy a konfliktus megoldásában elsőként a haditengerészeti erőket alkalmazták. Ennek oka, hogy általában ők voltak a legközelebb a helyszínekhez, illetve ők voltak leggyorsabban telepíthetőek, rendelkeztek az „expedíciós” képességgel, valamint ők részesültek heti egy alkalommal szárazföldi harcászati kiképzésben, melynek célja a partraszállás, és bizonyos terület megszállása volt.³³

A történelmi áttekintés igazolta, hogy az alapvető békefenntartói eljárásmodok, mint például a lakosság evakuálása, járőrözés, tömegoszlatás, átvizsgálás, kivizsgálás, ellenőrző pontok telepítése stb. az idő múlásával nem változott.

³³ Györi Lajos: A császári és királyi haditengerészet békében és háborúban. Nagy Károly és Társai grafikai műintézete, Debrecen, 1935. 73. o.

„A békefenntartás nem katonáknak való munka, de csak katonák tudják ellátni.”
(Dag Hammarskjöld)

2. FEJEZET

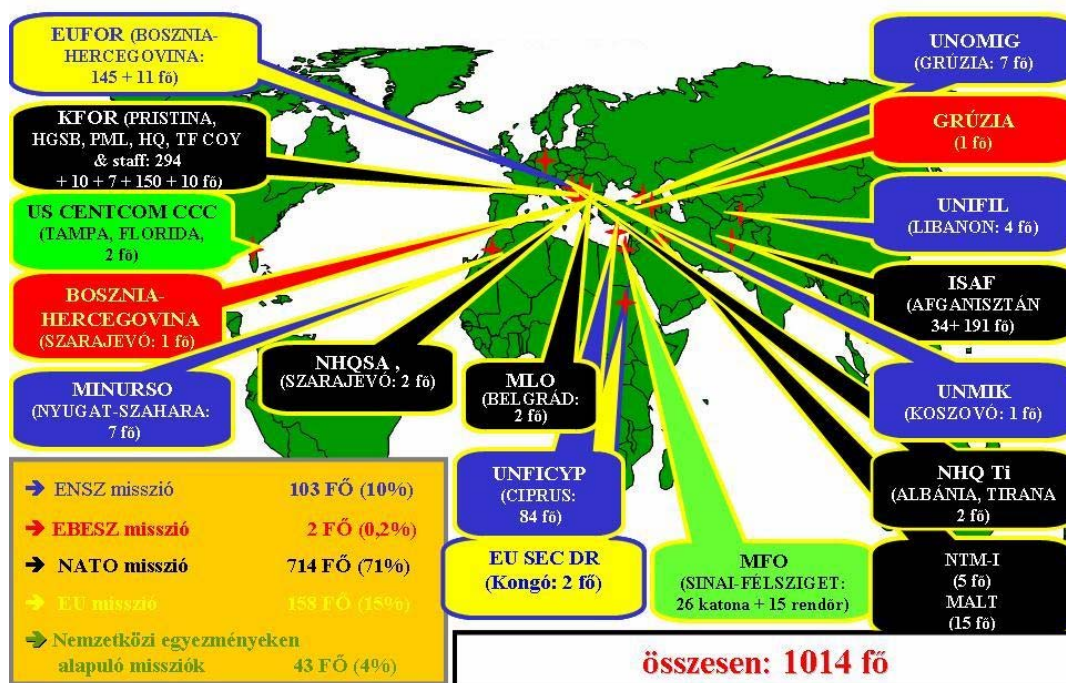
A MAGYAR HONVÉDSÉG JELENLEGI SZEREPVÁLLALÁSA A BÉKETÁMOGATÓ MŰVELETEK VÉGREHAJTÁSÁBAN, A JÖVŐBENI ELKÉPZELÉSEK

2.1 A MAGYAR HONVÉDSÉG JELENE A BÉKETÁMOGATÓ MŰVELETEKBEN

A Magyar Köztársaság Nemzeti Biztonsági Stratégiájának szellemében – különböző szervezetek (NATO, EU, ENSZ, EBESZ) égisze alatt – történik a béketámogató műveletekben történő részvétel.

A Magyar Honvédség 17 misszióban, 13 országban, a kormány által előírt 1000 fős ambíciószinttel teljesít szolgálatot. Az általam vizsgált időszak utolsó napján, 2007. 07. 30-án – néhány misszió folyamatban lévő váltása miatt – az ambíciószintet meghaladóan 1014 katona vesz részt a műveletekben.

A létszámokból egyértelműen látható, hogy részvételünk nagyobb hányada a NATO vezetésű műveletekre koncentrálódik, ugyanakkor az EU- és az ENSZ-missziókban is, a képviselésünk jelentősnek mondható.

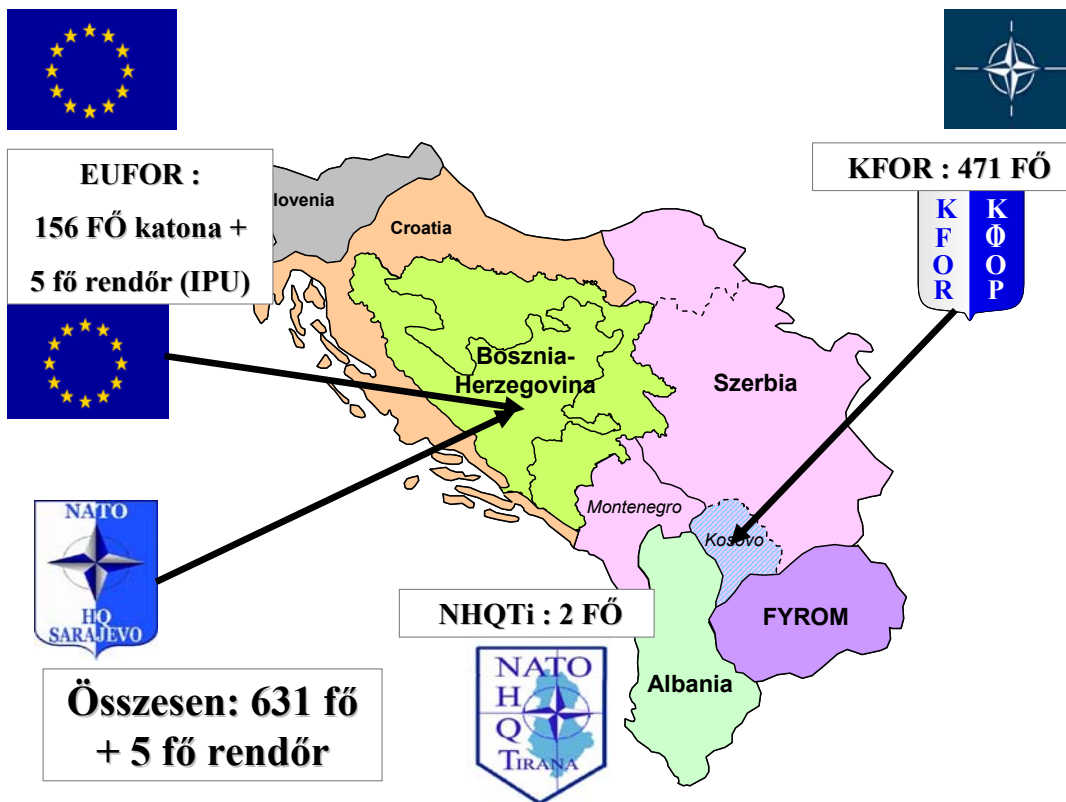

1. számú ábra

A Magyar Honvédség részvétele a béketámogató műveletekben – 2007. 07. 30.³⁴

³⁴ Forrás: A 2006. júliusban tett HM HVK műveleti fősoportfőnök-helyettesi jelentés aktualizált változata.

A nemzeti stratégiának megfelelően a Magyar Honvédség nemzetközi szerepvállalásának fő irányai a nyugat-balkáni térség és Afganisztán. Ennek megfelelően, a béketámogató műveletekben szolgálatot teljesítő erőink többsége a balkáni térségben koncentrálódik az ábrán látható megosztásban.

2. számú ábra
Magyar szerepvállalás a Balkánon - áttekintés³⁵

2.1.1 A BALKÁNON SZOLGÁLÓ KATONÁINK CSOPORTOSÍTÁSAI

- KFOR kontingensek és törzstisztek (471 fő);
- Az Európai Unió által vezetett (a NATO-tól 2005 decemberében átvett) művelet, az EUFOR missziója (156 fő + 5 fő rendőr);
- NATO HQ Szarajevó;
- 2 fő a szarajevói NATO Parancsnokságon törzstisztként teljesít szolgálatot;
- NATO HQ Tirana;
- 2 fő törzstiszt teljesít szolgálatot a tiranai NATO Parancsnokságon.

³⁵ Forrás: 2006. júliusban tett HM HVK műveleti főcsoportfőnök helyettesi jelentés aktualizált változata.

2.1.2 AZ AFGANISZTÁNI ISAF MISSZIÓ

A Tartományi Újjáépítési Csoportban (PRT) tett szerepvállalásunk az egyik legnagyobb kihívás a Magyar Honvédség, de a Magyar Köztársaság számára is. Az afganisztáni jelenlét méltó erőpróbája minden NATO országnak, melyet szövetségeseink is elismernek és üdvözölnek. Ez a jelenlét viszont nagy erőfeszítésekkel jár a Magyar Honvédség és katonái számára, hiszen a folyamatosan változó afganisztáni biztonsági helyzet, a nehéz terep és az időjárás viszontagságai között kell feladatainkat végrehajtani.

A feladat fontossága, újszerűsége miatt erről a misszióról részletesebben írok.

Az MH PRT rendszeresített létszáma összesen 203 fő, melybe külföldi szövetségeseink (1 fő szlovák, 5 fő horvát, 3 fő bolgár) is beletartoznak, valamint a táborban települt még a politikai tanácsadó, az afganisztáni rendőri képzést folytató IRM szakértők, időszakos jelleggel az FVM állategészségügyi projekten dolgozó szakemberei (2 fő), az USAID képviselője és a tolmácsok (6 fő) is.

Az MH PRT szervezeti felépítését tekintve a holland mintát vette alapul, mely a második váltással kisebb változtatásokon ment keresztül, alapvetően a biztonság növelése érdekében. Fejlesztették a tűzszerész részleget, a harcászati hírszerző csoportot. Új elemként megjelent a Horvát Katonai Rendész részleg és gyakorlatilag létszámban, képességekben is fejlődés mutatkozik a teljes műveleti készenlét elérésével.

A csoport közeljövőben tervezett további technikai fejlesztései: a pilótánélküli felderítő repülőgép, amelyet már a „Bevetési Irány 2007” októberi gyakorlaton bemutattak, valamint a tűzszerész robot- és a páncélozott sebesültszállító jármű rendszerbe állítása is várható.

A magyar újjáépítési csoport feladatrendszere igen sokrétű, mely a csoportok létrehozását meghatározó 3 fő pillér mentén valósul meg. Ezek a biztonság megteremtése, az afgán kormányzat erősítése, valamint a gazdasági és szociális fejlesztés.

Az MH rövidtávú, az afgán emberek bizalmának megnyerését célzó, a katonai – civil együttműködés keretében megvalósuló projekteket hajt végre, és garantálja a hosszú távú fejlesztések civil komponensek általi végrehajtásának lehetőségét.

Az MH PRT alapfeladatai a következők:

- A PRT tábor üzemeltetése, fenntartása, őrzés-védelme;
- Civil szakértők, tanácsadók elhelyezése, ellátása és védelme;
- A civil környezet, helyi lakosság bizalmának erősítése;
- A műveleti területen általános és katonai információk gyűjtése;
- Személyek, szállítmányok kísérése, biztosítása;
- A NATO (és ezen belül a magyar) katonai jelenlét demonstrálása;
- A PRT-tevékenység akadályozásakor szükség esetén rendfenntartás;
- Átvonuló szövetséges erőknek, személyeknek segítségnyújtás;
- Az Afgán Nemzeti hadsereg (ANA) kiképzésének, felkészítésének segítése;
- Az Afgán Rendőrség (ANP) tanácsadással történő segítése.³⁶

³⁶ Forrás: A PRT 2. váltás parancsnokkal történt – műhelyvitát követő – szakmai konzultáció alapján.

A CIMIC feladatokra, 2007. évre 125 000 000 Ft-ot biztosított a HM tárca, amelynek felhasználására a PRT parancsnoka jóváhagyott tervvel rendelkezik. A 2006-ban szerzett tapasztalatok alapján (bár ez az összeg továbbra is elsősorban a helyi lakosság megnyerését, a bizalomépítést és fenntartást célozza) a döntéshozók figyelembe vették az elkészült Tartományi Fejlesztési Tervet azzal a céllal, hogy hatása a fejlesztési programokkal fokozottabban érvényesüljön.

Az előbbi CIMIC-kereten túl, a kormányzati keret (500 mFt) terhére a HM tárca 75 millió forintot fordít az alábbi fejlesztési beruházásokra Baghlan tartományban:

- 4 db felső tagozatos iskola építése;
- 1 db függő gyaloghíd építése;
- 3 db törpe vízerőmű építése, 4 db kútfúrás, útfelújítás;
- Természeti csapások következményeinek felszámolása;
- 2 db alapellátást biztosító klinika.

A PRT alaprendeltetéséből adódóan segítséget nyújt más tárcák civil projektjeinek helyszíni előkészítésében és megvalósításában. Ebből is kitűnik, hogy a PRT működtetése nemcsak katonai feladat, hanem kormányzati program, amelyben az érdekelt tárcák hatékony együttműködése alapvető fontosságú.

2.1.3 NATO IRAKI KIKÉPZÉSI MISSZIÓ

A Kormány a NATO Iraki Kiképzési Missziójában történő magyar katonai részvételről szóló 1091/2006 (IX.28) számú határozatával módosított 1137/2004. (XII. 9.) Kormány határozatban lehetővé tette 20 fő (váltási időszakban 30 fő) törzs, kiképző, egyéni és összekötő beosztást betöltő katona részvételét az NTM-I misszióban 2007. szeptemberig.

A fenti határozatot a kormány 2007. július 11-i ülésén módosította. E szerint a Magyar Köztársaság szerepvállalása az NTM-I misszióban a NATO, illetve az ENSZ mandátumához kapcsolódik.

2007. január 13-15. között a Magyar Köztársaság honvédelmi minisztere által vezetett delegáció látogatása során bejelentésre került a MALT csoport felajánlását 2007. augusztus 01-jétől, a feladatot jelenleg ellátó lengyel csoport váltásaként. A csoport 15 fővel a helyszínen tartózkodik.

A kiképzők feladatait a következőkben lehet összefoglalni:

- vezérkari állomány kiválasztott csoportjainak kiképzés és tanácsadás biztosítása;
- segítségnyújtás katonai akadémia, kiképzési, oktatási és doktrinális központ létrehozásához;
- a katonai felszerelésekkel és képzésekkel való nemzeti hozzájárulások koordinálása;
- segítségnyújtás az iraki kiképzési parancsnokság létrehozásának megtervezéséhez.

MALT (Katonai Tanácsadó és Összekötő Csoport) feladatai az alábbiak:

- A NATO őrzés-védelmi előírások betartásának felügyelete;
- az őrség állományának kiválasztásának, felkészítésének és felszerelésének felügyelete a biztonsági követelmények figyelembevételével;
- Összekötői feladatok ellátása a NATO irányába;
- A NATO riasztási rendszere információinak továbbítása a bázis biztonsága érdekében;

- Folyamatosan biztosítja az őrség biztonsági helyzetéről szóló információkkal való el-látását.
- Figyelemmel kíséri az őrség együttműködését más őrzés-védelmi elemekkel (kutyás részleg, mobil IED kutatócsoportok);
- Az NTM-I állományához tartozik;
- Az NTM-I bázisparancsnokának van alárendelve.

2.1.4 AZ ENSZ UNFICYP MISSZIÓJA

Az egyik legrégebbi békefenntartó tevékenység, melyben a Magyar Köztársaság 1995 óta vállal szerepet. A vizsgált időszakban 84 magyar békefenntartó katona teljesített szolgálatot a szigeten. A magyar szakasz a szlovák kontingenssel közösen ellenőrzi a négyes szektort. A szektor felelősségi területe Nicosia dél-keleti részénél kezdődik és tart a sziget keleti végéig. A szakaszparancsnokság (Szent István tábor) ATHIENOU városban települt. A magyar kontingens- és a szektor parancsnoksága északi területen, Famagustában van. A magyar kontingens harmadik része pedig Nicosiában, az ENSZ-erők főparancsnokságán teljesít szolgálatot.

2.1.5 AZ ENSZ LIBANONI MISSZIÓJA (UNIFIL)

1978-ban az ENSZ Biztonsági Tanácsának döntése alapján hozták létre azzal a céllal, hogy felügyeljék az izraeli csapatok Libanonból történő kivonását, helyreállítsák a nemzetközi békét és biztonságot, valamint hogy támogassák a libanoni kormányt a déli területek fölötti hatalom gyakorlásában.

A 2006 júliusában kezdődött, súlyos áldozatokkal járó fegyveres összecsapások után az ENSZ BT döntött az UNIFIL misszió létszámának 15 000 főig történő növeléséről.

Az MH 4 fő (2 tisz, 2 tiszthelyettes/zászlós) térképész szakemberrel járul hozzá az ENSZ libanoni missziójához Libanonban.

 ENSZ – EBESZ - EU KATONAI MEGFIGYELŐ MISSZIÓK 		
UNFICYP	CIPRUS	84 FŐ
UNIFIL	LIBANON	4 FŐ
UNOMIG	GRÚZIA	7 FŐ
MINURSO	NYUGAT-SZAHARA	7 FŐ
UNMIK	KOSZOVÓ	1 FŐ
EBESZ	BOSZNIA-HERCEGOVINA	1 FŐ
EBESZ	TÁDZSIKISZTÁN	1 FŐ
EU SEC RD	KONGÓ	2 FŐ
ÖSSZESEN:		107 FŐ

1. számú táblázat

Az ENSZ, EBESZ és EU katonai megfigyelői misszióinak létszámadatai³⁷

A ciprusi és a libanoni ENSZ-missziókon kívül az 1. számú táblázaton feltüntetett ENSZ- és EBESZ-műveletekben vannak még jelen katonai megfigyelőink, jelenleg mindösszesen 107 fővel.

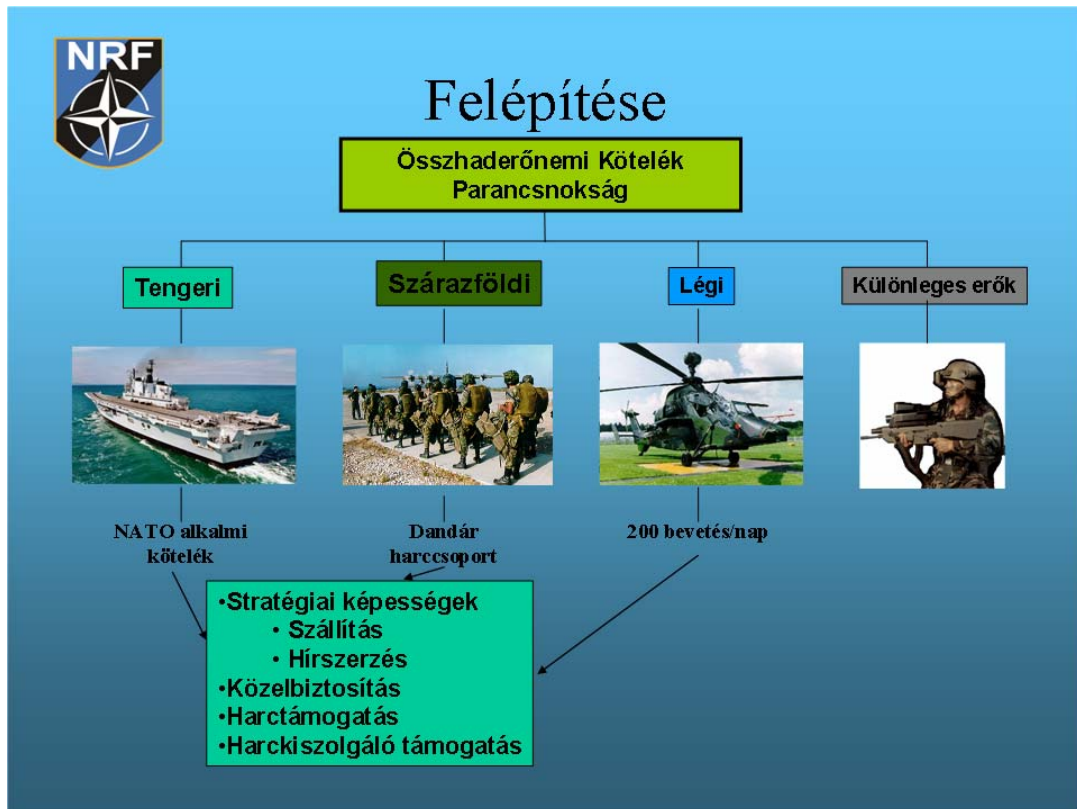
2.1.6 TÖBBNEMZETI ERŐK ÉS MEGFIGYELŐK MAGYAR KONTINGENSE (MFO)

A magyar kontingens 1995 szeptembere óta teljesíti feladatát a Sínai-félszigeten. A MH az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium állományával közösen teljesít szolgálatot: 26 fő katona és 15 fő rendőr alkotja a 41 fős kontingenst. Feladatai közé tartozik a bűnügyi nyomozati munka, baleseti helyszínelés, járőrözés, fegyver-lőszer szállító gépjárműoszlopok biztosítása, közlekedésbiztonsági és sebesség ellenőrzés végrehajtása, az északi tábor kilépő forgalmának ellenőrzése, rendezvények biztosítása, valamint előre nem tervezhető rendészeti feladatok végzése.

³⁷ Forrás: A 2006. júliusban tett HM HVK műveleti főcsoportfőnök helyettesi jelentés aktualizált változata.

Az MFO feladata a biztonsági zónákra meghatározott katonai korlátozások ellenőrzése, megfigyelése és jelentése. Az elmúlt egy évben térségben tapasztalható fegyveres összetűzések nagy mértékben növelték a misszió veszélyeztetettségét.

2.1.7 KÉSZENLÉTI ERŐK

3. számú ábra
A NATO Reagáló Erők felépítése³⁸

A NATO Reagáló Erők (angolul: NATO Reaction Forces - NRF) egy összetett, magas készenlétű, többnemzetiségű erő, amely technikailag fejlett, rugalmas, telepíthető, interoperábilis és fenntartható. A felajánló NATO tagország területén állomásozó kijelölt erők közül álló alakulatot a szükséges mértékben a művelet céljának megfelelően alakítják ki. Ha szükséges, egy meghatározott művelet végrehajtására 6000 km-en belül gyorsan a műveleti területre küldhető.

Az NRF felállításáról a prágai csúcstalálkozón született döntés 2002 novemberében, amellyel meghatározták a főbb irányvonalakat és követelményrendszert. A „prototípus” erő felállítására 2003-ban került sor.

³⁸ Forrás: 2006. júliusban tett HM HVK műveleti főcsoportfőnök helyettesi jelentés aktualizált változata.

A prágai találkozó a „Kezdeti műveleti képességeket” (Initial Operational Capability – IOC) 2004 októberében, a „Teljes műveleti képesség” elérését (Final Operational Capability – FOC) 2006 őszében határozta meg, mellyel az NRF elérte teljes létszámát, a 21 000 főt.

Az NRF négy haderőnem egyesített erőiből épül fel (8. ábra):

- Haditengerészeti erők;
- Légierő;
- Szárazföldi erő;
- Különleges erők.

Külön ki kell emelni a különleges műveleti képességet, mely a gyors reagálás egyik alapköve. A különleges erők képezik az NRF első bevethető erőit, lényegében ők a szeme és füle az NRF fő erőinek.

NRF magyar hozzájárulás I.		NRF magyar hozzájárulás II.	
NRF-9 (IT) 2007. JÚL – 2008. JAN: <ul style="list-style-type: none"> • törzsiszt: 5 FŐ • VSF szakasz: 23 FŐ • Mozgáskoordináló csoport - 10 FŐ • JAT - 13 FŐ • Nemzeti támogató elem - 30 FŐ Összesen: 51 FŐ+NTE 		NRF-11 (FR) 2008. JÚL – 2009. JAN: <ul style="list-style-type: none"> • törzsiszt: 5 FŐ • HUMINT: 8 FŐ • CBRN JAT: 5 FŐ • Viztisztító szakasz: 42 FŐ • Nemzeti támogató elem: 30 FŐ Összesen: 60 FŐ+NTE 	
NRF-10 (GE-NL) 2008. JAN – JÚN: <ul style="list-style-type: none"> • törzsiszt: 10 FŐ • CIMIC: 10 FŐ • JAT: 5 FŐ • VSF szakasz: 28 FŐ • Mozgáskoordináló csoport: 10 FŐ • Viztisztító szakasz: 42 FŐ • Nemzeti támogató elem: 35 FŐ Összesen: 103 FŐ+NTE 		NRF-12 (SP) 2009. JAN - JÚL: <ul style="list-style-type: none"> • törzsiszt: 5 FŐ • CIMIC: 10 FŐ • CBRN JAT: 5 FŐ • Könnyűlövész század: 145 FŐ • Nemzeti támogató elem: 45 FŐ Összesen: 155 FŐ+NTE 	

2. számú táblázat

Magyar hozzájárulás a NATO Reagáló Erők kötelékéhez³⁹

A magyar részvétel az NRF-9, NRF-10, NRF-11 és NRF-12 váltásával a fenti, 2. számú táblázatban foglalt számadatok szerint alakul.

A következő hozzájárulás az EU harccsoport.

Ennek összlétszáma 1500 fő, hadműveleti és stratégiai elemekkel kb. 3500 fő. A harccsoport az Európai Unió határain kívül a világ bármely pontján alkalmazható 30 nap időtartamban, ami 120 napig meghosszabbítható, amennyiben a logisztikai ellátás biztosítható. Az alapító okirat szerint az EU BG-be felajánlott magyar kontingens neve MH EU Század.

A század feladatai rendkívül széles skálán mozognak.

A legveszélyesebb feladat a szemben álló felek fegyverrel történő szétválasztása, ami a gyakorlatban, a hagyományos értelemben vett harcot jelenti, de a század feladatai közé tartozik a konfliktus megelőzés is, amit végre lehet hajtani harcérintkezés nélkül, pl.: erődemonstrációval.

³⁹ Forrás: Az MH Műveleti Központ parancsnok tájékoztató jelentése, 2007. szeptember

Az evakuációs műveleteknél elsősorban az EU állampolgárainak kimenekítésére kell gondolnunk, és nem a nem harcolók (helyi lakosok) háborús övezetből történő kiürítésére.

A humanitárius műveletek során a század katonái alapvetően katasztrófa helyzetek felszámolásában, a keletkezett károk hatásainak enyhítésében vesznek részt.

2.1.8 NATO (EU) BEOSZTÁSOK

A Magyar Honvédség 17 ország 34 helyőrségében 202 fővel vesz részt a NATO és az EU feladatainak végrehajtásában.

2.2 A Magyar Honvédség jövője a béketámogató műveletekben

Megítélésem szerint, napjainkban fő célkitűzésnek kellene tekinteni, hogy a Magyar Honvédség a jelenleginél nagyobb arányban vegyen részt magasabb intenzitású műveletekben. Ennek megfelelően az elkövetkezendő időszakra a következőket javaslom.

2.2.1 BALKÁNI MISSZIÓ VONATKOZÁSÁBAN

Az Őr és Biztosító Zászlóaljat, a Megelőző Egészségügyi Laboratóriumot a tervek szerint kivonják 2008. júliustól, az így felszabaduló 310 főt átcsoportosíthatják más műveletekbe.

Az MH KFOR Század megerősítésével – 2008. augusztustól – a Magyar Honvédség átveszi a KFOR Nyugati Alkalmi Harci Kötelék angolul: KFOR Multinational Task Force West - MNTF (W) a jelenleg szlovén vezetésű zászlóalj harccsoportjának vezető nemzeti szerepét Pecben, TF SOKOL –néven. A 650 fős zászlóalj 385 fő magyar katona vezényletével, illetve a jelenleg együttműködő olasz és szlovén alegységekkel történő feltöltéssel tervezett, egy év időtartamra.

4. számú ábra
A TF SOKOL felelősségi területe, feladatrendszere, és felépítése⁴⁰

⁴⁰ Forrás: Az MH KFOR század parancsnokának 2007-es jelentése.

A TF SOKOL felelősségi körzete 640 km², melynek népessége mintegy 150 000 fő. A térségben élő szerb populáció létszáma kb. 1090 fő, 9 településen. A felelősségi körzet 4 részre van osztva, melyeken az alkalmi harci kötelék 4 százada (3 szlovén, 1 magyar) működik.

A TF SOKOL fő célja a biztonságos környezet fenntartása, a szabad mozgás biztosítása a felelősségi körzetben, valamint jó kapcsolat kialakítása és megtartása a helyi lakossággal, a CIMIC-csoport segítségével. Ennek érdekében közvetlenül biztosítja a kiemelten veszélyeztetett szerb enklávákat és vallási helyeket (24 órás őrség GORAZDEVAC, BICA-GRABAC településeken, illetve a BUDISAVCI monostornál), jelenlétfenntartó, információgyűjtő járőrtevékenységet folytat, EÁP-ot, figyelőpontokat telepít és üzemeltet a felelősségi körzetben.

2.2.2 AFGANISZTÁNI MISSZIÓ – ISAF VONATKOZÁSÁBAN

Az afganisztáni béke és újjáépítés jelenleg a NATO első számú missziója. A PRT-ben való részvétel az Afganisztáni szerepvállalásunk egy hasznosabb, és magasabb megbecsültséggel járó formája lesz. Ennek fő oka, hogy nem csupán békefenntartói feladatot látunk el, hanem az érdemi újjáépítési munkában, s annak feltételei megteremtésében is részt vehetünk.

Az MH PRT mandátuma jelenleg 2008. október 1-jéig szól, de döntés született további meghosszabbítására egy évvel.

A NATO rotációs tervének megfelelően 2008. októbertől 6 hónap időtartamra Magyar Honvédség átveszi a Kabuli Nemzetközi Repülőtéren (KAIA) a vezető nemzeti szerepkört. A feladat ellátásához szükséges létszámkeret a fentebb említett KFOR-ból kivont maradék erők terhére történhetne.

Jelenleg tervezés alatt áll egy Műveleti Tanácsadó és Összekötő Csoport (OMLT), valamint egy Különleges Műveleti Csoport (14 fő) felvállalása és kiküldése 2008 folyamán.

A hosszabb magyar szerepvállalás esetén a PRT feladatai kiegészülhetnek a 2.1.2. pontban felsoroltakon túl:

- A tartomány hatékonyabb infrastrukturális fejlesztésében, (iskolák, templomok, kórházak, laktanyák, utak, hidak rekonstrukciói);
- Részvétel az oktatási intézmények segédeszközökkel való ellátásában és folyamatos készenlét a különböző katasztrófák esetén történő segítségnyújtásra;
- Az iraki szerepvállaláshoz hasonlóan részvétel az Afgán Rendőrség, valamint az újjáalakult Nemzeti Hadsereg felkészítésében.

Kiemelt civil projekt az állattenyésztés és állattartás feltételei javítása, melynek keretében 2006 elején elkezdődött a baghlani sajtgyár és állattelepek újjáépítése.

Természetesen, ezen túl a helyi szükségleteknek megfelelően (a magyar hagyományokhoz híven) kiegészítő projektek is indíthatók. Ezek alacsony költségvetésűek, viszont a magyar PRT – és ezen keresztül a Magyar Köztársaság – megítélését jelentősen javíthatják.

Példaként említve ilyenek lehetnek:

- gyógyszerek és gyógyhatású készítmények helyi kórházaknak való adományozása;
- tartós élelmiszerek iskoláknak, menekülttáboroknak való adományozása;
- magyar orvosok által végzett orvosi vizsgálatok, valamint helyi egészségügyi dolgozók részére tájékoztatók, oktatások megtartása;

- inkurrens anyagok Afganisztánba szállítása (téli időszakban meleg ruházat, pokróc, kályha, esetleg katonai ág);
- helyi hatóságok munkájának segítése (funkcionális szakértők bevonásával);
- a helyi rendőrség, valamint hadsereg gyakorlati felkészítésében való aktív részvétel;
- jelentős segítséget jelenthet még írószerek, iskolai felszerelések átadása, valamint játszóterek építése is;
- Magyarországon kivitelezhető tanfolyamok végzése a tartomány kormányzati vezetői a rendőrség és a hadsereg vezető beosztású állományára részére (nyelvi, szakmai).

Szükségesnek tartom az Afganisztánban alkalmazandó civil „komponens” felkészítését az alábbiak szerint:

- Egy, a feladat jellegétől függően maximum 3 hetes katonai, szakmai, „célország ismereti” felkészítés végrehajtásának kidolgozását. (Ebben a programban célszerű kiemelten kezelni az adott ország kultúrája, vallási szokásai, földrajzi viszonyai kérdéseit. El kell sajátítani a legszükségesebb katonai ismereteket, mint például: fegyverhasználat, önvédelem, mozgásmódok, aknaismeret, híradás, vegyvédelem, tűzvédelem, tereptani ismeretek, egészségügyi ismeretek, evakuáció végrehajtása);
- A fizikai és pszichikai felkészítést.

Megítélésem szerint a mindenkori PRT-parancsnok joga, és kötelessége, hogy veszélyhelyzetben, a biztonság érdekében, az általa ellenőrzött területen dolgozó civilek részére is a szükséges rendszabályokat foganatosítsa. Álláspontom szerint a kiutazó polgári alkalmazottak fizikai és egészségügyi állapotát is szükséges felmérni. Megítélésem szerint, csak az utazhat ki, aki a felkészítésen részt vett, a követelményeknek megfelelt, s írásban vállalja, hogy veszély esetén betartja a PRT parancsnok utasításait.

Összességében elmondható a PRT-ban való részvétellel az afgán emberek a segítségünkkel juthatnak ivóvízhez, egészségügyi szolgáltatásokhoz, javulhat az oktatás színvonala és a közigazgatás rendje is. Tehát segítünk egy ország élhetővé tételében.

2.2.3 A NATO IRAKI MŰVELETEI VONATKOZÁSÁBAN

A Katonai Tanácsadó és Összekötő Csoport (MALT) 2008. februári váltását követően csak 2-3 törzs- és kiképzőtisztrel képviseltetjük magunkat, további szerepvállalásunk mértéke a misszió jövőbeli átalakítása függvényében változhat.

2.2.4 AZ ENSZ-, EU- ÉS EBESZ-MŰVELETEK VONATKOZÁSÁBAN

Jelenlegi részvételünkben nincs változás tervezve. Ettől függetlenül, megítélésem szerint megfontolandó a Sínai-félszigeten, valamint Cipruson az UNFICYP misszió keretében szolgálatot teljesítő magyar erők létszámának csökkentése.

Az így kivont személyi és tárgyi erőforrásokat egy új vagy egy meglévő misszió kiegészítéséhez, felszereléséhez eredményesen fel lehetne használni.

Végezetül le kell szögeznünk, hogy a béketámogató műveletekben történő magyar katonai részvétel – figyelembe véve a fegyveres erők állapotát, kiképzettségét, illetve az ország anyagi lehetőségeit – elérte teljesítőképessége határát.

2.2.5 A MISSZIÓS TAPASZTALATOK FELDOLGOZÁSA, BEÉPÍTÉSÜK A KIKÉPZÉSI RENDSZERBE

A hidegháború utáni nemzetközi politikában a béketámogató műveletek szerepe folyamatosan felértékelődött, amely folyamat napjainkban is tart. A Magyar Honvédség az 1990-es

évek közepétől vesz részt különböző nemzetközi szervezetek (ENSZ, EBESZ) által szervezett békeműveletekben, ez a szerep tartalmában és formájában is jelentős bővülésen ment keresztül hazánk NATO-taggá válása után. A kilencvenes években kialakult hazai helyzet helyes értékeséhez elengedhetetlen, hogy a volt Magyar Néphadsereg békevezetési viszonyaira is kitérjenek. **Tény, hogy a hidegháború mintegy fél évszázada alatt a néphadsereg valós hadműveletekben (az 1968-as csehszlovákiai bevonulás kivételével) egyáltalán nem vett részt, másrészt a hadsereg békevezetésében a tapasztalatok feldolgozásának és hasznosításának kultúrája nem jelent meg úgy, mint a kiképzés hatékonyságát növelő eszköz.** Ez utóbbit két példával szeretném bizonyítani.

A volt Magyar Néphadsereg kiképzésében központi szereppel bíró úgynevezett Összkövetelményi Programokat 1967-ben adták ki. A már említett 1968-as csehszlovákiai hadműveletek tapasztalatait sem az utólag kiadott programokban, sem az akkori harcászati, hadműveleti utasításokban nem dolgozták fel.

A Hadtudományi Lexikonban a tapasztalatok gyűjtésével, azok feldolgozásával kapcsolatos meghatározások nem szerepelnek sem az általános hadműveleti szócikkek területén, sem a kiképzés területén a kiképzés-módszertani munkaformák és módszerek taglalásakor.

A békeműveletekben való részvétel a NATO szervezetét is új kihívások elé állította. Annak ellenére, hogy a NATO stratégiai főparancsnokságai hamar felismerték a békeműveletek tapasztalati hasznosításának fontosságát, az 1990-es évek végéig az IFOR/SFOR békeműveletek során a tapasztalatok összegyűjtésére és azok feldolgozására sem a 6 hónapos rotációs alapon cserélődő hadszíntéri parancsnokságoknál, sem a regionális és stratégiai NATO-parancsnokságokon nem került sor.

Az okok vizsgálata során az alábbi következtetéseket vonták le:

- a NATO-parancsnokságokon az elemző, tapasztalat-azonosító munka irányítására és végzésére hivatott szervezetek/beosztások hiánya;
- az elemző, tapasztalat-hasznosító munka végzésére vonatkozó eljárások, szabályzók csak a kiképzés, a gyakorlatok vonatkozásában kerültek kidolgozásra;
- a parancsnokságok béke-munkarendjében a törzsek elemző, tapasztalat-hasznosító tevékenységgel kapcsolatos feladatait és köteleit nem határozták meg.

A Magyar Köztársaság a NATO békepartnerség programjának aláírása után kapcsolódott be aktívan a nemzetközi békeműveletekbe. A kilencvenes évek magyar gyakorlatát a tapasztalatok hasznosításának területén ugyanaz jellemezte, mint azt a NATO esetében már bemutattam. A békemissziók tapasztalatainak feldolgozása az 1990-es években szervezetszerű keretek között nem történt meg. Példaként említhetem, hogy az IFOR-, majd SFOR-műveletekre felajánlott műszaki zászlóalj tapasztalatai széleskörű hasznosítására sem került sor.

Igaz ez annak ellenére is, hogy az 1993-ban létrehozott szolnoki Béketámogató Kiképző Központ már ebben az időszakban jelentős eredményeket ért el a tapasztalatok hasznosításában. Ezek a tapasztalatok a kezdetekben azonban főleg az állomány egyéni felkészítése területén jelentkeztek.

A tapasztalatok hasznosításában érdemi javulás csak hazánk NATO-csatlakozása után történt, amikor is lehetővé vált a NATO-tapasztalatok és munkamódszerek teljes körű átvétele. Az MH kiképzési rendszerébe beépítették a NATO és más NATO-tagországok hadseregeinek tapasztalatait, és kialakították a béketámogató műveletekre történő felkészítés formáit, módszereit és tartalmát. A béketámogató műveletekre való felkészítés azonban a sorozott haderő keretei között sohasem válhatott általánossá, hiszen a sorkatonák külföldi alkalmazását törvények tiltották, így ilyen típusú felkészítést számukra nem rendelték el.

Az elmúlt időszakban az MH kiképzési rendszerét tehát egy kettősség jellemezte, amelyben külön előírások szabályozták a sorkatonákkal és a csak szerződéses állománnyal feltöltött alegységek kiképzését. A rendszer kettősége egyben a béketapasztalatok hasznosításának komplex szabályozását is nehezítette.

Minőségi fordulatra csak néhány éve kerülhetett sor. A sorkatonai szolgálat megszűnése után a professzionalista hadsereg igényeihez igazított kiképzési koncepció született, amely alapján új középtávú kiképzési intézkedést adtak ki.

A békeműveletekre történő kiképzés szerepének fontosságát növeli a Szolgálati törvény jogszabályi változása is, amely szerint minden katona kötelezhető az ország területén kívüli feladatteljesítésre. A professzionális Magyar Honvédség kiképzésével szemben tehát alapkövetelményként merül fel, hogy biztosítsa a hadsereg minden katonájának és szervezetének a megfelelő szintű kiképzettségét a békeműveletek területén is.

A missziós tapasztalatok hasznosításának bemutatását a fejezet első részében elméleti oldalról közelítem meg, hiszen a jövőbeni feladatok reális megfogalmazása szempontjából szükségesnek tűnik az elméleti alapok tisztázása. A második részben bemutatom a területen eddig elvégzett munka eredményeit, ezzel párhuzamosan kitérek azokra a gondolatokra, problémákra is, amelyek egyben megoldandó feladatként is jelentkeznek.

Először az elvekről néhány gondolatot. Általánosságban megfogalmazható, hogy a rendszerszemléleti megközelítésből a „demokratikus” hadseregek (itt a demokratikus hadsereg alatt alapvetően a polgári demokráciák hadseregeit értem) alkalmazási, működési elveit két irányból alakítják. Egyrészt felülről, a legfelső szintű politikai és katonai döntésekkel, amelyek meghatározzák a hadsereg fejlesztésének fő irányait, másrészt alulról, amikor a döntést hozók figyelembe veszik a katonák harctéri tapasztalatait, és biztosítják azon mechanizmusok működését, amelyek az alulról érkező kezdeményezések érvényesülését lehetővé teszik. A harctéri tapasztalatok felhasználása szükségszerűen igényli mindkét irányú mechanizmus működését.

A hadműveletek valamint békeműveltek tapasztalatainak hasznosítása minden hadsereg számára két területen is alapvető fontosságú: egyrészt elengedhetetlen, hogy a hadműveleti, harcászati utasításokban, doktrínákban lefektetett alkalmazási elveknek a valós tapasztalatokon nyugvó rendszeres felülvizsgálatára sor kerüljön, másrészt biztosítani szükséges a valós műveleti helyzetekhez igazodó kiképzést.

Ez egyben a realista kiképzés biztosítója is, ami azt jelenti, hogy a törzsek, csapatok felkészítését szabályozó kiképzési utasításokat, intézkedéseket, programokat és magát a kiképzés folyamatát állandóan a várható alkalmazási körülményekhez kell igazítani.

A tapasztalatoknak a gyakorlatban történő megvalósítása az alábbi lépéseket tételezi fel:

- a tapasztalatok gyűjtése, értékelése;
- a műveleti tapasztalatok megjelenítése a haderőtervezés folyamatában és ezzel párhuzamosan a megvalósításukhoz szükséges igények megtervezése az erőforrás tervezésében;
- a tapasztalatok hasznosításához szükséges erőforrások biztosítása, azok doktrínákban és a kiképzésbe történő beépítése.

Szeretném kiemelni, hogy a tapasztalatok hasznosításának folyamata egy szövetségi rendszerben tevékenykedő katonai szervezet számára két úton valósítható meg: egyrészt a saját csapatok alkalmazási tapasztalatainak feldolgozása, másrészt a szövetségesek tapasztalatainak átvétele útján. A két terület egymástól nem választható el, s írásom későbbi része is – remélhetőleg – ezt támasztja alá.

A NATO az első lépéseket megtette, hiszen ahogyan bevezetőmben utaltam rá, létrehozta a Szövetséges Transzformációs Parancsnokságot (Allied Command Transformation – ACT). Ismert tény, a NATO alapvető feladata, hogy a washingtoni szerződésben foglalt kollektív védelmi garanciák teljesítése mellett képes legyen az újonnan megjelenő biztonsági kihívásokkal szembeni fellépésre is. Ennek megfelelően a „transzformáció” felfogható a NATO válaszában a 21. század biztonsági kihívásaira. Tehát a transzformációt a változásoknak való megfelelés kényszeríti ki. Tudomásul kellett venni tehát, hogy a biztonság sem ma, sem pedig holnap nem garantálható a tegnapi haderejével és elképzelésével.

Az ACT stratégiai céljai elérésének biztonsága érdekében – a transzformációs feladatok sajátosságából eredően – a szokványos katonai szervezeti felépítéstől eltérő, sajátos struktúrát alakított ki. Ennek köszönhetően a parancsnokság szervezeti felépítésében a funkcionális tagozódás mellett egy új, képességekönkénti munkamegosztás is megjelent. **Ez már az új katonai kultúra eleme. Az ACT szervezeti felépítésének egyik sajátossága, hogy több eleme Európában van.**

A norvégiai Stavangerben található **Összhaderőnemi Kiképzési Központ (Joint Warfare Center – a továbbiakban: JWC). A JWC a felelős a műveleti parancsnokok és alárendelt állományuk részére a kiképzés biztosításáért. A JWC ugyancsak felelős az Összhaderőnemi Haderő Kiképzési Központ (Joint Force Training Centre – JFTC) és az Összhaderőnemi Elemző és Tapasztalat Kezelő Központ (Joint Analysis and Lessons Learned Centre – JALLC) átfogó koordinálásáért.** Az előbbi – amely a lengyelországi Bydgoszczban található és a JWC-n keresztül jelent az ACT parancsnokának – a doktrínákat segíti elő a NATO-erők taktikai képzésével abból a célból, hogy az egyesített taktikai interoperabilitást javítsa.

A JALLC – amely a portugáliai Monsantóban helyezkedik el – a JWC-n keresztül jelent az ACT parancsnokának. **A JALLC az egyes gyakorlatokból, illetve a valós műveletekből megismert tapasztalatokat elemzi és ad azonnali visszacsatolást a kiképzés részére a JWC-n és a JFTC-n keresztül.** Annak érdekében, hogy a legeredményesebben össze tudják gyűjteni ezeket a tapasztalatokat, a JALLC állományában lévők beágyazódnak a műveleti erőkbe, amelyek gyakorlatokat, vagy valós műveleti bevetést hajtanak végre.⁴¹

A JALLC 2002. szeptember 2-án olyan szervezetként jött létre, mely mindkét stratégiai parancsnokság részére végezte feladatát. (az Európai és az Atlanti-óceáni Legfelsőbb Parancsnokság). A szervezet a NATO-nak olyan központi egysége, amelyet valós, összhaderőnemi katonai műveletek, valamint gyakorlatok elemzésére hozták létre. Másik nagyon fontos feladata egy tapasztalatgyűjtő adatbázis létrehozása, annak folyamatos feltöltése és fenntartása, abból a célból, hogy a végrehajtott elemzések nyomán levonható, valamint egyéb úton begyűjthető tanulságokat tárolja, és ezekkel összefüggésben a NATO megfelelő szervezeteinél kezdeményezett helyreigazító intézkedések végrehajtását nyomon kövesse.

A tanulságok – a JALLC értelmezése szerint – alapvetően két forrásból származhatnak. Az egyik ilyen forrás a részletes kutatás és elemzés eredményeként való vizsgálat alapján leszűrt megállapítás, a másik forrás lehet közvetlen megfigyelés, tapasztalat vagy benyomás alapján az eseményben közvetlenül részt vett személy által megfogalmazott észrevételek csoportja. A tények alapján a tanulságok többsége az utóbbi kategóriába tartozik.

⁴¹ http://www.hm.gov.hu/hirek/kiadvanyok/ujhonvedsesegi_szemle/a_nato_valasza_a_21._szazad_kihivasaira, 2007. augusztus 7.

Nem véletlen, hogy a NATO vezetői arra buzdítják a szövetség egyéb elemzési ügynökségeit és a PpP-országok értékelő szervezeteit, hogy küldjék el tapasztalataikat, tanulságaikat a JALLC-hoz annak érdekében, hogy azokat mielőbb feldolgozzák, s széles körben ismertté váljanak.⁴²

Egyre gyakoribb s hatékonyabb módszer a tapasztalatok cseréjére elemzésére a különböző nemzetközi konferenciák rendezése. Ilyen volt 2007 júniusában, Ausztriában a „Blue Helmet Forum”, ahol a missziós tapasztalatok megbeszélésén, az új kihívások elemzésén túl külön fejezetet szenteltek New Trends in Peacekeeping and Lessons Learned témakörének.⁴³

A fentiek tükrében megállapítható, hogy egyre sürgetőbb az MH számára az általam javasolt elemző és tapasztalatgyűjtő szervezet kialakítása.

Megerősíti javaslatomat az a tény, hogy jelenleg egyre nagyobb a Magyar Honvédség lemaradása, hiszen például Hollandia, Németország, Franciaország már kialakították a saját szervezeteiket, s most alakítják ki adatbázisaikat. De megemlíthetem a velünk együtt NATO-taggá lett Csehországot is, hiszen ott már a 2003. évben már kialakították az elemző és tanulságösszegző csoportjukat.

Az elméleti elemzés után rátérek a békeműveletek tapasztalatai hasznosításának bemutatására. Minden kiképzési rendszer alappilléret az egyéni kiképzés jelenti. A katonák alapkiképzésének fontosságát nem lehet alábecsülni. A NATO afganisztáni és az iraki műveletek tapasztalatai is azt mutatják, hogy az aszimmetrikus hadviselésben a harcos katona és a kiszolgáló katona közötti különbségek eltűntek. Mindenki, mindenhol célpont, nemcsak a harcjárműben tevékenykedő lövész katona, hanem a műtőben dolgozó orvos, vagy éppen a tanácsadást végző jogász katona is. **Ebben a helyzetben az egyéni védelemre, az önvédelemre való képesség minden egyenruhással szemben támasztott alapvető elvárás.**

Napjainkban az amerikai és más hadsereg is gyökeresen újraértékelték a katonák egyéni felkészítésének rendjét. Függetlenül a fegyvernemtől, a szakágtól, feladatrendszerétől, az egyéni önvédelemre való képességet alapkövetelményként fogalmazzák meg minden katonával szemben.

E tapasztalat jegyében jelentkezett az a kiképzési igény, sőt, kiképzési alapkövetelmény, hogy a három hónapos alapkiképzés teljesítése nélkül senki nem válhasson a MH hivatásos, vagy szerződéses állományú katonájává. Gyökeresen szakítani kellett tehát azzal a múltból örökölt hagyománnyal, hogy a polgári életből átvett személyek – szakmai érdekekre hivatkozva – katonai alapképzettség nélkül kerüljenek tiszti, tiszthelyettesei beosztásokba.

A felkészületlen katona műveleti területen nem képes saját maga biztonságát megteremteni és nemcsak saját maga, hanem bajtársai életét is veszélyezteti.

A békeműveletek tapasztalatai szerint a katonai feladatok végrehajtása egyre inkább az önálló és elszigetelt tevékenységre képes kisalegységek alkalmazását igénylik. A kisalegységek centrikus felkészítését e szükséglet jegyében fogalmazták meg a középtávú kiképzési intézkedésben, amikor is a zöld időszak kötelező kiképzés 6 hónapjából 4 hónapot a rajok és szakaszok összekovácsolására kell fordítani (a kiképzési időszakokról a következő fejezetben bővebben írok).

⁴² http://www.hm.gov.hu/hirek/kiadvanyok/uj_honvedsesegi_szemle/a_nato_osszhaderonemi_elemzo_es_ertekelo_kozpont
Hegyí Sándor cikke, 2004. október 5.

⁴³ Forrás: Military Cooperation: The Field Experience UN, EU and NATO BLUE HELMET FORUM AUSTRIA 2007
GRAZ, Belgierkaserne, Thursday, 21st June – Saturday, 23rd June 2007

Mivel a kis kötelékek vezetői zömében tiszthelyettesek, rájuk döntő szerep hárul a feladatok végrehajtásában. A békeműveletek nem elhanyagolható, ha nem legfontosabb tapasztalata tehát a tiszthelyettesek kiválasztásának és felkészítésének fontossága. **Ezt a fajta felkészültséget a tantermi foglalkozásra épített oktatás helyett csak a gyakorlati, terepen történő felkészítés biztosítja. Ennek megfelelően alakították ki – az amerikai tapasztalatok átvételével – az őrmesteri és rajparancsnoki tanfolyamok tematikáját és gyakorlati programját.**

Kiemelt figyelmet kell fordítani a szövetséges hadseregek – főleg az amerikai és brit hadsereg – tapasztalatainak átvételére e területen is. Több felkészítési rendezvényt hajtottak végre az elmúlt években azzal a céllal, hogy a különböző tapasztalatokat összegezzük, elemezzük. Ezek sorából kiemelném a 2004 tavaszán lefolytatott különleges harctéri sebesült nyújtási tanfolyamot amerikai oktatókkal, és a 2005 tavaszán történt kiképzést az úgynevezett mozgó kiképző csoportok (Mobile Training Team) alkalmazásával. Ennek keretében szervezte az akkori Szárazföldi Parancsnokság a kisalegységek parancsnoki felkészítését Újdörögdon könnyűlövész, egészségügyi, logisztikai, felderítő területeken, ahol a legfrissebb NATO harci tapasztalatok feldolgozására volt lehetőség a kijelölt állomány számára.

Természetesen nem csak a külföldi tapasztalatok átvételére kell törekednünk, hanem az egyre gyarapodó hazai „missziós ismereteket” is értékelni kell.

A MH ÖHP alárendelt katonai szervezetei már **1995-től** vesznek részt békeműveletek végrehajtásában. Elsőként a ciprusi, illetve a sínai-félszigeti missziókban hajtottak végre feladatokat.

A kilencvenes évek végétől ez a tevékenység folyamatosan kiszélesedett az IFOR-, illetve a KFOR-feladatokkal, és mára a haderőnk meghatározó feladatává és tevékenységévé vált.

Példaként emelem ki, hogy 2006 nyarán az MH ÖHP állományából 5 különböző misszióban 729 fővel teljesített szolgálatot, tovább erősítve a magyar katonák jó hírnevét, nemzetközi elismertségét.

A kijelölt alegységek hazai területen megkezdték az NRF váltásokban is a szolgálatok ellátását – a missziós feladatok végrehajtásával párhuzamosan – **2003 júniusától.**

Az NRF-szolgálatokba kijelölt alegységek felkészítése és tevékenysége (bár hazai területen, de) ugyanolyan eljárási módok szerint történik, mint a missziós alegységeké. Jelenleg az NRF 9-ik váltása teljesít szolgálatot 53 fővel. A 2008. év januárjában kezdi szolgálatát a 10. váltás 140 fővel. Ebben a csoportban vesz részt a víztisztító szakasz 42 fővel. Ilyen szolgálatban eddig közel 1000 fő vett részt.

Megállapítható, hogy 2006 végéig missziós feladatokra a Magyar Honvédség állományából közel 10 000 fő lett felkészítve, s ennek több mint 80 %-a az akkori Szárazföldi Parancsnokság alárendeltségébe tartozott. Az ismétlődő szolgálatváltások, valamint a különböző okokból, markánsan a Magyar Honvédségből történt kiáramlás miatt kb. 4000 fő rendelkezik jelenleg az ÖHP állományából missziós tapasztalattal. Ez alapján elmondható, hogy a parancsnokság és a vezető szervek megfelelő tapasztalatokkal rendelkeznek a feladatok végrehajtásában.

A következőkben néhány személyes s hasznosítható tapasztalatot adok közre, melyet az 5. Könnyű Lövészdandár parancsnokhelyetteseként szereztem.

A külföldi missziók egyik jellegzetessége, hogy azokban csak hivatásos és szerződéses állomány teljesít szolgálatot. A kiküldött katonák kiválogatásakor főleg az első időkben törekedtünk arra, hogy a legjobbak menjenek a missziókba. Ez a megállapítás azért lényeges, mert a kiküldött katonai állomány a felkészítő foglalkozások után az átlagánál jobb felkészültséggel rendelkezett.

A kezdeti időszakban – a katonák missziókból való visszatérését követően – elsősorban az alábbi képességek és készségek fejlődése volt kimutatható:

- a parancsnoki állomány önállóságának növekedése;
- az aktív nyelvtudás fejlődése;
- az együttműködési készség erősödése;
- a szakmai tudás és leleményesség fejlődése;
- a parancsnokok iránti bizalom erősödése a katonai állomány részéről;
- a nemzetközi kapcsolatok erősítésére való törekvés;
- a Magyar Köztársaság és a Magyar Honvédség megfelelő képviselőjére való törekvés.

2004. év eleje óta a fenti jellemzőkön túl a következő képességek és készségek erősödése került előtérbe:

- a kontingensek, alegységek összetartozásának, belső kohéziójának erősödése (Irak, Afganisztán);
- a fegyverek, lőszeresek, haditechnikai eszközök eddigieknél professzionálisabb kezelése;
- a bajtársiasság erősödése, az anyalakulatok eddigieknél erősebb képviselője (ez abból adódott, hogy majdnem komplett alegységeket küldtek ki ebben az időszakban);
- az önbizalom és önbecsülés növekedése és erősödése;
- olyan képességek is kialakultak, amelyek az adott alegység alaprendeltetéséből nem adódnak (katonai rendfenntartó szolgálat);
- a katonák és alegységek több feladatra való alkalmazása.

Összességében megállapítható, hogy az előzőekben (a teljesség igénye nélkül) felsorolt képességek és készségek az elmúlt évek során erőteljesen fejlődtek, először csak az egyes katonák vonatkozásában, napjainkra, pedig alegység szinten. Így elmondható, hogy a külföldi misszióknak is köszönhetően a jelzett tulajdonságokkal rendelkező komplett alegységekkel rendelkezik a dandár (az MH 5/1 és MH 5/62 Könnyű Lövészszázaljak vonatkozásában). Természetesen ez a megállapítás nem csak az MH 5. Könnyű Lövészdandárra vonatkozik, hanem jellemző az MH 25/88 Könnyű Vegyes Zászlóaljnál, a MH 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóaljnál, MH 24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóaljnál, valamint az MH 25/1 Könnyű Lövészszázalalnál is.

Néhány további észrevételt, s ahhoz kapcsolódó javaslatot fogalmaztam meg úgy a felkészítés, mint a kiválasztás javítása érdekében. A leírtak többsége a misszióból visszatért kollegák interjúiból összeállított lista.

- a. A katonák misszióba történő kiválasztása ma még lehetőség szerint önkéntes jelentkezés alapján történik, ezért célszerű megvizsgálni a külszolgálat kötelezővé tételének várható kihatásait.
- b. A parancsnoki állomány kiválasztása, felkészítése, a missziós területen szolgálatot teljesítő parancsnoki állomány jog és hatáskörei, egymáshoz való viszonyuk kulcsfontosságú kérdés, ezért a függelmi, alárendeltségi rendfokozati viszonyok körültekintő áttekintése elengedhetetlen egy-egy misszió vonatkozásában.

- c. A missziós szolgálatra – különösen a törzstisztek vonatkozásában – az utóbbi időben egyfajta belterjesség lett jellemző, ezért azonos feltételek mellett azon személyeket célszerű előtérbe helyezni, akik még nem voltak missziós szolgálatban.
- d. Hat hónapon túl a katonák szolgálatát csak rendkívül indokolt esetben lehessen meghosszabbítani, s ugyanez vonatkozzon a három éves és egyéb külszolgálatokra is.
- e. A kiválasztás során a kiküldés elbírálásakor minden esetben az adott kontingens parancsnokáé legyen a döntő szó, amely a parancsnok tekintélyét jelentős mértékben megnövelné.

Szintén elgondolkodtató, hogy nem egyezik a hazai szolgálatot, illetve külszolgálatot vállalók fizikai és egészségügyi alkalmassági követelménye sem.

Például egy most állományban lévő katona fizikai felmérésen csapatnál megfelel, de a HM EVI-nél külszolgálatra nem alkalmas minősítést kapott.

Javaslat: egységesíteni kellene a szabályzó rendszert, hiszen nem lehet cél egy külszolgálatra alkalmas elit és egy hazai szolgálatra éppen megfelelő gyengébb képességű katonaállomány kialakítása, vagy akár a katonai szervezetek ilyen típusú kategorizálása, differenciálása. A csapattagozatban végrehajtott kötelező egészségügyi éves szűrés legyen elegendő a külszolgálatra való alkalmassághoz. A duplán végrehajtott egészségügyi szűrések költségesek, időigényesek, sokszor akadályozzák a személyügyi eljárások végrehajtását.

Legyen egységes követelmény: aki alkalmas Magyarországon hazai katonai szolgálatra, az legyen alkalmas külföldön is, külszolgálatra katonának. Az állományt fel kell készíteni a nemzetközi szerepvállalásból adódó speciális elvárásokra, és arra, hogy bármikor bevethető legyen. **Aki alkalmas a haza szolgálatára, alkalmasnak kell, hogy legyen a missziós szolgálatra, és fordítva.**

A missziós tapasztalatok elemzéseként, a felkészítés és kiképzés hatékonyságának növelése érdekében az alábbiak bevezetését javaslom:

- az adott misszióval kapcsolatos várható feladatok és sajátosságok, követelmények minél korábbi és szélesebb körű meghatározása;
- a rendelkezésre álló, elsősorban az elméleti felkészítést szolgáló anyagok, dokumentumok, kézikönyvek kidolgozása, egységesítése és naprakésszé tétele;
- a MARS, MARCUS és egyéb szimulációs rendszerek adattárainak bővítése és a felkészítésbe való széleskörű felhasználása;
- a csapatoknak vagy a kiképzési bázisoknak olyan eszközökkel való teljes körű ellátása – az egyéni felszereléstől a kollektív felszerelésig – amelyekkel a szolgálatot a valóságban is el fogják látni;
- a nyelvi oktatás kiszélesítése mindazon állománynál, akik külföldi missziós szolgálat ellátására számíthatnak;
- célszerű megvizsgálni, hogy a külföldi missziók során szerzett tapasztalatokat egy kijelölt szervezet (lehetséges helyszínek: HM ZMNE, vagy MH ÖHP, későbbiekben indoklásra kerül) gyűjtse és dolgozza fel, illetve tegyen javaslatot a tapasztalatok adaptálására a kiválasztás, a felkészítés és kiképzés, az anyagokkal és eszközökkel való ellátás és minden más kapcsolódó területen;
- mindehhez természetes hozzátartozik, hogy a kiválasztás, felkészítés és kiképzés költségeit pontosan fel kell becsülni, tervezni kell és biztosítani az állomány részére.

Visszatérve a központi szabályzókra, a középtávú kiképzési intézkedés mellett szeretném kiemelni a néhány éve jóváhagyott „Egységes lövészeti szakutasítás” szerepét is e területen.

A szakutasítást a kiképzéssel foglalkozó szakemberek széles körű és együttes munkája eredményeként dolgozzák ki, amelyben alapvetően érvényesülnek a békeműveletek tapasztalatai. Az utasítás a hagyományos löfeladatok mellett nagy számban tartalmazza a békekiképzés szerítésre, békefenntartásra városi körülmények között folyó műveletekre, terrorizmus elleni harcra felkészítő lögyakorlatokat, mind az egyéni, mind az alegység kötelékében történő felkészítés területén.

Többek között a békeműveletek tapasztalatait is figyelembe vettük, amikor a kiképzés minden oldalú biztosításában kiemelt szerepet betöltő MARCUS számítógépes szimulációs rendszer továbbfejlesztésében az aszimmetrikus kihívásokra történő képességek kifejlesztését tűztük ki célul. A rendelkezésre álló erőforrásokra függvényében, a MILES lézeres szimulációs rendszerrel, a jövőben minőségileg magasabb szinten biztosítható a törzsek és csapatok felkészítése a Bakony Harckiképző Központban. A központ új feladatrendszere és struktúrája a MARCUS rendszer tervezett fejlesztési megvalósulásával együtt lehetőséget nyújt számunkra, hogy a jövőben a végrehajtott hazai gyakorlatok tapasztalatainak és a békeműveletek tapasztalatainak összevetésével még realisabb felkészítési programokat készítsünk a gyakorló alegységek részére.⁴⁴

A jövő vonatkozásában megoldandó, hogy kiépüljön a tapasztalatok feldolgozásának egy komplex, az egész haderő béketevékenységét átfogó mechanizmusa és szabályozó rendszere. Ezért – megítélésem szerint – az egész folyamatot a törzsek napi békevezetésének szerves részévé kell tenni („lessons learned”- folyamat).

A munkaköri leírásokban a törzsek minden tagja részére a szakterületének megfelelően rögzíteni célszerű az ezzel kapcsolatos kötelességeit. A feladatok vezérlése, a tapasztalatok feldolgozása, hasznosítása céljából a békeműveletekben részt vevő erők honi vezetését végző MH Összhaderőnemi Parancsnokságnál kulcsbeosztásokat célszerű létrehozni.

Úgy gondolom, hogy a jelenlegi helyzetben a MH ÖHP Kiképzési Főnökség szervezetében célszerű egy, a témával állandóan foglalkozó középszintű részleget megalakítani. Az MH ÖHP szervezetében a kiképzési főnökségbe (G7) lehetne az elemző és tapasztalatgyűjtő részleget beilleszteni, hiszen a parancsnokság rendszeresen készít fel és küld misszióba kontingenseket, kézenfekvő tehát, hogy a felkészítésükből származtatható tanulságok, tapasztalatok helyben értékelhetők.

Az MH elemző és tapasztalatgyűjtő szervezetének csúcseleme megítélésem szerint, két szervezetnél képzelhető el.

Az egyik a ZMNE, mivel ez a szervezeti elem rendelkezik a gyakorlatok tervezésével, végrehajtásával, a különböző missziókkal kapcsolatos összes információ elemzésének lehetőségével. Egyedül, ez a szervezet rendelkezik olyan tudás bázissal, olyan sokoldalú szellemi kapacitással, amely a pártatlan, objektív, s szakmai elemzéseket tud végezni. A missziók tapasztalatait feldolgozó jelentések (harcászati-hadműveleti, pszichológiai, szociológiai, pedagógiai, katona földrajzi, és más érintett területeket lefedő tartalommal összeállítva) mutathatják a lehető legszélesebb kitekintést és a legrealisabb képet. Ezzel ellentétben a katonai hierarchián keresztül, a legfelsőbb döntési szintre beérkező jelentések tartalma „jelentős mértékben módosulhat”.

⁴⁴ Forrás: Papp Gyula: Szimulációs rendszerek és trenazsőrök a kiképzés szolgálatában. In: ZMNE Hallgatói közlemények, XI. évf. 4. sz.

A másik megoldás a Műveleti Parancsnokságon történő elhelyezés, mivel ez a központ tartja a kapcsolatot az MH összes külföldön szolgáló kontingensével. Fontos volna, hogy a Magyar Honvédségben az elemző és tapasztalatgyűjtő szervezet – haderőnemi parancsnoksági és honvédvezérkari szinten – azonos időben alakuljon meg, s mielőbb vegye fel a kapcsolatot a NATO hasonló – általam már bemutatott – szerveivel.

A javasolt szervezet feladatai, munkamódszerei a következők lehetnek:

- koordinálja az elemzői munkát (mindegyik szervezeti elem a maga szintjén);
- elemzésekben vesz részt;
- tagjai megfigyeléseket végeznek valós hadműveletek és hadgyakorlatok alkalmával;
- a szervezeti elem elhelyezkedésétől függően (haderőnem szintű ügyben a haderőnemi parancsnokság törzsfőnökén keresztül a parancsnoknak, illetve HM HVK szinten, az MH egészét érintő ügyekben a vezérkari főnöknek) helyreigazító eljárásra tesz javaslatot;
- összegyűjti és széles körben terjeszti a tapasztalatokat, tanulságokat;
- adatbázist hoz létre a tanulságok tárolására és a velük kapcsolatos helyreigazító eljárások menetének nyomon követésére;
- együttműködik más elemző és tapasztalatgyűjtő szervezetekkel (nemzeti, NATO).

Véleményem szerint a műveleti (kiképzési) tapasztalatok gyűjtése, elemzése, visszaforgatása, a kiképzési követelmények megfogalmazása és a módszertani útmutatók összeállítása egymással szorosan összefüggő, a kiképzési szakterülethez tartozó feladatok.

Csakis ebben a komplex rendszerben biztosítható, hogy a békeműveletek tapasztalatainak mérlegesésére az erők alaprendeltetése szemszögéből kerüljön sor, amelyeket aztán a megvalósíthatóság szempontjából összhangba kell hozni a haderő tervezés folyamatával, valamint az éves és középtávú erőforrás lehetőségekkel. Végül az így pontosított és erőforrás oldalról is megtámogatott tapasztalatokat az alkalmazási doktrínákban és a kiképzés rendszerébe, beilleszthetjük.⁴⁵

Önkritikát gyakorolva meg kell említenem, hogy utolsó beosztásomban, mint a missziókért felelős HM HVK műveleti főcsoportfőnök-helyettes tettem néhány kísérletet az MH békefenntartó műveletekben rész vett állományai tapasztalatainak összegyűjtésére.

A 2005-ös 2006-os években a ZMNE néhány szociológusa aktív közreműködésével kísérletet tettünk a különböző kulcsbeosztásban szolgáló személyekkel való interjú készítésére. Az alábbi témakörökben próbáltunk tájékozódni.

a) A műveleti területeken kialakult szolgálati viszonyok:

- a szolgálat ellátásának rendje, körülményei, az emberi viszonyok és a munkahelyi légkör, a feladatellátás biztosítása, annak körülményei, a más nemzetekkel való együttműködés tapasztalatai stb.
- elhelyezés, ellátás, felszerelés, sportolási, szórakozási, lehetőségek.

⁴⁵ Forrás: http://www.hm.gov.hu/hirek/kiadvanyok/uj_honvedsegi_szemle/osszhaderonemi_elemzo_es_ertekelo_kozpont, 2007. augusztus 7.

b) A műveleti területek társadalmi-földrajzi viszonyai:

- az idegenségből származó hatásmechanizmusok (mi a legfurcsább, legnehezebben volt elviselhető az adott személy számára);
- időjárási körülmények, viszonyok, az ezekből következő esetleges viszontagságok;
- az idegen kultúrából, szokásokból, hagyományokból származó legjellemzőbb magatartási normák;
- amit a társadalmi viszonyokból látni lehetett (szegénység, gazdagság stb.);
- a lakosság idegenekkel szembeni magatartása, a rokonszenv ellenszenv megnyilvánulási formái (tettekben, cselekedetekben, magatartásokban).

c) A műveleti területek szociálpszichológiai síkjá, társas kapcsolatok a missziókban:

- konfliktusmezők, konfliktus-források, a missziókban: a tartós együttlétből, összezártságból eredő konfliktusok;
- csoportnormák és devianciák kialakulása;
- rokonszenv, ellenszenv, informális kapcsolatok;
- szerepviszonyok a csoportban, a szexualitás kérdései.

d) Személyes mező vonatkozásában:

- a legnagyobb csalódás;
- a legnagyobb élmény (a legkedvesebb emlék);
- amit a legnehezebb volt elviselni (amire egyáltalán nem számított);
- összbenyomás a misszióban töltött időszakról (sokkal jobb volt, mint amire számított, sokkal rosszabb volt, mint amire számított, lényegében olyan volt, amire számított.).

Az interjúvázlat a későbbiekben természetesen tetszés szerint bővíthető vagy szűkíthető, kiegészülhet mindazokkal a kérdéscsoportokkal, melyeket szükségesnek tartunk.

Sajnos már a saját szervezetemnél sem minden esetben tapasztaltam azt a fogadókészséget, ami elvárható lett volna, ezért a „kísérletezés” eredménytelen maradt. Ennek ellenére úgy gondolom, hogy foglalkozni kell a témával, akár a felgyülemlett tapasztalatok szerkesztett változatának közreadásával is, hiszen ezen tapasztalatok jelentősen hasznosíthatók a felső szintű vezetés döntés-előkészítő munkájában, a Műveleti Parancsnokság, a ZMNE tevékenységében, de szélesebb értelemben mindenütt, ahol a békeműveletek tervezésével, szervezésével foglalkoznak.

Tovább lépésként az is elképzelhető hosszabb távon, hogy az interjúk felvételéből nyert tapasztalatok alapján kérdőívet készítettünk, amelyet már kiküldünk az összes missziókból megérkezett katonának. Ezek a kérdőívek számítógépen – a szociológia tudományos eszköztárának módszereivel – feldolgozhatók. Ez alapján már még könnyebben, s alaposabban elkészíthetőek a kutatási beszámolók, összegezhetőek a vizsgálati tapasztalatok, s megfogalmazhatóak a legfontosabb következtetések illetve ajánlások a katonai felsővezetés számára.

A kutatási eredmények hasznosulhatnak a felkészítés során kiadott tananyagokban, illetve kézikönyvekben is. Meggyőződésem, hogy ezen javaslatomnak a költségigénye minimális, viszont a hozadéka igen jelentős.

Végezetül idézek néhány paragrafust a 147/2005. számú HM KÁT – HVKF végrehajtási intézkedéséből, amely egyebek mellett a missziós tapasztalatok feldolgozását szabályozza.

„30. § (1) A váltás után hazaérkezett személyi állomány kulcsbeosztású tagjai (nemzeti rangidős, kontingens parancsnok), valamint az egyéni beosztást ellátók (ide nem értve a törzstiszteket) a hazaérkezést követő 30 napon belül a HM HVKF I. helyettesnek szolgálati úton részletesen jelentsék a külszolgálatukkal kapcsolatos tapasztalatokat, esetleges módosító javaslatokat. A jelentéseket a HM HVK MFCSF küldje meg műveleti feladatokban érintett HM és MH szervezetnek. A HM HVK KTFCSF a tapasztalatokat építse be az MH-ban bevezetett doktrínákba és a kiképzés rendszerébe, a HM HVK MFCSF a művelet-specifikus felkészítésbe és a nemzeti vezetés rendszerébe.

(2) A kontingens – század vagy annál magasabb szintű alegységének parancsnoka – vezető beosztású tagjai, a nemzeti rangidős, a nemzetközi törzsben szolgáltak, valamint az egyéni beosztást ellátók – kivéve azt az állományt, ahol nemzeti rangidős vagy kontingens parancsnok van – a hazaérkezést követő 30 napon belül a HM HVK MFCSF és a HM HVK KTFCSF által összeállított kérdőívet töltenek ki.

(3) A műveletekbe vezényelt kontingensek parancsnokai, illetve a nemzeti rangidősök rendszeres jelentéseket terjesztenek fel a HM HVK MFCSF által meghatározott időben és tartalommal.

31. § A válságreagáló és béketámogató műveletekben szerzett tapasztalatokat a HM HVK MFCSF gyűjti, rendszerezi és értékeli. A HM HVK MFCSF a rendszeres jelentések rendjén túl jogosult egyedi és időszakos jelentések bekérésére a béketámogató és válságkezelési feladatokkal kapcsolatban.

Konferenciák, kiadványok, tanulmányok:

32. § (1) Jelen intézkedésben meghatározott együttműködők a tapasztalatokról, változtatásokról, módosításokról szükség esetén, de legalább évente egyszer megbeszélést folytatnak. A megbeszélések előkészítéséért a HM HVK MFCSF felelős.

(2) A szakterület felelősök a tapasztalatok feldolgozására szerveznek konferenciákat, készítsenek tanulmányokat, kiadványokat. A levont következtetések alapján kidolgozott megoldási javaslatokat a szolgálati út betartásával terjesszék fel.”

Meggyőződésem, hogy a fenti intézkedés aktualizálása s betartatása már előrelépés lenne.

2.3 KÖVETKEZTETÉSEK

1. Célszerű a balkáni misszió vonatkozásában a 2008 júliusától kivonásra tervezett Őr-és Biztosító Zászlóalj alegységeit más műveletre tervezni, konkrétan a KFOR Nyugati Alkalmi Harci Kötelék zászlóalj harccsoportjába.

2. Az ISAF afganisztáni misszió vonatkozásában – tekintettel a honvédelmi miniszter a magyar szerepvállalás megerősítésére vonatkozó ígéretére – a jelenleg szolgálatot teljesítő összlétszámból átcsoportosítás szükséges az új feladatok végrehajtására.

3. Mindezen túl a megszűnő KFOR-ból kivont erők biztosíthatják a szükséges létszámkeret egy részét.

4. A jelenlegi PRT-állományból kijánlható beosztások terhére tervezhető további átcsoportosítás az újonnan vállalt afganisztáni kiképzést segítő feladatra.

5. Az afganisztáni misszió tervezett hosszabbítása esetén célszerű a PRT lakosságot támogató és segítő feladatkörét kiegészíteni.

Célszerű a missziók váltása időszakában a tapasztalatok rendszeres, szervezetszerű keretek között történő összegyűjtése, elemzése, értékelése és a következtetések bedolgozása a hatályban lévő szabályozókba. A tapasztalatokat érvényre kell juttatni a misszióra történő felkészítés és a végrehajtás során.

Javaslom a fenti szabályozókat aktualizálni, illetve módosítani, a benne foglaltakat pedig szigorúan betartani, betartatni.

Kiemelten fontos a NATO hasonló szerveihez kapcsolódó velük együttműködő **a missziós tapasztalatokat elemző és tapasztalatgyűjtő szervezet kialakítása.**

„A békefenntartás nem katonáknak való munka, de csak katonák tudják ellátni.”
(Dag Hammarskjöld)

3. FEJEZET

A BÉKEFENNTARTÓI KÉZIKÖNYV TERVEZET, ÉS A KIKÉPZÉST SZABÁLYZÓ TERV

3.1 A BÉKEFENNTARTÓI KÉZIKÖNYV MEGJELENTETÉSÉNEK IDŐSZERŰSÉGE

A jugoszláv polgárháború óta a NATO figyelme egyre erőteljesebben irányul a nem kifejezetten háborús műveletek felé. Az is világossá vált, hogy néha a legjobban felkészített katonák számára is szükséges sajátos békefenntartó kiképzés. Ezt a megállapítást nem csak a magyarázza, hogy az ENSZ égisze alatt végrehajtott műveletek speciális ismereteket, és eljárásokat követelnek meg, hanem az a tény is, hogy nincs két egyforma misszió.

Az ENSZ békefenntartó tevékenységéért felelős egykori főtitkárhelyettes, Kofi Annan rámutatott: „Olyan tevékenységről van szó, amire nincs formula. Minden misszió más, minden esetben egyfajta rögtönzés a jellemző, így inkább helyesebb módszernek tekinteni.”⁴⁶

Boutros-Ghali főtitkár az 1993-as éves jelentésében a békefenntartással kapcsolatban szintén azt hangsúlyozta, hogy „nem statikus fogalomról van szó, hanem olyan tevékenységről, amely állandóan változik, fejlődik, nincs hozzá recept, hanem minden egyes esetben más és más megközelítést igényel.”

Az MH (erejéhez mérten), a jövőben is kiveszi a részét az ENSZ- és EBESZ-tagságunkból, valamint a NATO szervezetéhez való tartozásunkból fakadó békefenntartó feladatokból.

Az elmúlt években számos tapasztalat halmozódott fel az egyéneknél, számos konferenciát rendeztek missziós témakörökből (lásd balkáni, iraki, afganisztáni). Több alkalommal hangzottak el azok a mondatok, hogy „ezen tapasztalatokat beépítjük a kiképzésbe, felhasználjuk a soron következő misszió felkészítéséhez...”. A missziós tapasztalatok fontosságával, azok beépítésével a felkészítési-kiképzési rendszerbe a II. fejezetben foglalkoztam.

Sajnos ez ideig nem sikerült még kiadni egy olyan szabályzatot vagy kézikönyvet, mely a tapasztalatokat felhasználva segítené mind a parancsnoki, mind a beosztott állományt jobban megismertetni a békefenntartás elveivel, módjaival, feladataival.

A szerző szándéka egy olyan békefenntartói kézikönyv megjelentetése, amely nem szabályokat, hanem inkább ajánlásokat tartalmazna a használók részére.

A kézikönyvnek nincs olyan célja, hogy minden helyzetre kész megoldást adjon, hiszen – ahogyan fentebb is említettem – minden küldetés különböző, és még ugyanazon misszióban is más és más megoldásokat követelnek a különböző helyzetek.

A kézikönyv azonban – összegezve az ENSZ és más szervezetek az elmúlt évtizedekben megszerzett tapasztalatait, valamint a Magyar Honvédségben, a különböző missziókban felhalmozódott ismeretanyagokat – adhat ajánlásokat, s általános iránymutatásokat a felhasználók számára.

⁴⁶ UN peace-keeping operations and cooperation with NATO. NATO Review 1993. október

Elkészítésekor azt feltételezem, hogy minden katona rendelkezik alapvető katonaiszakmai ismeretekkel, s részt vett a békefenntartói alapkiképzésben is. Ennek megfelelően a kézikönyvnek nem célja, hogy a katonáknak alapvető katonai ismereteket, valamint fogásokat adjon át.

A fentiek alapján a kiadandó kézikönyvvel több célt kívánok elérni. A kiadvány egyik célja, hogy olyan kézikönyvet adjon a felhasználó kezébe, amely összefoglalja a békefenntartás során követendő elveket, szabályokat, előírásokat. A kiadvány másik célja, hogy az eddigi tapasztalatok alapján (a békefenntartó technikákat és eljárásokat egybegyűjtve) gyakorlati útmutatást adjon, ezzel pedig hasznos segítséget nyújtson a békefenntartó missziókra felkészülők és felkészítők számára. Végezetül a békefenntartásban résztvevőknek (elsősorban zászlóalj és század szinten) segítsen elkerülni a küldetésben rejlő esetleges veszélyforrásokat.

A békefenntartás „tapasztalatokon alapuló művészet”. Ennél fogva, a kézikönyv formáját és tartalmát tekintve nem egy vaskos, „száraz” tananyag lenne, hanem könnyen kezelhető, olvasmányos, példákkal, rajzokkal illusztrált, könnyen áttekinthető tudnivaló. Megítélésem (s természetesen szándékom) szerint, úgy a tanintézetekben, mind a csapatoknál szolgáló katonák, a kötelekekben vagy egyéni beosztásra készülők rövid idő alatt fel tudják majd dolgozni, előadást tudnak tartani belőle a parancsnokok a felkészítés kezdete előtt, és annak során.

A fent leírt célkitűzések alapján a kézikönyv fejezetei úgy követik egymást, hogy az általános elvekből kiindulva, a hadszíntéri rendszerek egy részén végig haladva, hogy a felderítés, a műveletek, a logisztika és egészségügy, a vezetés és híradás főbb kérdéseit foglalják össze. Ezen túlmenően, természetesen foglalkozna a könyv a békefenntartói kiképzéssel, azokkal a feladatokkal, melyeket szinte minden misszióban alkalmaznak katonáink, mint például Ellenőrző áteresztő pont (a továbbiakban: EÁP) telepítés, járőrözés, konvojkísérés stb. Nem foglalkozik a támogatási formákkal, pl: tüzérségi, légi, légvédelmi stb., mivel ezekben a kérdésekben nem sok eltérés mutatkozik a nem V. cikkely szerinti műveletek és békefenntartói műveletek között. Ezek a különböző doktrínákban részletesen megtalálhatóak. A kézikönyv végén megismerhetik az olvasók az általános pénzügyi járandóságokat, azt, hogy milyen okmányokat kell beszerezni a kiutazás előtt, a családok hogyan részesülnek a támogatásokból, melyek a családtámogató rendszer elemei. Megismerhetőek a katonákra – kiutazás előtt s a misszió alatt – vonatkozó VÁM-szabályokat, melyekkel számos kellemetlen incidenst el lehet kerülni, és praktikus információkkal látja el azon személyeket, akik egyéni beosztásokba kerülnek ki a műveleti területre.

3.2 A BÉKEFENNTARTÓI KÉZIKÖNYV FELÉPÍTÉSE, FEJEZETEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA

Az általam javasolt „Békefenntartói kézikönyv” struktúráját tekintve tíz fejezetből áll, több tíz ábrával, melléklettel, okmánymintával teszi szemléletesebbé, és könnyen feldolgozhatóvá tartalmát.

3.2.1 ELSŐ FEJEZET – BEVEZETÉS, ÁTTEKINTÉS

Mint általában a hasonló jellegű kiadványok, a kézikönyv röviden bemutatja az ENSZ Alapokmány fontosabb elemeit, azokat a szervezeteket, amelyek égisze alatt, felhatalmazása alapján kerül sor a békefenntartó feladatra, valamint annak alapelveit.

Megvilágítja a békeműveletek nemzetközi jogi hátterét és – talán az egyik sarkalatos pontját a fegyverrel felszerelt katonák számára – az erő alkalmazásának szabályait. Tehát a fegyverhasználat eseteit és szabályait mutatja be, mivel a békefenntartásban szigorú választóvonal van a fegyveres és a fegyvertelen erők alkalmazása között.

A békefenntartásban részt vevő katona számára leglényegesebb pont az, hogy megértse: nincs ellenség, csupán a konfliktusban részt vett felek vannak, ami alapvetően más megközelítést követel meg a katonától, mint amit a hagyományos értelemben vett hadviselés során megkövetelnek tőlük.

A továbbiakban néhány jó tanáccsal szolgál minden békefenntartó részére az általános viselkedési, magatartási szabályokat illetően, különös hangsúlyt fektetve a helyi lakossággal való kapcsolattartás és a médiával történő találkozás során.

3.2.2 MÁSODIK FEJEZET - FELDERÍTÉS

A felderítés témakörével – az Észak-atlanti Szerződés V. cikkelye szerint végrehajtott hadműveletektől eltérően – a felderítési adatok megszerzésével „nagyon óvatosan” kell bánni. A konfliktusban részt vett felek és a befogadó ország is rendkívül érzékeny a katonai jellegű információgyűjtésre. Különösen azért, mert a békefenntartók mindkét féllel kapcsolatban állnak és így elvi lehetőség van az „ellenség” informálására.

A befogadó ország kormánya és a szemben álló felek vezetői valószínűleg őszintébbek lesznek, ha azt érzik, hogy a békefenntartók a megszerzett információkat valóban csak a misszió sikeres végrehajtása érdekében hasznosítják.

A fejezet további részében – új elemként – a műveletek rendőrségi aspektusait, a velük való kapcsolattartást mutatja be, hiszen a jelenlegi békefenntartó műveletek egyik sajátossága, hogy a katonai békefenntartók mellett rendőri erők is részt vesznek a küldetés teljesítésében.⁴⁷

Az egységek szintjén a parancsnok (a saját jól felfogott érdekében) amilyen gyorsan csak lehetséges, kapcsolatot épít ki a felelősségi körzetében jelenlévő rendőri erőkkel. A fejezet végén a katonai rendőri erők feladatait ismertetem.

3.2.3 HARMADIK FEJEZET – BÉKEFENNTARTÓI MŰVELETEK FŐ KÉRDÉSEI

A békefenntartói műveletek főbb kérdései részben a műveletek formáit, azok meghatározását, a múltban teljesített és a jelenleg is folyamatban lévő missziókat ismertetem. Egy misszió végrehajtását minden esetben politikai szinten egyeztetett, adott misszió specifikumait tartalmazó felhatalmazás, mandátum birtokában lehet megkezdeni. A mandátumban világos keretbe kell foglalni a jogokat és kötelezettségeket, illetve a kultúrkörnyezet sajátosságait. A mandátumot szigorúan be kell tartani, mert a későbbiek során kialakuló konfliktusokban rendező elvként szolgálhat az eddigi tapasztalatok szerint. Ismertetem az erők helyzetéről szóló egyezmény (angolul: Status-of-Force Agreement - SOFA) jelentését, tartalmát és a műveleti terület, a felelősségi körzet fogalmát. Ezt követően röviden összefoglalom az erők telepítésével kapcsolatos tényezőket, módszereket, előnyöket és hátrányokat. A vezetés és a hadműveleti tartalék képzésének fontosságára hívom fel a figyelmet. **Annak érdekében, hogy a vezetési rendszer egyszerűsödjön és biztosítsa a helyes, gyors reagálást, elengedhetetlenül szükséges a megfelelő tartalék képzése és a készségi szintek meghatározása.**

Tekintettel arra a tényre, hogy a begyakorlott készségi rendszer nagymértékben növelheti az egységek, kötelékek hatékonyságát, mindenképpen szükséges rendszeres begyakorlást tartani. Célszerű a missziós felkészítés alatt, amennyiben rendelkezünk információkkal az adott misszióról, ilyen jellegű feladatokat is gyakorolni. A fejezetben bemutatok egy fiktív készségi fokozati rendszertartalmat is.

⁴⁷ 1994-ben 2000 rendőr teljesített szolgálatot különböző ENSZ missziókban, mára ez a szám több mint 8000. Példaként említhetjük a különböző missziókat Kongóban, Iránban, Cipruson, Namíbiában, Kambodzsában vagy Boszniában.

A fejezetben a különböző terveket és parancsokat fogalmazok meg, illetve tisztázok olyan fogalmakat, mint egyezmény, megállapodás illetve egyezség.

A művelet kezdeti fázisában általában kiadják az 1. számú műveleti parancsot, (angolul: Operational Order - OORDER), amelyhez szükség szerint részparancsokat (angolul: Fragmentary Order - FRAGO) adnak ki. Az 1. számú OORDER általában magába foglalja a műveleti kérdéseket, logisztikai rendszabályokat és személyügyi adminisztrációval kapcsolatos intézkedéseket.

A kialakult rutineljárásoknak megfelelően a törzs különböző terveket és parancsokat készít (angolul: Standing Operating Procedure – SOP). Ez alól kivétel, ha egy minden résztvevő által ismert szabványt alkalmaznak, pl.: NATO STANAG.

Számos egyéb más terv is készül, de amelyeket egy kontingens mindenképpen elkészít az a szükséghelyzeti terv, kimenekítési vagy más néven evakuációs terv, vagy a katasztrófa-terv. A fejezetben részletesen bemutatom ezen tervek tartalmi összetevőit.

A fejezet második részében a műveletek során az általában végrehajtandó feladatok összefoglalása történik meg az alábbiak szerint:

3.2.3.1 A TÖMEG ÉS A ZAVARGÁSOK ELLENŐRZÉSE

A műveleti területen és különösen városokban, falvakban, a konfliktusban részt vett felek tömegdemonstrációkat szervezhetnek. Ezek a demonstrációk irányulhatnak a békefenntartók ellen is. A demonstrációk gyakran vezethetnek a forgalom akadályozásához, zavargásokhoz, erőszakos cselekményekhez.

A békefenntartókat felelősség terhelheti a törvényes rend betartásáért. Ezért az erők kaphatnak olyan parancsot, amelyben lázongó tömeg ellenőrzését kapják feladatul. Ez nem egyszerű feladat, speciális ismereteket követel.

A parancsnoknak figyelembe kell venni, hogy egy helytelen tevékenykedés emberi életeket és jelentős károkat követelhet, tehát nem szabad hibázni. Ezért az előjáró is csak a témában leginkább jártas, legfelkészültebb alakulatának szab ilyen jellegű feladatot.

Természetesen a békefenntartásban részt vevő valamennyi alakulatnak képesnek kell lennie ilyen jellegű feladatok végrehajtására, hiszen a békefenntartásban (csakúgy, mint a háborúban) bármi megtörténhet. Ezért a SOP leírja az ilyenkor szokásos tevékenységi eljárást, a könyvben egy lehetséges tevékenységi változatot is bemutatatom.

3.2.3.2 AZ ELLENŐRZŐ ÉS A MEGFIGYELŐ PONTOK MŰKÖDTETÉSE

Megismerhetjük az Ellenőrző pont és a Megfigyelő pont telepítésének céljait, elveit és telepítési helyeiknek tervezését, kiválasztását, elhelyezésüket befolyásoló tényezőket.

A könyv mellékletében megtalálható néhány építmény megépítésének módja is, ábrákkal illusztrálva.

Bemutatom a Megfigyelő pont és az Ellenőrző pont állományát, felszereléssel, és működéssel kapcsolatos szabályokat, riasztás és jelentések szabályait, különösen a személyek és járművek átvizsgálásával kapcsolatos eljárásokat, módszereket. Az ellenőrzési tevékenység megszervezését nappali és éjszakai viszonyok között. Az erő alkalmazásának szabályait, amennyiben támadás éri a személyzetet. A híradás és hírváltás megszervezésének néhány szabályait. A mellékletben ábrákkal illusztrálva bemutatom az Ellenőrző áteresztő pont (a továbbiakban: EÁP) speciális forgalmi rendszerét is.

3.2.3.3 A KUTATÁSI FELADATOK

Sok esetben a békefenntartó csapatokat is alkalmazzák az épületen belüli kutatásra. Tekintettel arra, hogy az épületen belüli kutatás nem egyszerű feladat, hiszen az épületet könnyű védelmezni, vagy meglepő aknákkal felszerelni, ezért ezeket a feladatokat nem a normál békefenntartó csapatokkal oldják meg, hanem speciális erőkkel. A meglepő aknákkal felszerelt (aknásított) épületek kutatására, felderítése különlegesen képzett személyzet és különleges technika és felszerelés szükséges (tűzserészek, speciális alakulatok). Az ENSZ alárendeltségben végrehajtott békefenntartás esetén a tisztek és katonák általában nem kapják meg a feladat végrehajtásához szükséges speciális felszereléseket. Ugyanakkor, szükséghelyzetben nem kizárható bármilyen békefenntartó alakulat számára ilyen jellegű feladatok végrehajtása. Ezért röviden ismertetem az ilyen jellegű, feladatok céljait, a megszervezés elveit, a végrehajtás rendjét és az azokat befolyásoló tényezőket.

A kézikönyv mellékletében egy épület átvizsgálásnak módozatait mutatom be, ábrákkal.

3.2.3.4 A JÁRÓRÖZÉS

A járőrözés a békefenntartó műveletek egyik alapvető tevékenységi fajtája.

A járőrözés minden békefenntartó tevékenység kulcsfontosságú eleme, és – amennyiben jól tervezett és végrehajtott – nagy harcászati előnyöket képes biztosítani a saját erők részére. A járőrözés jól kiképzett, felkészített és motivált személyi állományt követel meg. Szintén fontos a modern, a helyzethez legjobban adaptált technikai eszközök használata, a parancsnokok rugalmas reagálási képessége és a magas fokú együttműködés más járőrökkel, Ellenőrzési pontokkal és Megfigyelő pontokkal. Ebben a részben megismerhető a járőrözés célja, a járőrök típusai, az egyes típusok előnyei és hátrányai. Bemutatom a járőr felkészítését, a tevékenység megtervezését, megszervezését, végrehajtását, a járőr felszerelését, a jelentés rendjét, a fontosabb rendszabályokat. Ez a rész foglalkozik a követési tevékenységgel is, azok céljával, a követő járőr felépítésével, a tevékenységük megszervezésével kapcsolatos alapvető feladatokkal.

A könyv mellékletében látható lesz néhány járőrtípus és felszerelésük, valamint az állandó járőrök alkalmazási formációi. Megjegyzés: a járőrözés témakörét a fejezetben vázoltaktól jóval részletesebben taglalja az MH Szárazföldi Parancsnokság gondozásában megjelent „Járőrözés” című kézikönyv, amelyet a Szárazföldi Parancsnok 652/2003-s intézkedése léptetett hatályba.

3.2.3.5 A BESZIVÁRGÓKKAL KAPCSOLATOS FELADATOK

Ebben a részben a beszivárgókkal kapcsolatos helyes eljárásokkal kapcsolatban szeretnék útmutatást adni, különös tekintettel arra, hogy az elfogottakról ne szivárognak ki információk a másik fél számára és az emberi jogok, valamint a saját erők SOP-ja is be legyen tartva.

Valamennyi személyt, aki engedély nélkül az általunk ellenőrzött területre belép, beszivárgónak kell tekinteni. A beszivárgókat letartoztathatják a Műveleti körzet határán, vagy az egység Felelősségi körzetében. Viselhetnek egyenruhát vagy civil ruhát. Összetételük lehet nagyon vegyes is, nők, férfiak, gyerekek és öregek is.

A beszivárgók lehetnek menekültek vagy különleges feladattal „beküldöttek” is, akik végrehajthatnak merényleteket, szabotázs akciókat, öngyilkos merényleteket, terroristatámadásokat vagy politikai izgató tevékenységet, olyanokat is, amelyek nem mindig függenek össze a békefenntartók küldetésével.

A tevékenység módjának részletes leírását általában a Telepített Erők SOP-ja tartalmazza.

Ebben a részben arra akarunk választ adni, hogy hogyan tevékenykedjünk az után, hogy elszigeteltük, elfogtuk és lefegyvereztük a beszivárgót. A női beszivárgókat is meg kell motozni, de amennyiben erre lehetőségünk van, női békefenntartóval motoztassuk meg. Ha nincs, akkor az is megoldás lehet, hogy későbbre halasszuk a motozást, de addig is tartsuk erős őrizet alatt (ha engedi a ROE, megbilincselve).

A kézikönyvben megismerhetjük a beszivárgókkal való eljárás során betartandó általános irányelveket és szabályokat, a beszivárgók letartóztatásával, szállításával és kihallgatásával kapcsolatos eljárásokat.

3.2.3.6 FEGYVEREK, ROBBANÓANYAGOK ÉS LŐSZEREK ELKOBZÁSA

Általában a fegyverek, robbanóanyagok és lőszeres elkobzásával kapcsolatos eljárásokat a SOP-ban, vagy a békefenntartó erők parancsnoka által kiadott intézkedésekben határozzák meg. A különböző konfliktusban részt vett erők fegyveres tagjainak tilos fegyveresen belépni az általunk ellenőrzött területre, vagy kötelesek fegyvereiket a saját állásaikban hagyni, vagy az ellenőrzés során azokat el kell kobozni.

Ha robbanóanyagokat, bombákat stb. találunk, jelenteni kell mit találtunk, mikor és hol (meg kell jelölni a helyet, abból a célból, hogy később megtaláljuk és tartsuk távol az illetékteleneket a helyszíntől).

Néhány misszió során elképzelhető (a misszió létrejötte során kialakított megállapodások miatt) hogy az elkobzott tárgyakat nem semmisítik meg, hanem raktározni fogják őket a Katonai Rendőrség raktárában. Ha sok fegyvert kell raktározni, ez mindenképpen felveti a biztonság és biztosítás kérdését is.

Úgy gondolom, érdemes foglalkozni ezzel a témával is, ezért a helyes eljárási szabályokat, a tevékenység rendjét foglaljuk itt össze.

3.2.3.7 KONVOJOK ÉS AZOK KÍSÉRÉSE

Általában a békefenntartó egység rendelkezik logisztikai alegységgel és ezen belül szállító alegységgel. Ha ez egy zászlóalj, akkor a logisztikai századában található egy szállítószakaszt. Ez a szakasz nagyon fontos feladatokat kaphat az egység különböző anyagokkal való ellátásában (élelem, üzemanyag, alkatrészek, víz, gyógyszer, lőszer stb.). A konvoj az egység által kiküldött, számos járműből álló szervezett menetoszlop. A konvoj általában biztonságos és jól ismert utakat használ, amennyiben a biztonsági helyzet lehetővé teszi, külön kíséret nélkül. Abban az esetben, ha fennáll a konvoj bármilyen formájú megtámadásának veszélye vagy a szállítmány megdézsmálása, ellopása, akkor a konvojt fegyveres kísérettel kell útba indítani.

Mind a balkáni, mind az iraki és afganisztáni missziók alatt számos tapasztalat gyűlt össze a konvojok tervezése, szervezése, a tevékenység végrehajtása tekintetében. Megjelent a „Konvoj” című parancsnoki kézikönyv, mely mélyrehatóbban foglalkozik ezzel a témával, így csak röviden foglaljuk össze a kíséret nélküli és kísérettel ellátott konvojok megtervezésének, megszervezésének feladatait, a készenlét ellenőrzése során végrehajtandó feladatokat. Foglalkozni kívánok azzal, hogy milyen pontokra kell kitérni a konvoj parancsnoki eligazításnak, valamint a személyek és kiemelten fontos személyek kísérésének feladataival, a tevékenység rendjével váratlan helyzetekben, például baleset, csapda-lehely vagy orvlövész támadás esetén.

A könyv mellékletében ábrákat találhatunk a kísérés nélküli és kísérettel ellátott konvojok felépítéséről, a személyek kíséréséről, valamint a kísérő járművek tevékenységéről orvlövész veszélyes területen.

3.2.3.8 PARANCSNOKSÁGOK ÉS FONTOS OBJEKTUMOK ŐRZÉSE

Ebben a részben általános iránymutatást kívánunk adni az objektumok őrzésének megszervezésével és végrehajtásával kapcsolatos eljárásokra, példákkal illusztráljuk a különféle objektumok (mint például parancsnokságok, híradó központok, fegyverraktárak stb.) őrzésének módozatait, az egyszerű riasztóberendezések kialakításnak lehetőségeit, valamint épületek, fontos felszerelések és személyek kiemelt védelmének megvalósításának módozatait. Megtalálható benne az őrség általános feladatai, az őrség elhelyezkedése, a felállított és mozgó őrség előnyei és hátrányai, melyiket mikor célszerű alkalmazni. A tábor őrzés-védelmi rendszerének kialakítására bemutatok egy példát a mellékletben.

3.2.3.9 KUTYÁK ALKALMAZÁSA

Mivel az MH már rendelkezik ilyen jellegű képességgel, célszerűnek tartom röviden vázolni a könyvben a kutyák alkalmazását a békefenntartói műveletekben.

A kutyák alkalmazása nagy pszichológiai hatást válthat ki, használatuk leghatékonyabb időszakai az éjszaka és a nap hidegebb időszaka. Ekkor a kutya legaktívabb élettani szempontból, s ezek azok az időszakok, amikor az ebek riasztóképessége és érzékelő képességei (szaglása, hallása) a legjobb.

A kutyákat oda lehet adni a békefenntartó erőknél egyenként vagy kutyaszakasz formájában is. Mindegyik kutyának rendelkeznie kell gazdával (kutyavezető) és másodgazdával is. A kutyák csak a felügyelő személy vezetése alatt tevékenykedhetnek. A kutya tulajdonosának mindig ellenőrzése alatt kell tartani a reá bízott ebet.

A továbbiakban a kutyák alkalmazásának céljait, a feladat megszervezésnek kritériumait, a felszerelést valamint az alkalmazásuk lehetséges változatait (mint őrzés-védelem, járőrözés, kutatás, területblokkolás) és az egyéb feladatokat ismerhetjük meg.

3.2.3.10 PÁNCÉLOZOTT SZÁLLÍTÓ HARCJÁRMŰVEK HASZNÁLATA

Mivel az MH számos békefenntartói missziójában alkalmazza a páncélozott szállító harcjárműveket, célszerűnek tartjuk azokat bemutatni és foglalkozni alkalmazásuk különböző módozataival. (A BTR-80 harcjármű nagy menetteljesítményekre képes, megfelelően felfegyverzett, jó menettulajdonságokkal rendelkezik terepen és műúton egyaránt, bizonyos páncélvédeltséget is élvez.) Ezért alkalmazása a békefenntartói missziókban – főleg ha a biztonsági helyzet is megköveteli vagy romlása várható – elengedhetetlen.

Megtudhatjuk milyen célokra lehet alkalmazni, milyen szabvány felszereléssel kell rendelkeznie. Megismerkedhetünk telepítésük és békefenntartói harcászati alkalmazásuk elveivel, illetve különböző helyzetekben, mint forgalom lezárása, személyek szállítmányok kísérése.

3.2.3.11 ÉPÍTMÉNYEK, TÁBORI ERŐDÍTMÉNYEK

A békefenntartó műveletekben különösen fontos, hogy a rendelkezésre álló műszaki erőforrásokat a lehető leghatékonyabban használjuk fel. Ebben a részben arra kívánunk példákat adni, hogy az anyagokat, hogyan használjuk helyesen és az egyszerűbb építmények hogyan nézzenek ki. A mellékletben számos példát mutatunk be a tábori építményekre.

3.2.3.12 FENYEGETETTSÉG ÉS KOCKÁZATOK

A békefenntartó műveletek során katonáinknak számos fenyegetettséggel és kockázati tényezővel kell szembe nézniük, ilyen például az ellenséges behatás (felkelők, terroristák, köztörvényes bűnözők), de említhetők az időjárási, klimatikus viszonyok, az utánpótlás, híradás stb. (mint kockázatok). Ezeket elemezni szükséges a misszió kezdete előtt és a végrehajtás során is és megfelelő rendszabályokat kell foganatosítani. **Szükséges néhány gondolatban részletezni a terroristák alap eljárás módjait, felismerhetőségüket, a terrorizmus elleni harc fontosabb, a missziókban is alkalmazható szabályait.** Talán az egyik legnagyobb kockázatot a fel nem robbant bombák, aknák, a meglepőaknák és a különböző robbanótestek jelentik. Az utóbbi időkben végrehajtott békefenntartó küldetések mind összefüggésbe álltak a Művelet Körzetében található aknákkal. Jó példa erre az SFOR misszió, ahol kb. 3 millió akna volt található Boszniában. Az Ottavai Konvenció ellenére, ma még mindig több millió gyalogsági akna van telepítve a világ feszültségekkel teli övezeteiben. A legszomorúbb pedig az, hogy még nyilvántartás sincs a telepített aknákról. Az SOP minden esetben foglalkozik az aknahelyzettel, illetve a robbanótestekkel és aknákkal kapcsolatos eljárásokkal. A kézikönyv ebben a részben útmutatást ad arra az esetre, ha aknát találunk, vagy ha aknamezőre tévedünk, valamint ha akna miatti sérülés történt.

Ne feledjük, csak műszaki tiszt vagy tűzszerész tiszt ítélni meg, hogy mely terület aknásított és mely terület nem. Rendszerint azt a területet, amelyről semmilyen információnk nincs, aknásítottaknak kell tekinteni. Ne kockáztassunk szükségtelenül! Ezek a gondolatok is hangsúlyozandók a kézikönyvben.

3.2.4 NEGYEDIK FEJEZET - POLGÁRI ÉS HUMANITÁRIUS FELADATOK

3.2.4.1 A POLGÁRI LAKOSSÁG SZÁMÁRA VÉGZENDŐ FELADATOK

A békefenntartó műveletek története azt mutatja, hogy a békefenntartás mind elválaszthatatlanabb a menekültek és hontalanok ügyének felkarolásától. Ugyanakkor az is világos, hogy a polgári lakosság problémáinak rendezése, a menekültek visszatelepítése a legtöbbször nem fér bele a kapott mandátum időtartamába. Ritka az a helyzet, amikor egy katonai szervezet egy „összevegyített” polgári-katonai szerepet vállal, de még ritkább az, hogy a békefenntartás során nem kerül a figyelem középpontjába a humanitárius probléma vagy a menekült kérdés.

A békefenntartás során, a polgári-katonai együttműködésnek nagy jelentősége van. Ezért, az ilyen témákkal foglalkozó funkcionális területet meg kell erősíteni, és – amennyire lehetőségeink engedik – CIMIC alegységeket, egységeket kell telepíteni a felelősségi körzetbe. Az iraki háború tapasztalatai azt mutatták, hogy az amerikai hadtest közvetlen alárendeltségébe szervezett CIMIC zászlóalj – sajnálatos módon – kevésnek bizonyult a feladatok megoldására. A másik tapasztalat, hogy a CIMIC elsősorban projekteket jelent. Nem lehet elég korán kezdeni a polgári lakosság életkörülményeinek javítását.

A fejezetben összefoglaljuk a lehetséges projekt-feladatokat, biztosítási tevékenységeket és szolgáltatásokat, valamint külön kitérünk a különböző missziókban elvárható általános és speciális viselkedési szabályokra.

3.2.4.2 HUMANITÁRIUS SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

A háborúk, összecsapások és villongások hatásaként gyakran kialakuló nyomor, járványveszélyes helyzetek. A menekültek, lakóhelyükről elűzött emberek ezrei helyzetének kezelése elsősorban az ENSZ Menekültügyi Főbizottságának és a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának a felelősségi körébe tartoznak. A világban végbement vagy folyamatban lévő

humanitárius katasztrófát okozó háborúk és összecsapások, etnikai tisztogatások mára sajnos olyan mértékűek lettek, hogy ezek kezelésére sem az ENSZ-nek, sem a többi nemzetközi szervezetnek nincs elegendő pénze. Ezért, az ENSZ az utóbbi években igyekszik előrejelzéseket készíteni, és ez által tervezhetővé tenni a békefenntartó missziókat. A könyvben megismerhetők a békefenntartó egység számára jelentkező feladatok a humanitárius segítségnyújtási programokban, kiemelve a műszaki jellegű humanitárius segítségnyújtás formáit. Megjegyzendő, hogy ezen munkák szinte mindegyike megtalálható volt a boszniai béketeremtésben szerepet játszó Magyar Műszaki Kontingens feladatlistáján, valamint a KFOR kontingens kitelepülése után. A kontingens 1999-ben, számos alkalommal szállította megmaradt élelmiszereit a környező településekre, enyhítve ezzel az ott élők szenvedését, de szervezett gyűjtést is a pristinai árvaház támogatására, míg ezeket az „akciókat” meg nem tiltotta az akkori vezérkar főnök. Szerencsére mára már a szemlélet jelentősen megváltozott, s ily módon számos tapasztalattal rendelkezünk ezen a téren is.

A műszaki jellegű segítségnyújtás speciális változatát jelenti az aknamentesítés és a tűzszerész feladatok végrehajtása. Az ilyen jellegű feladatokra speciálisan kiképzett és felkészített alegységeket alkalmaznak. A többi békefenntartó egység számára ezeknek a feladatoknak a végzése tilos.

3.2.5 ÖTÖDIK FEJEZET - LOGISZTIKAI KÉRDÉSEK

3.2.5.1 LOGISZTIKAI TÁMOGATÁS

A logisztikai támogatás a katonai szervezet mozgatójának és fenntartásának tervezésével, szervezésével foglalkozó feladatok és rendszabályok összessége, amely magába foglalja a katonai szervezet alaprendeltetéséből adódó katonai műveletek logisztikai szükségleteinek kielégítését. A logisztika támogatás- és feladatrendszerét az ellátás, üzemben tartás, mozgás, szállítás, a katonai műszaki-infrastruktúra és a logisztikai szolgáltatások képezik.

A logisztikai támogatás a békefenntartó műveletekben kettő összetevőből áll, a polgári és a katonai komponensből. A polgári komponens általában az adminisztratív kérdésekkel, míg a katonai komponens az erők mindennapi ellátási, elhelyezési és a technikai eszközök fenntartásával kapcsolatos kérdésekkel foglalkozik.

A fejezet első részében a műveletek logisztikai rendszerének megszervezésével kapcsolatos feladatok az azokat befolyásoló műveleti környezeti tényezőket foglalja össze. Ismertetem a logisztikai szervezetek főbb feladatait, úgymint az ellátás, az üzemben tartás, mozgás, szállítás, elhelyezés és egyéb szolgáltatások. Ne feledjük, csak a logisztikai szempontból jól felkészült békefenntartó kontingens képes a küldetése teljesítésére.

3.2.5.2 JÓLÉTET BIZTOSÍTÓ TEVÉKENYSÉGEK

A fejezet e részében a szerző tapasztalatait összefoglalva néhány gondolatban ötleteket ad a parancsnokok részére az ilyen jellegű tevékenység végzéséhez, hiszen a jólét biztosítása valamennyi békefenntartó misszió kulcsfontosságú eleme. **A jólét biztosításának fontosságát aláhúzza az a tény, hogy a békefenntartás a Felelőségi Körzetben – a helyzet viszonylagos normalizálását követően – gyakran elhúzódó, unalmas és monoton tevékenységgé válik.** A személyi állomány morális állapotának fenntartása, a stressz, a feszültség oldása érdekében szükségessé válik speciális tevékenységek beiktatása a békefenntartók programjaiba. Másfelől a mentálhigiénés kérdések megoldását úgyszintén szem előtt kell tartani a szélsőséges klimatikus és műveleti helyzetű környezetben. (elég, ha az amerikai katonák drogfogyasztására gondolunk a vietnami háború idején).

Ebben a vonatkozásban, jó példaként a kézikönyvben is kiemelendők az IFOR, s a KFOR missziók, ahol a parancsnokok kiemelt figyelmet fordítottak az állomány kikapcsolódására, a sportolás s a kulturált szórakozás lehetősége feltételeinek megteremtésére.

Amit szintén ki kívánok emelni az, hogy ez alig pénz kérdése inkább elszántság, akarat, no meg fantázia. Pristinában még a mai napig rendkívüli módon kihasználtak azok a létesítmények (foci, tenisz, röplabdapályák, kondicionáló terem, könyvtár, stúdió, „kantina”), melyeket 1999-ben a feszes szolgálatellátás mellett építettünk.

3.2.6 HATODIK FEJEZET – EGÉSZSÉGÜGYI ÉS HIGÉNIÁS KÉRDÉSEK

3.2.6.1 EGÉSZSÉGÜGYI BIZTOSÍTÁS

A békefenntartás veszélyes küldetés. Ezért az élet kérdése perceken, esetleg másodperceken múlik. Az estek kisebb százalékában van kéznél szakképzett orvos vagy felcser, tehát a bajtársi segítségnyújtáson múlik katonatársunk élete. Természetesen, a parancsnokok igyekeznek a feladatok végrehajtását a lehető legjobb egészségügyi biztosítással szervezni, de tudnunk kell, hogy egyrészt a lehetőségeink mindig korlátozottak, másrészt az időben megkezdett elsősegélynyújtásnak valóban életmentő szerepe van. Tehát, sérülés estén tudnunk kell, hogy mi a teendő. A fentiekből következik, hogy valamennyi békefenntartót ki kell képezni elsősegélynyújtásra. Itt nem arról van szó, hogy a katonáinkat átképezzük egészségügyi szakra, hanem, hogy megtanítsuk a katonáinkat a legelső beavatkozásra, amivel stabilizálhatjuk a sérült állapotát, megelőzhetjük az állapota további romlását, és felkészíthetjük a sérültet a szállításra.

A fejezet első részében az elsősegélynyújtással kapcsolatban adunk felvilágosítást annak fontossági sorrendjéről, kivitelezési fázisairól. Megtudhatjuk, melyek a leggyakoribb a helyszínen elkövethető tévedések az elsősegélynyújtás során.

Ezt követően áttekintést adunk a sebek fajtáiról a vérzések típusairól, a sérülésekről vérzések során, és a különböző egyszerűbb kötések technikáját mutatjuk be. Leírjuk az általános teendőket bőrfelületek lehorzsolódása, törések, égések, áramütés esetén, majd – a különleges helyszíneken például vegyi anyagokkal kapcsolatban – előforduló balesetek vagy kigyómarás esetén.

Az utóbbi években a terrorista akciók hatására sajnálatosan megnöttek a tömeges sérülések számai. Különösen jellemzővé vált az iraki béketeremtés során a tömeges sérültek ellátásának szükségyszerűsége (pl. az iraki ENSZ központ elleni öngyilkos merénylet során). Példát adunk arra is, mi a teendő tömeges sérülések esetén.

A következő részben a jelentési kötelezettségekről esik szó, halál, súlyos sebesülés és komoly betegségek esetén, valamint az elhunyt temetésével, hazaszállításával kapcsolatos eljárásokat foglaljuk össze. A könyv mellékletében megtalálhatóak ábrán a stabil oldalfekvés felvétele, az égés kiterjedésnek meghatározása is valamint a hazatelepítési, a holttest hazaszállításának engedélyezési formátuma.

3.2.6.2 HIGIÉNIÁ

Nagyon fontos, hogy a higiéniaival kapcsolatos rendet a telepített erők teljes állományánál magas szinten tartsuk. A békefenntartók a műveleti hadrafoghatóságukat, és képességeiket gyorsan elveszítik, amennyiben nem fordítanak megfelelő figyelmet erre a területre.

A magyar békefenntartó katona nagyon ritka helyeken találhat a magyarországihoz hasonló klimatikus és vízrajzi viszonyokat. Még a nem túl messzire lévő balkáni országok (Bosznia, Románia) mikroklímája is jelentősen különbözhet a Magyarországon megszokottól.

Különösen éles lesz a kontraszt akkor, ha figyelembe vesszük a higiénias körülményeket is. Természetesen Európától távol még inkább jelentősebbek lesznek a különbségek. Ezért, valamennyi békefenntartónak ügyelni kell a higiéniával kapcsolatos feladatokra. A könyvben az alapvető higiénias teendőket foglaljuk össze.

3.2.6.3 MENTÁLHIGIÉNYIA

A békefenntartás – összehasonlítva a békeidejű katonai szolgálattal – lényegesen keményebb szolgálat, ráadásul sokszor unalmas, rutin jellegű tevékenységek sorozata. A viszonylag hosszú idejű küldetés során gyakran előjönnek a személyiségi hibák, családi problémák, és az összezártság kiélezheti az egyének vagy kisebb csoportok közötti nézeteltéréseket. A parancsnok a mentálhigiénias tevékenységgel kell, hogy kezelje ezeket a kérdéseket. Ezért tartjuk célszerűnek, ha csak röviden is, de foglalkozunk ezzel a kérdés körrel a könyvben is.

3.2.6.4 EGÉSZSÉGÜGYI HÁTRAVONÁS (ANGOLUL: MEDICAL EVACUATION – MEDEVAC) KEZDEMÉNYEZÉSE

A békefenntartó műveletekben és a háborús tevékenységekben egyaránt nagyon fontos az egészségügyi kimenekítést végrehajtó helikopter hívásával kapcsolatos ismeretek magas szinten tartása, a hívás végrehajtásának begyakorlottsága. Ne feledjük, a MEDEVAC életet ment! A személyi állományt ki kell képezni a hívási eljárásokra: gyors és korrekt jelentés (sérülés jellege, koordináták), jelek telepítése stb. Az elvárt tevékenység ismerete, a begyakorlottság biztosítja a gyors, határozott, és helyes reakciókat valamennyi szinten, szinte mindenfajta terepviszonyok között.

Van azonban néhány általánosan betartandó szabály, amely minden balesettípusra alkalmazható. Ebben a részben ezeket ezek a szabályok kívánom összefoglalni, valamint a MEDEVAC helikopter hívásához szükséges felszerelés jegyzékét összeállítani, mely a mellékletben lesz megtalálható.

3.2.7 HETEDIK FEJEZET – A VEZETÉS ÉS A KOMMUNIKÁCIÓS RENDSZER

3.2.7.1 VEZETÉS, IRÁNYÍTÁS

A vezetés és irányítás egymással szoros kapcsolatban lévő fogalmak és eljárások összességét jelentik, amit a parancsnok és a törzs alkalmaz, a műveletek előkészítése és végrehajtása során.

A vezetési és irányítási rendszerben nélkülözhetetlen a parancsnok számára a felszerelések, eszközök, kommunikációs rendszerek, a megfelelő eljárások ismerete ahhoz, hogy tervezni, irányítani tudja a műveleteket, a meghatározott feladatok végrehajtása érdekében.

A mellékletben ábrázoljuk az ENSZ összeköttetési vonalait és a vezetési szintjeit.

Bemutatjuk a békefenntartó zászlóalj elvi felépítését, mely általában megfelel a NATO doktrínában (AJP-01(B), AJP-3, AJP-3.2.2) megfogalmazott elvekkel. A parancsnokság és törzsének felépítését, a törzsfőnök és helyettesi feladatait.

A mellékletben megtalálható a törzs felépítésnek modellje.

Összefoglaljuk a zászlóalj-törzs funkcionális elemeinek S1-től S6-ig, valamint az összekötő csoportnak a feladatrendszerét.

Bemutatom a parancsnoki munka rendjét a küldetés (feladat) megkapásától megkezdve a különböző törzs értekezleten végrehajtásra kerülő feladatokat, a kiadandó intézkedésekig, a teljes döntéshozatali ciklust.

3.2.7.2 INFORMÁCIÓÁRAMLÁS

Az információáramlás a legfelsőbb szinttől az egységek szintjéig a missziót vezető szervezet felelőssége.

Ki kell emelni, hogy tekintet nélkül a szinteken elfoglalt pozíciótól, mindenki felelősséggel tartozik a kommunikációs rendszerek fenntartásáért és helyes alkalmazásáért.

Ne feledjük, a konfliktusban részt vett felek megpróbálják a bejutást a kommunikációs rendszerünkbe. Ne becsljük le képességeiket és lehetőségeiket. Bánjunk óvatosan a rendelkezésünkre bocsátott telefonvonalak biztonságával (ha csak lehet, használjunk titkosító berendezéseket). A boszniai béketeremtés harmadik évében derült ki, hogy a szerbek a korábbi jugoszláv titkos rendőrség technikai lehetőségeit kihasználva képesek szinte valamennyi telefonbeszélgetés lehallgatására. A híradó rendszerek biztonsága tekintetében az is gondot okozhat, hogy néha politikai okok miatt, a mandátum meghatározása során korlátozhatják a titkosító berendezések használatát. Előfordulhat, hogy olyan mandátumunk van, hogy a korábbi ellenségeskedő feleknek lehetőséget adnak a kommunikációs rendszer figyelésére. Ilyenkor a kódszavak, jelszók használata a megfelelő megoldás. A híradási képesség nemcsak a művelet vezetésének egyik eszköze, hanem a küldetésben résztvevők biztonságának egyik biztosítéka.

Éppen ezért célszerűnek tartom ismertetni a kommunikációs biztonság fontosabb rendszabályait, a hírváltási szabályokat.

A felkészítés során nemcsak a híradó szakállományt kell felkészíteni, de minden olyan személyt is, aki híradó berendezéssel (még ha az csak egy kézi kis rádió) dolgozik. Ismerni kell ezen szabályokat, akár figyelő ponton, járőrözés során, vagy éppen konvojban teljesít szolgálatot.

3.2.7.3 HÍRADÓ ELJÁRÁSOK

A használandó híradó eljárásokat általában a SOP-ban írják le. A felső szintű és a közép szintű vezetési lépcsőkön az angol nyelv használandó. Úgyszintén az angol nyelv a kötelező a középszintről az akció szintre adandó parancsok kiadása során. A nemzeti nyelv a nemzeti kontingens belső kommunikációja során használható. A fejezetben leírom, mire kell odafigyelni a híradó készletek előkészítése során. Megismerhető a hírváltás szabálya, mivel a békefenntartói műveletek során vezérlő elv a nemzetközi fonetikus ABC használata. Az is fontos, hogy a hírváltás során a gyors és hatékony üzenetváltás érdekében egyszerű szavakat használjanak. Példákat mutatok be az üzenetváltásra, a vételi szint, a jelerősség azonosítására és az érthetőség megállapítására.

3.2.8 NYOLCADIK FEJEZET – FELKÉSZÍTÉS ÉS KIKÉPZÉS

A jelenlegi béketámogató műveletek – egyszerre több feladat megoldását igénylő katonai, polgári és humanitárius tevékenységeket magukba foglaló – bonyolult feladatok. Végrehajtásuk, az ismeretlen természeti és civilizációs környezet, az időben elhúzódó jelleg, a mostoha körülmények, valamint az események előre ki nem számíthatósága miatt, komoly követelményeket támaszt a feladatokat végrehajtó állománnyal szemben. Ahhoz, hogy ezen követelményeknek képesek legyenek megfelelni és küldetésüket eredményesen végre tudják hajtani, a béketámogató műveletekben részt vevő állományt alaposan fel kell készíteni és ki kell képezni az előre tervezhető és az előre pontosan meg nem határozható feladatok végrehajtására, illetve a váratlan helyzetekben a megfelelő reagáló képesség elsajátítására. A béketámogató műveletekben részt vevő állomány felkészítése – az oktatás és a kiképzés – hagyományosan nemzeti feladat (az ENSZ jelenlegi álláspontja szerint).

A fentieknek megfelelően, a küldetést megelőzően – a megfelelő rutin megszerzése valamint a kiképzettség szinten tartása érdekében – fontos a felkészítések és kiképzési foglalkozások betervezése és megtartása. A békefenntartó tevékenységnek – mindenek előtt – a honi területen kapott kiképzésen kell alapulnia. Mint már említettük, minden misszió különböző, másrészt a magyar gyakorlat az, hogy lehetőleg önkéntes alapon toborzott katonákat, alegységeket küldenek külföldi missziókba. Ennek az az egyszerű oka, hogy a kisebb-nagyobb alegységeink még nincsenek abban az állapotban (személyi állomány feltöltöttsége, logisztikai biztosítás, nyelvismeret, szervezeti felépítés stb. miatt), hogy komplett alegységként vezényelhessünk külföldre. Ezért helyes az a gyakorlat, hogy a külföldi misszió előtt felkészítési, összekovácsolási s ellenőrző gyakorlatot tartunk a kiválasztott állomány számára.

A fejezetben részletes leírom a küldetést megelőző és a küldetés során alkalmazott felkészítés követelményeit, azt, hogy milyen témakörökkel kell és célszerű foglalkozni, egyéni és alegységkötelékben.

3.2.9 KILENCEDIK FEJEZET – „PRAKTIKUS” TANÁCSOK EGYÉNI BEOSZTÁST ELLÁTÓ KATONÁK RÉSZÉRE

Ahogy a bevezető részben olvasható volt, ennek a fejezetnek az a célja, hogy az egyéni beosztásra tervezett állományt segítse a felkészülésben és a külszolgálat ellátásában.

Olyan témaköröket tartalmaz (leginkább a személyes tapasztalatom alapján), melyek hasznosak lehetnek mindenki számára.

Tudjuk jól, mennyire zavaró, ha egy feladatról kevés információnk van, és milyen magabiztossá válunk akkor, amikor fel tudunk készülni egy mozzanatra, ha tudjuk mi fog következni. Ebben a fejezetben kimunkált s bemutatott minden fontos feladat, körülmény a misszióra történő felkészülés kezdetétől (pld. az utazáshoz szükséges okmányok, a repülőre felvihető anyagok listája, és az hogy mi is kerüljön a csomagba) egészen a hazautazásig. Bemutatom, hogy a hadműveleti területre megérkezést követően milyen feladatok várnak ránk, ezek hogyan történnek (pld adatok egyeztetése, ID Card elkészítése, a szálláshely elfoglalása). Bemutatom, milyen az általános munkarend, étkezési rend, egészségügyi ellátás, öltözködési normák, szabadság kérdése, tisztálkodás, tisztítás, mosatás telefonálás, kikapcsolódási lehetőségek (mint sport, vásárlás, de a fodrászat) és a misszió végén a váltás és teljesítményértékelés rendszere.

Azt gondolom, az ebben a fejezetben felsorolandó praktikus tanácsok hasznos kiegészítői lesznek a felkészülésnek.

3.2.10 TIZEDIK FEJEZET – KAPCSOLATTARTÁS A CSALÁDDAL, REKREÁCIÓ

A Magyar Honvédség, valamint a kiküldő katonai szervezet felelősségét jelzi, hogy a Magyar Köztársaság területén kívül békefenntartó, humanitárius stb. műveletekben részt vevő állomány esetében a családtagok részére – a katona vezényléséből eredő hátrányok mérséklése érdekében – családtámogató szolgáltatásokat szervez.⁴⁸

Az ellátás főbb területei: tájékoztatás az adott misszióval kapcsolatban, a kapcsolattartás elősegítése, az esetleges problémák szakszerű segítése és a visszailleszkedési problémák megoldásának segítése. A családtámogató rendszer létesítését, működését a 128/1999. (HK. 16.) HM HVK humán főcsoportfőnöki szakutasítás szabályozza. Ezek lényegi elemei kerülnek a fejezetbe.

⁴⁸ Forrás: Papp Gyula: Gondolatok a családtámogató rendszer céljáról és gyakorlati alkalmazásáról. In: Új honvédségi szemle, 2004/7. sz.

A másik fontos terület, mellyel foglalkozom, a visszailleszkedés valamint a rekreáció, amely a gyakori missziók miatt nemcsak napjainkban ad állandó feladatot, összetettsége miatt a jövőt is érintő kérdéskör. Számtalan esetben a külföldi missziót követően – évek, esetleg évtizedek múltán – jelennek meg azok a mentális és egyéb egészségügyi problémák, melyeket kezelni kell.

Hollandiában kimutatták például, hogy a libanoni missziókból hazatért állomány 70%-a pszichológiai problémákkal küzd, és ez is azt támasztja alá, hogy az egészségkárosodások nagy része csak 15-20 évvel a missziók után jelentkezik.

Ígéretekkel – mindenki ismeri a mondást: „Járni jár, de nem jutott!” például egy üdülés, vagy szabadság – **nem lehet önkénteseket pótolni, a szolgálat szempontjából fontos munkaerőt megtartani.** Különösképpen fontos ez a misszióból való megérkezést követően, a bonyolult feladatok megoldása, netán az élet kockáztatása, kiemelkedő erőfeszítések, s a családtól való tartós távollét után.

Mindannyiunk érdeke a katona emberségesen visszaillesztése úgy a katonai, mint a civil környezetbe.

3.2.11 MELLÉKLETEK FELSOROLÁSA

- Megfigyelő Pont teljes eszköztárral telepítve;
- A Megfigyelő pont megfigyelő állásainak (földre vagy toronyra telepített) felszerelése;
- Ellenőrző pont felépítése nehéz fegyverzettel ellátott elemek jelenléte vagy öngyilkos merényletek veszélye esetére;
- Példa a napi helyzetjelentés (angolul: Daily Situation Report – SITREP) formátumára;
- Megfigyelő pont tűzfedezet alatti kivonása;
- Példa az Eseménynapló formátumára;
- Behatolás a házba különböző módon;
- Behatolás a házba a tető felől;
- Hogyan kell mozogni szobáról szobára;
- Példa a kíséret nélküli konvoj felépítésére;
- Példa a kísérettel ellátott konvojra;
- Példa a kísérő járművek tevékenységére orvlövész veszélyes területen;
- Példa a személyek kísérésére;
- Példa a békefenntartó csaptok elhelyezésére szolgáló tábor őrzés-védelmének kialakításra;
- Példa a felállított őrség helyeinek kialakítására;
- Példa a parancsnokság őrzés-védelmének kialakítására;
- Példa az egyszerű riasztó berendezésekre I.;
- Példa az egyszerű riasztó berendezésekre II.;
- Példa az egyszerű akadályokra;
- Példa a világító eszközök használtára;
- Az átjárás-ellenőrzés elvei;
- Figyelő pont kialakítása;
- A sátorfelállítás és a kigyófogó verem kialakításának elve;
- Példák egyszerű zuhanyzók kialakítására;
- Példák egyszerű latrinák és szeméttárolók kialakítására;
- Példák egyszerű üzemanyag és lőszerraktár kialakítására;

- Példák a szögesdrót alkalmazására;
- A kézi fegyverek lövedékeinek megállításához szükséges anyagvastagságok;
- A homokzsákok használatának elvei;
- A kőtároló rácsok használatának elvei;
- A „T” blokkok használatának elvei;
- Az „U” blokkok használatának elvei;
- Az egyszerű óvóhely építés elvei;
- Az ún. „Damaszkusz” óvóhely építésének elvei;
- A kézi páncéltörő fegyverek elleni védőháló;
- Ábra: meglepőaknák jelölése;
- Ábra: fel nem robbant bombák jelölése;
- Ábra: aknásított terület jelölése;
- Bomba és terroristafenyegetettség jelentési formátuma;
- Légiszórású kazettás bombák;
- Helikopter leszállóhely;
- Helikopter leszállópont;
- Példa a lakosság számára adandó tájékoztató plakátra, röplapra;
- Ábra a stabil oldalfekvés felvételére;
- Ábra az égés kiterjedésének meghatározása;
- A hazatelepítési formátum;
- A holttest hazaszállításának engedélyezési formátuma;
- Az „Ellenőrzési lista” MEDEVAC esetén;
- Az előírt felszerelés a műszaki és egészségügyi szakasz valamint a MEDEVAC-ra használt helikopter számára;
- A MEDEVAC kérés nyomtatvány formátuma;
- Az ENSZ összeköttetési vonalai és a vezetési szintek;
- A zászlóalj híradó hálózatának egy lehetséges kialakítási példája;
- A törzsfelépítés modellje;
- A döntéshozatali ciklus;
- Alap angol kifejezések gyűjteménye a békefenntartó misszióban részt vevő katonák részére.

3.3 A BÉKETÁMOGATÓ MŰVELETEKBEN RÉSZT VEVŐ ÁLLOMÁNY FELKÉSZÍTÉSÉHEZ JAVASOLT KIKÉPZÉSI TERV

A kiképzés nem más, mint a katona munkavégzési feltételeinek biztosítása azért, hogy a munkavégzés eszközét – a balesetet a lehető legnagyobb mértékben kizárva – legyen képes alkalmazni. Ez biztosítja a feladat végrehajtására való esélyt, ami a Magyar Köztársaság állampolgárainak alkotmányos joga. Erről rendelkezik a munkavédelemről szóló törvény is. A kiképzés és kiképzettség biztosítja azt a jogot, hogy a kapott feladatot az egyén életének, egészségének, a rábízott technikai eszköznek az indokolatlan mértékű veszélyeztetése nélkül végrehajthassa. A kiképzés nem csak törvény által biztosított jog és kötelesség. Nélküle elvesz a fegyveres erők fenntartásának értelme. A kiképzés nélkül nincs harci képesség. A beosztottról való gondoskodás előjárói kötelesség. Csak a magas színvonalú kiképzés ad esélyt arra, hogy a katonáink a feladatokat professzionális módon hajtsák végre.

A kiképzés a NATO-ban elfogadott nézet szerint nemzeti felelősség, természetesen a szövetségi és nemzeti normák figyelembevételével. A kiképzés és a fegyelmi helyzet egymással szorosan összefüggő, egymást meghatározó fogalmak. Tényként megállapítható, hogy a magas színvonalon végrehajtott kiképzés erősíti a csapatok morálját. Ugyanakkor a legmagasabb morális állapot, fegyelmi helyzet, sőt a legmodernebb technika sem képes a harci alkalmazás sikerét garantálni a követelményeknek megfelelő kiképzés nélkül. A kiképzés tehát elsődleges prioritású feladat. A kiképzésen belül egyre fontosabb szerepet, s nagyobb hangsúlyt kap a békefenntartói kiképzésre való felkészítés.

Ezt a tényt erősíti meg a NATO prágai csúcsertekezletén tett felajánlásunk, valamint a Magyar honvédség szervezeti, technikai fejlesztése irányai. A békefenntartó tevékenységbe való bekapcsolódás bizonyította elkötelezettségünket a különböző konfliktusok nemzetközi normák szerinti megoldására, valamint jelentősen javítja hazánk és ezen belül a fegyveres erőink nemzetközi megítélését.

A magyar békefenntartói potenciál kialakítása elősegíti a nyugati szövetségbe való beilleszkedésünket, s ez által szorosabbra fűzhetjük politikai-katonai kapcsolatainkat az ENSZ-szel, a NATO-val, az EBESZ, és az EU-val.

Megítélésem szerint a mai Magyar Honvédségben a katonák valamint az alegységek kiemelt feladata, hogy legyenek képesek önállóan, valamint alegységkötelékben magyar vagy más nemzetek törzsei irányításával békefenntartói feladatok, valamint valamennyi béketámogatói eljárás végrehajtására.

A béketámogató műveletekben történő szolgálatteljesítés olyan szakmai tudást, nemzetközi gyakorlatot, katonai tapasztalatot biztosít, amelyet sem a tanulmányok során, sem a békehelyőrségben nem lehet megszerezni.

Javaslom, hogy a pályatervezés során ennek megfelelően kezeljék a misszióban való részvételt, folyamatosan beépítve azt egy katonakarrier modelljébe.

- a) A katonai egyetemi alapképzésben részt vevő végzős hallgató az utolsó szemeszterben, 1-2 hónapban csapatszolgálatot teljesíthetne magyar fegyveres békefenntartó kontingensben (UNFICYP, SFOR, KFOR) rajparancsnokként. Így külföldön idegen környezetben parancsnokként lehetne megvizsgálni felkészültségét, nyelvi alkalmasságát a hivatásos pályára. Másrészt a végzős tisztjelölt is pontosan láthatná, mi is az a terület, amely az MH egyik fő feladata.
- b) A katonai egyetem elvégzése után a fiatal tisztet 2-3 éves békehelyőrségben történő szolgálatteljesítés után, az itt mutatott teljesítménye alapján küldenék fegyveres béketámogató műveletbe, ekkor már szakaszparancsnoki vagy ezzel egyenértékű beosztásba. Az itthoni körülmények között elsajátított parancsnoki képességeit a tiszt „éles” helyzetben tudná alkalmazni, jó alapot biztosítva az előjárók számára, hogy további pályafutását megtervezzék.
- c) A következő lépcsőfokot már a századosi, őrnagyi rendfokozatban szolgálók kiküldése jelentené, a fegyveres kontingensek parancsnoki, törzstiszti beosztásaiba, illetve katonai megfigyelő missziókba. Meggyőződésem, illetve tapasztalatom szerint is, ez az a kategória, ahol már élesen el lehet választani, hogy ki alkalmas parancsnoknak, illetve ki beosztott törzstisztnak. Ez által a külföldi beosztás valamint az itt mutatott teljesítmény már fontos fokmérője lehet a hazai beosztás megtervezésének. Alapkövetelményként lehetne megszabni, hogy a ZMNE kiegészítő képzésére csak azok jelentkezhetnek, akik már teljesítettek missziós szolgálatot.

- d) A következő „fokozat” az alezredes, ezredes rendfokozatban lévő katonák, akik számára mindenképpen hasznos és javasolt beosztások a nemzetközi parancsnokságok csoportfőnöki vagy helyettesi beosztásai, illetve a kontingensparancsnokként való tevékenység. Meggyőződésem, aki nemzetközi környezetben képes angol nyelven fent említett munkát szervezni és vezetni, annak ugyanez itthon sem okozhat gondot. Javaslatom szerint csak az kerülhetne felvételre a vezérkari tanfolyamra, aki már ilyen szintű béketámogató műveletben „bizonyított”.

A felvázolt rendszer egy objektív fokmérőként szolgálhat, hiszen a békeműveletekben kiadott személyi értékelés általában nem a magyar előjárók részéről történik, ily módon a személyes megítélés, az esetleges protekcionizmus háttérbe szorul. Másrészt, aki pályája során legalább 3-4 misszióban teljesít szolgálatot olyan tapasztalatokra, ismeretekre tesz szert, amit itthoni beosztásaiban is képes hasznosítani.

A fenti javaslatot figyelembe véve és betartva megvalósulhat az a cél, hogy a béketámogató műveletekben történő szolgálatteljesítés „eszköz és nem cél” a katona felkészítése során.

Jelenleg a Magyar Honvédség nem rendelkezik általános kiképzési vagy felkészítési programmal, vagy tematikával, amely kizárólagosan a békefenntartói felkészítéssel foglalkozik. Egyedül a 2002-ben, a HM HVK Hadművelési Csoportfőnökség által kiadott 463/302-es számú felkészítési és kiképzési program 3. és 4. fejezetének részei foglalkoznak a béketámogató alapfelkészítéssel, valamint a békefenntartói speciális felkészítéssel. Talán e miatt van, hogy számos szabályzót, intézkedést adtak ki előjáróink a hézagok pótlására, a felkészítést segítő céllal. Személyes példammal szeretném illusztrálni azt a bonyolultságot, mely részben még ma is jellemző. 2004 végéig dandárparancsnok helyettesként egyszerű volt a dolgom, hiszen „csak” a dandár felkészítéséért, kiképzéséért voltam a felelős. 2004 novemberében helyeztek át az Összhaderőnemi Központ parancsnokhelyettesi beosztásába, ahol már rálátásom volt az MH béketámogató műveletekben részt vevő egész állományára. Meglepődve tapasztaltam, hogy a Magyar Honvédségen belül – a missziók vonatkozásában – nagyon eltérő kiképzési és felkészítési követelményrendszer alakult ki. Az általános békeművelési kiképzési követelményrendszer kidolgozásáért a HVK J3 csoportfőnökség volt a felelős a 92/1997. HVKF intézkedés alapján. A fegyveres béketámogató műveletek esetén (MH SZZ, MH KRK, MH ÖBZ, MH ÖBSZ, UNFICYP) az MH SZFP volt a felelős, kivéve az MH KSZSZ-t mert itt az MH ÖLTP, az MFO misszió esetében pedig az MH ÖHK volt a felelős.

A katonai megfigyelők felkészítését ugyancsak az MH ÖHK végezte. Az afganisztáni MH Katonai Egészségügyi Kontingens esetén a HVK Egészségügyi Csoportfőnökség volt a felelős a kiképzésért. A tapasztalatok azt mutatták (s azt gondolom, hogy a fentiek alapján, ezt nem kell külön részletezmem), hogy a kiküldött kontingensek más és más színvonalú felkészítésben részesültek. Színvonaljavulást okozott a felkészítés terén az MH Béketámogató Kiképző Központ önállósodása, amelyet az ENSZ ideiglenes jelleggel akkreditált. Az itt folyó szakmai munka garanciát biztosított egy egységesebb kiképzési követelményrendszer kialakításában, főleg azért, mert az önállósodást követően megkezdődött a Központban az AJP 3.4 NATO STANAG beépítése a kiképzési követelményrendszerbe. A 12/2004. HM utasítás a békeműveletek felkészítéséért mint felelős vezető szakmai szervet az MH ÖHK-t, és az MH SZFP-t tette felelőssé (sajnos hatásköri elhatárolódás nélkül). Sajnos, ez a párhuzamosság több esetben problémát okozott, hiszen az MH nem rendelkezett egy egyértelműen felelős központi szervvel, mely tudta volna vállalni a felelősséget a béketámogató műveletekben részt vevő állomány kiképzéséért és tevékenységéért. 2007 január 1-jével (az MH ÖHP megalakulásával) ez a bizonytalanság megszűnt, hiszen létrejött egy centralizált irányító szervezet, a maga egységes vezetési mechanizmusával, de még nem rendelkezik az összes katona által használható kiképzési programmal, tervvel.

Ezt a hiányt szándékozom pótolni az általam javasolt, a békefenntartó műveletekre kijelölt katonák részére készített „Kiképzési terv”-vel. Javaslatomat az 1. számú melléklet tartalmazza.

A munkám során tanulmányoztam több ország gyakorlatát. Tapasztalataim a következők:

Béketámogató műveletekre való felkészülés az USA –ban

Az amerikai hagyományos katonai kiképzés nagyjából megfelelő a békeműveletek kivitelezésére, különösen igaz ez a fegyvernemi kiképzésre. A békeműveletek azonban megkívánják a „támadó” felfogás és a hozzáállás bizonyos „finomhangolását”. A hagyományos katonai kiképzés többi része tökéletesen megfelelő a békeműveletekre történő felkészülésre.

A békeműveletekre kiválasztott alegységeknek a tervezési időszakban 4-6 hetes, specializált kiképzéssel kell számolnia. A megfelelő hatékonyság elérése érdekében a csapatoknak célorientáltan kell a kiképzést átalakítani.

A kiképzési program attól függ, hogy a küldetés békefenntartó, vagy béke kikényszerítő. A békeműveletekre történő egyéni felkészítés során a hangsúlyt a személyes tulajdonságok fejlesztésére kell helyezni (türelem, rugalmasság, önfegyelem, professzionalizmus, pártatlanság, tapintatosság és a figyelem-összpontosítás). **A zárójeles tulajdonságok elengedhetetlenek műveleti területen.**

A kiképzésen belül külön hangsúlyt kell helyezni a biztonság és a járőrözés, valamint az alkalmazási szabályok (ROE) kérdésére. A főbb útvonalakon, az EÁP-on szolgálatot teljesítő alegységeknek, egyéneknek meg kell tanulniuk azt, hogyan tudják lelassítani és megfigyelni az átmenő forgalmat anélkül, hogy megállítanák. Ez az eljárás lehetővé teszi a számukra, hogy megfigyeljék, és jelenteni tudják az egyik zónából a másikba átmenő forgalmat. A létesítményekbe be- és kilépő személy- és gépjárműforgalmat meg kell állítani, és át kell kutatni csempészárut és robbanóanyagot keresve. A személyzetnek meg kell tanulnia nem csak azt, hogyan kell az átkutatást végrehajtani, hanem azt is, hogyan kell udvariasan, felesleges erő alkalmazása nélkül ezeket a feladatokat végrehajtani.

Béketámogató műveletekre való felkészülés a Bundeswehrben

A Bundeswehr bármely haderőnemének hivatásos és szerződéses katonája jelentkezhet missziós szollgálatra, valamint azon sorállományú továbbszolgáló katonák is, akik legalább 6 hónapot letöltöttek 9 hónapos sorkatonai szolgálatukból, és saját kérésükre továbbszolgálatot vállalnak a kiküldetés idejére.

Az első missziót teljesítők részére a felkészítés két részből áll. A kiképzés első részét az ún. **„Helyőrségi összevont felkészítést”** az eredeti alakulatnál hajtják végre, függetlenül attól, hogy milyen feladatra jelentkezett a katona. A kiképzés időtartama három hét, ami gyakorlatilag az alapkiképzésen tanultakat elevenítik fel.

Az első héten fegyverzettechnikai ismeretek és lökiképzés kerül végrehajtásra. A béketámogató műveletek során használt fegyverzet eltérhet a helyőrségben (az eredeti alegységnél) rendszeresített fegyverzettől. A lökiképzés során alaplőgyakorlatokat hajtanak végre napl és éjszaka egyaránt, illetve 6 különböző speciális lögyakorlatot.

A második héten végrehajtják az egészségügyi felkészítést, melynek célja, hogy felkészítsék a katonákat a sérültek ellátására, az első orvosi segítségnyújtásig. Jelentős anatómiai és oxyológiai ismerteket sajátítanak el.

A felkészítés harmadik hetében általános békefenntartói elméleti kiképzést tartanak. Ezen belül nemzetközi hadijog, műszaki kiképzés, ENSZ-alapismeretek, katonai biztonsági felkészítés kerül végrehajtásra. A harmadik kiképzési hét záróvizsgával fejeződik be, melynek sikertelen teljesítése kizárást von maga után.

A felkészítés második fázisa az úgynevezett „**ENSZ-felkészítés**”. Itt már speciálisan a misszió jellegétől függően (SFOR, KFOR, ENSZ-megfigyelő stb.) folytatják a felkészítést, melynek időtartama kettő hét. Erre a kiképzési fázisra már összevontan, külön erre a célra előkészített kiképzőtáborban kerül sor.

Felkészítés, kiképzés azok részére, akik már vettek részt béketámogatói misszióban:

Az eredményes felkészítés három évig érvényes. Azok számára, akik ismételten, azonos béketámogató műveletekre jelentkeznek, nem kell végrehajtani az ötletes felkészítést. Ezen személyek részére egy háromnapos ismétlődő jellegű kiképzést tartanak. Ez idő alatt lövészetekre, műszaki kiképzésre és egészségügyi felkészítésre fordítanak kiemelt figyelmet.

Béketámogató műveletekre való felkészülés Írorszában

A felkészítés 3 fázisra osztható. Az elsőben a már kiválasztott keret az egészségügyi, fizikai, és az éves kiképzési program szerinti lögyakorlatot az „anya” alakulatánál hajtja végre. Érdekes elem, hogy gondoskodni kell a végrendeletről és az életbiztosításról, csak akkor engedélyezik a kiutazást. A második fázisban mindenki a saját szakterületének megfelelő kiképzésben részesül. A felkészítés különböző helyeken, kiképzőbázisokon hajtják végre (a rendszeresen folyó szakmai tanfolyamok kiforrott rendszere mellett), egy-két hét időtartamban, kb. 6 hónappal a kiutazás előtt.

A kiválasztott pályázók az utolsó fázisban találkoznak először egymással, a kiképzés további részében kötelekkiképzést hajtának végre. A kötelekkiképzés tárgykörei hasonlóan épülnek fel, mint a Magyar Honvédségben. Célja a békefenntartói, egészségügyi, a műszaki, a híradó, a vegyvédelmi stb. ismeretek készségi szintű ismerete, alkalmazása. A kiképzést minden egyes állománykategória köteles végrehajtani, abban az esetben is, ha már rendelkezik missziós tapasztalatokkal.

Béketámogató műveletekre való felkészülés Ausztriában

Mivel Ausztriában a hadsereg hivatásos állományból és sorozottakból áll, a külföldi missziókba csak hivatásos katonákat és újraaktivált tartalékosokat küldenek. Nem lehet egy konkrét beosztásra jelentkezni, hanem a pályázó vállalja, hogy a következő 3 évben bármikor, bárhová kiválaszthatják valamelyik misszióba. A kiválasztott jelentkezők egy 3 napos orvosi, pszichológiai és fizikai felmérésen vesznek részt.

A kiküldésre szánt alegységből a fontosabb beosztásúak a helyszínre utaznak szemrevételezés, illetve felderítés céljából egy hétre. A kitelepülés előtt 6 héttel kezdődik meg a kiképzés, ami gyakorlatilag az alapismeretek felfrissítésével kezdődik és a végén egy zászlóalj- vagy századkötelékben végrehajtott békefenntartói gyakorlattal ér véget. A zárógyakorlat mérete a kiküldésre szánt alegység nagyságától függ. Ha valaki már kellő tapasztalattal rendelkezik, szintén részt kell vennie a felkészítésen, de foglalkozásvezetésre is felkérhetik.

Kiemelt területek a felkészítés során: a fő hangsúly a hadszíntér ismereten van, valamint leendő hadműveleti területen alkalmazható gyakorlati tudás elsajátítása fontos, úgymint gépjárművezetés, híradó ismeretek és természetesen a különböző békefenntartó fogások, technikák.⁴⁹

Figyelembe véve a nemzetközi tapasztalatokat, a hazai gyakorlatot, elképzelésem szerint a felkészítést 2 ütemben célszerű végrehajtani.

Az első ütemben minimum 4-6 hetes felkészítést javaslak egységesen a szerződéses, valamint a ZMNE katonai hallgatói állományának. A szerződéses katonák csak egy alkalommal, a bevonulásukat követő „zöld” időszakban hajtánák végre a felkészítést. Az állomány a kiképzés befejeztével egy olyan bizonyítványt vagy oklevelet kapna, mely igazolná a kiképzési követelmények teljesítését. A felkészítés érvényessége a német gyakorlathoz hasonlóan 3 évig tartana. A főiskolai hallgatói állomány a képzés második évében kapná meg ezt a kiképzést, a szakirányú képzést megelőzően.

Dolgozatom 1. számú mellékletében, az első ütemben a hallgatói valamint a szerződéses állomány által az egységes követelménytámasztás szerint végrehajtandó, általam ajánlott „Kiképzési terv”-et mutatom be. Természetesen a javaslat egy VÁLTOZAT, amely nyitott és rugalmas a különböző előre nem prognosztizálható változások befogadására. Szükséges megjegyezni, hogy nincs 2 egyforma misszió, tehát a TERV aktualizálása fontos a felkészítést megelőzően.

A második üteme a békefenntartói kiképzésnek az adott misszióba való kiutazás előtt történne 1-2 hét időtartamban. Ebben az időszakban már csak az adott alkalmazási helyszíneknek megfelelő feladatok, illetve speciális ismeretek elsajátítását végeznék az érintettek. A 12/2004. (HK 4.) HM utasítás 9. §-a utal a kihelyezést közvetlenül megelőző célfelkészítésre, de tartalmát nem határozza meg.

Mindkettő ütemben teljes intenzitással történne a felkészítés, s minden más egyéb feladattól, felmentést kaphat az állomány.

Terveim szerint 40-50 perces foglalkozásokkal napi 8–12 órában végrehajtható a kiképzés. Ezt a gyakorlati tapasztalatok is alátámasztják. Az 5. Könnyű Lövészdandár (melynek parancsnok helyettese voltam) vezetésemmel, az általam javasolt rendben igen eredményesen végezte a békefenntartói felkészítést. A kiképzés teljes időszakára jellemző a katonák fokozott fizikai és pszichés igénybevétele. A feszített napirend segítségével az állomány „ráhangolható” a hadműveleti területen való tevékenységre. (A napirendből kitűnik a katonák, az alegységek fokozott fizikai felkészítése. Minden nap fél órás testnevelési kiképzést kell végrehajtani századkötelékben, alapvetően futó- és erősítő gyakorlatok alkalmazásával.) Célszerű a végrehajtó-kiképzendő állományt elkülönített, „védett” alegységként kezelni, a mindennapi élet feladatai alól „mentesíteni”. Ily módon a kiképzés befejeztével egy fizikailag és szellemileg jól összekovácsolt alegység alakulhat ki. Ez az elkülönítés főleg a második ütemű békefenntartói kiképzés esetén fontos, amely (ahogyan a bevezetőmben írtam) az adott misszióba való kiutazás előtt történne 1-2 hétben.

A „védettség” az jelenti, hogy egyedül kiképzéssel foglalkozna teljes állomány. Bár mely missziós felkészítésnek számos adminisztratív, logisztikai s egyéb feladatai is vannak. Ezek koordinálására és az ügyintézésekre célszerű létrehozni az alakulaton belül egy operatív csoportot, vagy kiképző zászlóaljtorzset.

⁴⁹ Forrás: Papp Gyula: Egy koszovói látogatás tapasztalatai. In: ZMNE Hallgatói közlemények, 11. évf. 3. sz. (megjelenés alatt)

Természetesen a békefenntartói felkészítés során is fokozottan kell érvényesülnie a kiképzés általános alapelvei és követelményei betartásának.

Az eredményesség érdekében a kiképzést egymáshoz kapcsolódó szakaszokra kell osztani, hogy lehetséges legyen az elméleti ismeretek elsajátítása, majd a tevékenységek egymást követő, az egyszerűtől a bonyolult felé haladó gyakoroltatása.

3.3.1 A KIKÉPZÉS LÉNYEGI ELEMEI

- rendszeresség, céltudatosság, folyamatosság, komplexitás;
- a parancsnokok vezető szerepe, szakmai felkészültsége;
- a katonák életkori sajátosságainak figyelembevétele;
- az egyszerűtől a bonyolult felé haladás;
- az elmélet és gyakorlat szoros összhangja;
- az egyén és a katonai közösség egymásra hatása és érdekeik összhangja;
- a meggyőzés és a követés egysége;
- a katonák pozitív tulajdonságaira való támaszkodás;
- mérhetőség, folyamatos értékelés és elismerés;
- arra tanítani, amire a fegyveres küzdelem során szükség lesz;
- valóságot mindinkább megközelítő körülmények megteremtése;
- a különböző rendeltetésű alegységek (egységek) együttes kiképzése, gyakoroltatása;
- gazdaságosság, hatékonyság;
- a kiképzendők aktív részvétele.

Megjegyzendő, hogy a teljes állományt kiképzendőnek kell tekinteni, ezért a felkészítés megkezdése előtt végre kell hajtani a kiképzők felkészítését is.

3.3.2 A KIKÉPZÉS LEGFONTOSABB ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

(A követelmények meghatározásánál figyelembe vettem az MH ÖHD 2110. pontját.)

- legyen összhangban a haderő alkalmazási elveivel, várható feladataival és a szolgálati idővel;
- legyen folyamatos és előrehaladó;
- képezzen rendszert az alábbiak szerint:
- az ismeretek megszerzése;
- az ismeretek felhasználása, gyakorlati alkalmazása (jártasság, készség);
- az ismeretek, a felkészültség ellenőrzése;
- a kiképzési tevékenység, a módszerek folyamatos figyelemmel kísérése;
- a kiképzés értékelése, szükség esetén a korrekciók végrehajtása;
- legyen hatékony, tudatos cselekvésre késztesse;
- legyen átfogó, terjedjen ki minden állománykategóriára;
- legyen differenciált;
- legyen ösztönző, jelentsen kihívást és biztosítson sikerélményt;
- biztosítsa az önálló, kreatív tevékenységet;
- álljon a tudomány és a technikai fejlettség színvonalán;
- erősítse az önbizalmat, fejlessze a csapatmunkát és csapatszellemet, növelje a katonák, vezetők és alegységek szakmai jártasságát;
- erősítse az összhaderőnemi szemléletet.

A békefenntartói felkészítés során a következő kiképzési ágak oktatását – a feltüntetett követelmények figyelembevételével – tartom fontosnak és szükségesnek.

3.3.3 ALAKI KIKÉPZÉS

Érjék el, hogy a felkészítésen résztvevőknél a katonás megjelenés, a határozott fellépés és udvarias viselkedés magatartásformává váljon, legyen biztosított az alegységek egységes cselekvése, határozott fellépése és szilárd alakfigyelme. Meg kell ismerni más nemzetek „tiszteletadási” protokollját.

3.3.4 JOGI ISMERETEK

Nemzetközi hadijog ismeretek területén, minden katona ismerje:

- a nemzetközi hadijog előírásait, legyenek képesek azok gyakorlati alkalmazására (betartására, betartatására) különböző szituációkban;
- az erő és a fegyver alkalmazásának eseteit, formáit.

A felkészülés során dolgozzák fel a nemzetközi hadijog alapjait és a nemzetközi jeleket és jelzéseket. A záró gyakorlaton egy beállított szituációban gyakorolják az erő és a fegyver alkalmazásának előírásait. A felkészítéskor használják fel a „Harcoljunk jogszerűen. Kézikönyv a hadijogról a fegyveres erők számára” (nyt. szám 463/323) című HM HVK kiadványt.

3.3.5 NEMZETBIZTONSÁGI ISMERETEK

Mivel a katonák egy olyan közegben fognak tevékenykedni, ahol együtt kell dolgozni más államok hadseregeinek tagjaival, fel kell őket készíteni a titokvédelmi rendszabályok betartására, és fel kell hívni a figyelmüket a maximális figyelemre, ami szükséges önmaguk, társaik és a magyar kontingens védelmének érdekében. Elővigyázatosnak kell lenni a sajtó képviselőivel és a helyi alkalmazottakkal.

3.3.6 TEREPTAN, TÉRKÉPÉSZETI ISMERETEK, HADSZÍNTÉR ISMERETEK

A katonáknak meg kell ismerni azon területnek a katonaföldrajzát, ahol a szolgálatot teljesíteni fogják. Ezen túlmenően ismerjék meg az alkalmazás helyszínén élő egyes népcsoportok közötti ellentéteket, az erő és a fegyver alkalmazásának eseteit, a terrorizmus legjellemzőbb módjait és formáit, a műveleti terület katonaföldrajzi adottságait. Ismerjék meg a NATO-ban rendszeresített és alkalmazott térképeket, azok kereten belüli és kereten kívüli információit. A felkészítés másik fő iránya a különböző segédeszközök megfelelő szintű ismeretének elsajátítása. Készség szintűvé kell fejleszteni a terepen, térképen történő tájékozódást, a GPS (helymeghatározó) műszerek kezelését, használatát. Ismertetni kell az erdős-hegyes terepen, nagyobb településekben, városokban történő tájékozódás sajátosságait.

3.3.7 VEGYIVÉDELMI KIKÉPZÉS

A foglalkozás végére a katonának minden körülmények közt képesnek kell lenni a védőfelszerelés megfelelő normaidőre történő felvételére. Ezen kívül a katonáknak meg kell ismerniük a különböző típusú és funkciójú sugármérő mérőműszerek kezelését, valamint az általuk mért értékek, mérési eredmények helyes értelmezését és az azt követő tevékenység rendjét.

Minden katonának ismernie kell:

- a vegyvédelmi védőkészlet alkalmazását a védelmi szinteknek megfelelően, a védőeszközök szabályos levételét, vagy cseréjét;
- ABV (atom-, vegyi-, biológiai) csapás, szennyezés vizuálisan megfigyelhető jeleit, jelzéseit;
- a katona tevékenységét ABV csapás előtt, alatt és után;
- azonnali mentesítés végrehajtását, az ABV eü. cikkek és a DS-10 mentesítő készlet használatát.

A parancsnoki állomány ismerje:

- alegysége ABV környezetben való túlélőképessége és harcképessége megőrzésével kapcsolatos feladatait, alegysége ABV-védelmi képességeit, az előljáró parancsnokság ABV RIÉR-hez (NBCW&RS) való kapcsolódását;
- az ABV és gyújtófegyver csapások, illetve ROTA szennyezés kialakulását a felderítés objektív és szubjektív módszerei alapján;
- az ABV fegyverekkel mért csapásokat és a ROTA szennyezések jelzését (az alegység riasztására);
- a vegyi-, sugárfelderítő eszközök (IH-95, CAM) kezelését, valamint a CALID-3 ki-mutató papírt;
- vegyi-, sugár-felderítési és ellenőrzési feladatok végrehajtását;
- vegyi-, sugár (biológiai) szennyezett területek megjelölését;
- adatok jelentését az NBC jelentések összeállításához;
- ismerjék az alegység ABV környezetben való alkalmazásának elveit.

A parancsnokok legyenek képesek az ABV védelmi feladatokat az adott alegység szintjén megtervezni, megszervezni és a parancsnok részére megalapozott szakmai javaslatot tenni, az NBC-jelentéseket elkészíteni, illetve azokat feldolgozni.

3.3.8 EGÉSZSÉGÜGYI KIKÉPZÉS

Beosztástól függetlenül, minden katonát fel kell készíteni arra, hogy adott esetben akár önmagának, akár társának elsősegélyt tudjon nyújtani addig, amíg az egészségügyi szakszemélyzet át nem tudja venni az egészségügyi probléma megoldását. (Ezen a foglalkozáson nem kell kitérni a MEDEVAC oktatásra, ezt a békefenntartói kiképzés keretein belül külön oktatási témaként kell oktatni.)

A teljes állomány vegyen részt az MH EVI tematikája alapján „pszichológiai tréning” kiscsoportos foglalkozáson, a távollét, monotónia, stressz-szituáció megelőzése, oldása témában. Megfontolandó, hogy a felkészítés folyamatába épített kiélezett helyzetek megoldása során, a kiképzendőt mérni lehessen, hogyan tűri a konfliktust, képes-e stresszhelyzetben megoldani feladatát.

A teljes állomány részére le kell vezetni egészségügyi kiképzést az ön- és kölcsönös segélynyújtás, az egészséges életmód alapelvei, az alkohol és drog ártalmai, a drogfogyasztás megelőzése és jogi következményei, a kitelepülés helyszínére vonatkozó közegészségügyi-járványügyi helyzetnek megfelelő személyi higiénával kapcsolatos felkészítés témakörében

3.3.9 MŰSZAKI KIKÉPZÉS

A katonák ismerjék meg az egyéni és technikai eszközök természetes és mesterséges álcázó eszközeit, gyakorolják be a feladatok fogásait, legyenek képesek azok változatos, szakszerű alkalmazására.

Legyenek képesek talajzsákokból és HESCO bástyákból tüzelőállások, EÁP-ok kiépítésére, berendezésére, táborok megerősítésére valamint nem robbanó műszaki akadályok (GYODA, drótkerítés, kitörésgátló) telepítésére.

Ismerjék meg a műveleti területen előforduló (gyalogsági, harckocsi, BOOBY-TRAP) aknákat és robbanótesteket, azok működési elveit valamint az ellenük való védekezés lehetőségeit.

Legyenek felkészítve az aknamezőn, vagy a BOOBY-TRAP által bekövetkezett balesetek (személy, jármű) esetén való tevékenységekre, a különböző rendszeresített és szükségesszükszók, felszerelések (aknamező felderítő és átjárónyitó) biztonságos és balesetmentes alkalmazására.

3.3.10 IDEGEN NYELVI FELKÉSZÍTÉS

Ezen a területen, minden katona ismerje:

- a mindennapi életben leggyakrabban használt angol szavakat, kifejezéseket;
- ismerjék fel a katonai vezényszavakat, az angol nyelvű fontosabb katonai kifejezéseket, utasítást adó, veszélyt jelző feliratokat, táblákat;
- a külföldi utazásoknál használt okmányok kitöltését, a béketámogató műveletekkel kapcsolatos angol nyelvű alapismereteket;

legyenek képesek:

- rövid, 3-4 szavas tömondatokkal alapvető kommunikációra;
- a törzsbe beosztott személyi állomány angol nyelvű írásos parancsok intézkedések vételére (felterjesztésére), valamint az alárendeltek felé magyar nyelven történő továbbítására.

A békefenntartói felkészítés és a zárógyakorlat során be lehet állítani idegen nyelvi feladatokat.

Köztudott, hogy a NATO-csatlakozás egyik elvárása a nyelvi kompatibilitás volt, az, hogy megértsük és megértessük magunkat a szövetségi rendszerben. A nyelvi követelményeket a 20/2002. (IV.10) HM rendelet tartalmazza. A rendeletben foglalt táblázatból látható, hogy ezredesi rendfokozattól fölfele tartják fontosnak, hogy az illető bármely nyelvből felsőfokú vizsgával rendelkezzen 2008. december 31. után.

A NATO-ban az úgynevezett „working level” a „kidolgozó, előkészítő – végrehajtó réteg” az ezredestől alacsonyabb rendfokozatot viselő kategória. Számukra a munkanyelv ismerete – a döntéshozó réteghez hasonlóan – elengedhetetlen a sikeres kooperációhoz, a munkavégzéshez valamint a feladat-végrehajtáshoz. A NATO 1999 utáni stratégiai alapelvei között a többnemzeti kötelékek fokozott figyelmet kapnak. A közös munkanyelven történő együttműködésre egyre alacsonyabb beosztásokban, egyre kisebb kötelékek szintjén van szükség. Erre kiváló példa az MLF többnemzeti dandárba beosztott alegységek állománya, hiszen a közös gyakorlások és gyakorlatok során már a szerződéses állománynak is tudni kell a külföldi partnereivel kommunikálni.

3.3.11 SZOLGÁLATI SZABÁLYZAT ÉS SZABÁLYZATISMERET

A korábbi ismeretekre alapozva, legyenek képesek a béketámogató művelet során az általános katonai rend, fegyelem betartására, a szolgálati tevékenység szabályzat szerint történő végrehajtására, a szolgálati érintkezés, az alaki magatartás és a katonai udvariasság előírásainak a betartására.

3.3.12 TESTNEVELÉSI KIKÉPZÉS

A felkészítés során ismertetni kell a katonával, hogy a hadműveleti területen hogyan tarthatja fenn edzettségi szintjét. Legyen képes minden katona a kötelezően előírt testnevelési felmérési számokban (3200 m futás, fekvőtámaszban karhajlítás - nyújtás, felülés) az életkor-nak megfelelő szint teljesítésére. A fizikai állóképesség fejlesztését naponta végrehajtott változatos feladatokkal tervezett foglalkozások keretében teljesítsék.

Jelenleg problémát okoz, hogy a követelmények nem azonosak a női és a férfi katonák esetében. Elfogadható ez a különbségtétel, amely hagyományainkból fakad? Megítélésem szerint nem, hiszen esetünkben nem sportolókról van szó, akik külön férfi és női kategóriában versenyezhetnek. A katonai feladatokat különböző rendfokozatokhoz, és beosztásokhoz köthetjük, de – az esélyegyenlőséget figyelembe véve – nemekhez nem. A mi követelményeink ennek megfelelően egy minden katonára érvényes alkalmassági minimum mellett a beosztáshoz valamint az életkorhoz kell, hogy igazodjanak. Függetlenül attól, hogy azt a beosztást női, vagy férfi katonaszemély tölti be. Az esélyegyenlőség ebben az esetben, hogy a honvédségnél rendszeresített beosztásokat betöltheti bármely jelentkező nő vagy férfi, aki a követelményeknek megfelel. Mint ahogy gyengébb fizikumú férfi esetében nem adhatunk engedményt nyilvánvalóan kedvezőtlenebb adottságai miatt, úgy a másik embertől sem követelhetünk kevesebbet csak azért, mert a másik nemhez tartozik. Egyszerű az ok: nincs női gépkarabély, nincs női kézigránát, és a női katonáknak sem elég rövidebb távolságot megtennie, ha alegysége járőr feladatokat lát el.

3.3.13 POLGÁRI-KATONAI EGYÜTTMŰKÖDÉS (CIMIC)

A felkészítés időszakában dolgozzák fel az adott ország (térseg) történelmi fejlődését, az ott élő népesség vallási és kulturális hovatartozását, kapjanak képet a térség társadalompolitikai viszonyairól. Ebben a tárgykörben külön ki kell térni az adott misszióban elvárható általános és speciális viselkedési szabályokra.⁵⁰

3.3.14 VÁM- ÉS PÉNZÜGYI FELKÉSZÍTÉS

A személyi állomány általános vám, vám-devizaügyekkel és vámokmányokkal kapcsolatos tájékoztatóját 2-3 óra időtartamban (az általános kiképzés keretében) kell megtartani. A teljes állomány részére tervezni kell tájékoztatót „A személyi állomány járandóságai, személyi biztosítása” témában.

3.3.15 LŐKIKÉPZÉS

A teljes állomány hajtsa végre az egyéni lögyakorlatokat (1. sz., 3. sz. ellenőrző, 1., 2., különleges lögyakorlat) pisztollyal és gépkarabéllyal.

Ezen belül minden katonának ismerni kell az alábbi fogásokat:

- a táruk töltését, ürítését, fegyverek szét- és összeszerelését;
- fegyverek és technikai eszközök tüzeléshez, illetve működéséhez való előkészítését;
- tüzelés közben előforduló akadályok felismerését és elhárítását, a különböző tüzelési testhelyzetek felvételének végrehajtását, a célzás, irányzás végrehajtását nappal és éjszaka a rendelkezésre álló optikai és éjszakai irányzékok használatával;
- a rendszeresített kézigránát előkészítését és azzal dobógyakorlat végrehajtását;

⁵⁰ Kiss-Benedek József: Viselkedési szabályok műveleti területen. Új honvédségi szemle, 2004/3, 2-8. o.

- az ellenség váratlan rajtaütése elhárításának végrehajtását raj, csoport kötelékben (a raj, csoport tüzeinek vezetését).

3.3.16 KÖZLEKEDÉSI ISMERETEK, GÉP ÉS HARCJÁRMŰ VEZETŐI KIKÉPZÉS

A kiképzést a „Szakkiképzési Program a MH gép- és harcjármű vezetői kiképzéshez” című kiadvány (nyt. szám: 381/737) és az ÁLT/11 Harcjármű-vezetési szakutasítás vonatkozó előírásai szerint kell végrehajtani. A gép- és harcjármű parancsnoki és a gép- és harcjármű vezetői állományt csökkentett óraszámban fel kell készíteni az angol nyelvű és speciális táblák által jelzett KRESZ-előírásokra is. Meg kell szilárdítani ismereteiket a közlekedési és vezetési szabályok, a vonatkozó biztonsági rendszabályok terén, legyenek képesek a rendszeresített gép- és harcjárműveik, valamint a „C” kategóriájú vezetői engedéllyel rendelkező gépjármű-vezetők a harcjárművek, a harcjármű vezetők a gépjárművek biztonságos vezetésére terepen, természetes és mesterséges akadályok leküzdésekor, a különböző utakon, oszlopmenetekben nappal és éjszaka; valamint a szükséges mértékű technikai kiszolgálások elvégzésre.

Végre kell hajtani az adott beosztáshoz és a típus-átképzéshez szükséges valamennyi vezetési gyakorlatot, meg kell szerezni az osztályos fokozatot a gép- és harcjárművek vezetésében. Amennyiben a jelölt békebeosztása során (6 hónapon belül) végrehajtotta a meghatározott vezetési gyakorlatokat és rendelkezik érvényes osztályba sorolást igazoló kártyával, azokat nem kell megismételni.

3.3.17 HÍRADÓ SZAKFELKÉSZÍTÉS

A híradó és informatikai szakbeosztású állomány speciális eszközökre (HICOM központ, RF- 5200, PRC- 138 és PRC- 117 rádiók, IRIDIUM, INMARSAT műholdas berendezések, valamint információvédelmi és informatikai eszközök) való felkészítését központi összehíváson hajtják végre. Részleteiben:

- beosztásának megfelelően minden katona legyen képes a rendszeresített híradó és informatikai eszközök kezelésére;
- ismerjék és legyenek képesek alkalmazni a rádióhírváltás szabályait, vezetési táblázat alkalmazásával is;
- a teljes állomány ismerje a híradó rendszer felépítését, a kialakított rádiós, műholdas és vezetékes híradó összeköttetések rendszerét;
- minden katona ismerje a MEDEVAC és légi segélykérés rendjét.

Figyelmet kell fordítani a különböző híradó és számítástechnikai eszközön való kapcsolattartás biztonsági előírásaira.

3.3.18 KOMMUNIKÁCIÓS TRÉNING

Témája az érintett személyek kapcsolata a média képviselőivel. Ismertetni kell, hogy a média kérdéseire ki, mivel kapcsolatban és milyen mélységben válaszolhat.

Mivel az utóbbi években egyre nagyobb számú kontingens teljesít szolgálatot külföldön, a parancsnokok és a törzsekben szolgáló kulcsbeosztású személyek ilyen irányú felkészítése, komoly és sokoldalú feladat (még abban az esetben is, amelyik misszió rendelkezik kommunikációs tiszti beosztással). Részükre szükséges beiktatni egy kommunikációs (média-) tréninget is, az alábbi tárgykörökkel:

- A nonverbális kommunikáció. Testbeszéd, gesztusok, arc-mimika;
- Verbális kommunikáció. A beszéd tartalmi és formai vonatkozásai. Vitakultúra;
- A közszereplés művészete. A retorika alapjai. Interjúhelyzetek a média világában;

- Krízis kommunikáció;
- Kommunikáció idegen kultúrákban;
- A kulturális sokk és kezelése;
- A katonai vezetés problémái multikulturális környezetben.

3.3.19 A SZAKLŐKIKÉPZÉS KÖVETELMÉNYEI

Az ör és biztosító katonáknak a szaklőkiképzés során meg kell ismerniük:

- a rendszeresített optikai- és éjszakai irányzékok használatával, ismerjék az alegységükönél rendszeresített fegyvereket, legyenek képesek – az egyes fegyverkezelők – egymás helyettesítésére;
- rendelkezzenek széleskörű gyakorlottsággal a beosztásukban rendszeresített fegyverek, technikai eszközök és segédberendezések készség szinten történő kezelésében, alkalmazásában;
- kezelőszemélyzet, rajkötelékben gyakorolják be az önálló tűzvezetést, a tüzelés előkészítését és végrehajtását, a kézigránátdobást, a kezdőelemek gyors meghatározását és helyesbítését.

A felkészülés során a kollektív és speciális fegyverekkel hajtásák végre.

Az Egységes Lövészeti Szakutasítás (Ált/20) Harmadik rész II. fejezet előírásai szerint az 1. sz. lögyakorlatokat, valamint a 3. sz. ellenőrző lögyakorlatot és a Hetedik rész II. fejezet szerint az 1/a és 1/b kézigránát dobógyakorlatot, a Harmadik rész IV. fejezet előírásai szerint az 1., 2. 4. 5. sz. különleges lögyakorlatokat.

A toronyfegyverekkel hajtásák végre az Egységes Lövészeti Szakutasítás (Ált/20) Negyedik rész III. fejezet előírásai szerint az 1. sz. lögyakorlatot, valamint a 3. sz. ellenőrző lögyakorlatot.

3.3.20 BÉKEFENNTARTÓI KIKÉPZÉS

A gyakorlati felkészítés egyik kiemelt és legfontosabb területe a békefenntartói kiképzés, amelynek az alábbi témaköröket kell tartalmaznia:

- mikor és hogyan alkalmazzuk a saját erőinket;
- hogyan foglalkozunk az állásokban védelmet kereső emberekkel;
- mit kell tenni, ha fegyveres csoportok a csapatok védelme alatt lévő személyek kiadását követelik;
- a normál készenlét, a fokozott készenlét és a teljes készenlét feladatait;
- járőrözést, konvojkísérést, fontos (VIP) személyek kísérését;
- mit vigyünk magunkkal a járőrfeladatra (igazolók okmányok, felismerési jelzések);
- mit kell tenni, ha a járőrre tüzet nyitnak (csak kis kaliberű fegyverből tüzelni, magasra löni és kevesebb lövést leadni, mint a másik fél);
- hogyan válasszuk ki a záróállás vagy az útzár helyét;
- mit kell tenni az elkobzott fegyverekkel;
- járművek és személyek feltartóztatásának módjai;
- útzárak alkalmazása;
- a járművek ellenőrzésekor ugyanabban az időben csak egy magánjárművet engedni az úttorlaszhoz;
- az ellenőrzést más fegyverek fedezete mellett kell végrehajtani;
- hogyan ellenőrizzünk egy csukott tehergépjárművet külön helyen;
- hogyan ellenőrizzük az összekötő tiszteket és járműveiket;

- hogyan ellenőrizzük magánjárműveket (szisztematikus megközelítés, tükrök használata, elemlámpa, hogyan ellenőrizzük az üzemanyagtartályt, a pótkerekeket);
- hogyan ellenőrizzük a személyeket (detektorok használata más civilek által nem megfigyelhető helyen), soha ne érintsük meg a nőket;
- lassító ellenőrző pontok telepítése és működtetése; a forgalom lassítása a megfigyelés érdekében.

A 4-6 hetes kiképzési ciklus végén zárógyakorlatot célszerű végrehajtani. Ennek célja felmérni a kiképzés hatékonyságát, s a katonák által elsajátított ismeretek mértékét. A zárógyakorlat tervezése és végrehajtása során törekedni kell a valóságot legjobban megközelítő helyzetek kialakítására.

A zászlóalj törzs és az alegységparancsnokok tekintetében a zárógyakorlatok anyagát a következőképpen célszerű tervezni.

- A feladat feldolgozása, kidolgozása a NATO parancsnoki döntéshozatali folyamat módszerével kell, hogy történjen.
- A zárógyakorlat során a zászlóalj törzs (kidolgozó törzs) ismerkedjen meg a harci okmányok készítésének és vezetésének szabályaival.
- A valóságot megközelítő helyzetek megteremtésével, megfelelő alájátszási terv használatával a zászlóalj törzs dinamikai elhatározások meghozatalára, azonnali reagálásra kényszerül.
- A törzs valamint az alegységparancsnoki állomány szabályzott keretek között hajtja végre a kommunikációs, vezetési eszközök használatát.
- A több napra (2-3 nap) tervezett zárógyakorlatok során lehetőség nyílik a folyamatos, 24 órás törzsmunka végrehajtására, mód van a kidolgozott váltási rendeknek megfelelő csoportok, teamek kialakítására, gyakoroltatására.
- Lehetőség nyílik a valós logisztikai biztosítás elemeinek tervezésére, a kiszolgálási, biztosítási, támogatási feladatok végrehajtására.

Az alegységek vonatkozásában:

- A zárógyakorlat végrehajtásának ideje alatti folyamatos (2-3 napos) igénybevétel mind fizikálisan, mind pszichésen hat a végrehajtott állományra. A végrehajtott felkészítés után így felmérhető az állomány stressztűrő képessége, fizikális állapota.
- A közlési- és alájátszási tervnek megfelelően imitációs és alájátszó csoportok akcióira hajtják végre feladatukat. A kialakult szituációnak megfelelően lemérhető az akcióra kiváltott reakció szakszerűsége, szabályossága.
- A hosszabb ideig tartó alkalmazás során fejlődik, illetve rögzül a kommunikációs- és híradó eszközök rendeltetésszerű kezelése, a rádióforgalmi rendszabályok szakszerű alkalmazása.

A zárógyakorlat tervezése során tehát maximálisan arra kell törekedni, hogy a végrehajtható feladatok tartalmazzanak számos békefenntartással kapcsolatos elemeket.

A személyi állomány felkészítése mellett – a hogyan említettem – kiemelt figyelmet kell fordítani a béketámogató műveletben részt vevő kötelék parancsnoki állományának és törzsének felkészítésére is.

„A háborún kívüli akciókra történő speciális kiképzést a törzs- és felsővezetői szintre kell összpontosítani. Minden szintű törzset ki kell képezni az ilyen típusú hadműveletek tervezésére. A vezetők kiképzésének olyan kérdésekkel kell foglalkozniuk, mint a tárgyalókészség, az ENSZ műveletek, a fegyvernemek és koalíciós csapatok tevékenységének integrálása,

a szervezetek közötti együttműködés, valamint a nem kormányzati szervezetekkel való együttműködés. A gyors alkalmazásra szánt csapatok törzseinek és parancsnokainak olyan rutinszerű vezetési gyakorlatokat kell végrehajtaniuk, melyek a világ bármely részén bekövetkező válságeseeményeken alapulnak.”⁵¹

A békefenntartói műveletekkel foglalkozó parancsnoki és törzsvezetési gyakorlatok javítják a törzs teljesítményét, és betekintést nyújtanak azokra a területekre, ahol, s ahogyan a missziós a tevékenység várható.

„A bevetést megelőző kiképzés során helyzetgyakorlatokat kell beilleszteni, melyek a vezénlysre kerülő teljes kontingens harci alkalmazása tervezésének szabályaival foglalkozik. A terület-specifikus kiképzésnek kulturális kérdéseket, az adott területen fenyegető specifikus veszélyeket, a tevékenység más résztvevőit (polgári és katonai) és a végrehajtásra kerülhető műveletek típusát is magában kell foglalnia.”⁵²

A béketámogató műveletek rendszerint több nemzet által közösen végrehajtott feladat, rendkívüli mértékben nemzetközi és ez a továbbiakban is az marad, ami tehát megköveteli az „egységes gondolkodást és az egységes cselekvést” valamennyi résztvevőtől. Ezen „egységes gondolkodás és az egységes cselekvés” tervezője, szervezője, megvalósítója csak egy magasan képzett – a „közös doktrínát” jól ismerő és alkalmazni tudó – parancsnoki és törzsállomány lehet.

3.3.21 A PARANCSNOKOK ÉS TÖRZSEK FELKÉSZÍTÉSE

A korunkra jellemző korszerű hadviselés követelményei, összhangban a jelenleg érvényben lévő kiképzési követelményekkel rámutatnak arra a tényre, hogy a (akár ideiglenes szervezatként is működtetett) nemzetközi környezetben folytatott békeműveletek során elengedhetetlen a parancsnokok és törzsek folyamatos felkészítése valamint az elvi és gyakorlati úton elsajátított tudás szinten tartása, fejlesztése.

A hadműveleti területen végrehajtandó gyakorlati szintentartó kiképzés ajánlott témakörei az alábbiak.

Lőkiképzés (lövészeti foglalkozás egyéni kézfegyverekkel, harcjárművekben rendszerített torony fegyverekkel a rendelkezésre álló lőtéri lehetőségek figyelembevételével).

Aknaismereti foglalkozás (a hadszíntéren jelenlévő NATO és ENSZ Mine Action Center szervezetek lehetőség szerinti bevonásával). Az elvárás II. szintű felkészítés a tüzszerek részére és III. szintű felkészítés a teljes állomány részére.

Egészségügyi elsősegély-nyújtási foglalkozás (elsősorban löfegyverek és aknák által okozott sérülések ellátásai).

MEDEVAC gyakorlás.

Magasabb készenlét rendszabályainak begyakorlása, alkalmazva az SOP és a vezető NATO szervezet előírásait.

A parancsnokok és törzsek felkészítése a missziós feladatok ellátása során is szükséges, tervezésére és végrehajtására a lehetőségek adottak. Szerencsés körülményként értékelhető, hogy a kiképzésben érintett törzs- (ellentétben az otthoni létszámviszonyokkal) rendszerint feltöltött, az állománytáblában rendszeresített beosztások szintén betöltöttek. A hatékony és

⁵¹ Háborún kívüli akciók. USA Szárazföldi Erők Parancsnoki és Vezérkari Akadémia a békefenntartó tevékenységekről írt jegyzete, 1995.

⁵² Uo.

szervezett napi munka és a feladatok szakszerű, pontos ellátása lehetővé teszi az ilyen jellegű foglalkozások rendszeres (legalább havi 1 nap) tervezését és végrehajtását.

A törzs összetételét tekintve az jellemző, hogy ugyan zászlóalj-szervezetben funkcionál, de gyakorlatilag magasabb szintű, valamint zászlóalj és osztály törzsben dolgozó személyekből épül fel. A törzsek felkészítésének fontos eleme, hogy a hazai gyakorlattal ellentétben, nemzetközi kötelékben, missziókban előtérbe kerül a más nemzetek hadseregeinek ismerete, a szövetséges, NATO kötelékben végrehajtott feladatokkal kapcsolatos ismeretek prioritása. A törzsek és parancsnokok felkészítése során alkalmazott jelenlegi témakörök (általános harcászati-hadműveleti, NATO döntéshozatali folyamatok, válságkezelés katonai feladataival foglalkozó témakörök, stb) megtartása mellett – a gyakorlati tapasztalatok alapján – célszerű további témakörök létrehozása, kialakítása és beépítése.

A hadműveleti területen végrehajtott parancsnoki és törzsfelkészítés célszerű és javasolt témakörei az alábbiak:

- az érintett hadszíntér katonapolitikai, katonaföldrajzi elemzése, értékelése;
- az érintett terület nemzeti jellemzői, sajátosságai, militáris rendszere;
- az adott szervezet, alkalmi kötelék (harcis kötelék) vezetés-irányítási rendszere, strukturális felépítése, vezetési pontok rendszere;
- az adott kötelék helye és szerepe a szövetséges rendszerben, a végrehajtó alegységek feladatai, a saját alegység helye az előljáró kötelékében;
- az adott szervezetre vonatkozó hatályos működési utasítások (SOP), alkalmazott és egységes vezetési és harcis okmányok tartalma, vezetése és készítésük szabályai;
- alkalmazott kommunikációs eszközök, számítógépes szoftverek használata, kezelésük szabályai;
- a hadműveleti területre jellemző veszélyforrások, konfliktusövezetek, a problémamegoldás lehetőségei;
- együttműködés lehetőségei és feladatai más államok erőivel stb.

Az alegység-szintentartó kiképzések területén a KFOR-ban eltöltött évek során bebizonyosodott, hogy az alegységek napi szolgálati és biztosítási feladatai, a napi leterheltség (126 fő szolgálat/nap) miatt csak a szakaszkötelékben végrehajtandó szintentartó kiképzést teszi lehetővé. Az alegységek ennek megfelelően tervezik havi elfoglaltságukat, hajtják végre a szintentartó kiképzés tárgyköreit. A végrehajtható és előírt kiképzési tárgykörök vizsgálata során megállapítható, hogy nagy hatékonysággal lehet végrehajtani a nem szervezetszerű egészségügyi, és műszaki katonák képzését. A műszaki kiképzésre jellemző továbbá, hogy egy kialakított oktatópálya, „aknakert” használatával, együttműködve és bevonva az alegység tüzérszerező csoportját rendkívül színvonalas és tartalmas kiképzést lehet végrehajtani.

A lökiképzés területe összetettebb, a végrehajtásra rendszerint 2-3 nap biztosított. A fent említett szolgálati leterheltség következtében csak így oldható meg, hogy minden egyes katonára végrehajtsa a rendszeresített egyéni lőfegyverével, valamint a kollektív fegyverekkel előírt lögyakorlatokat. A lökiképzési foglalkozások tervezése és végrehajtása természetesen csak a hazai szabályozók és intézkedések által meghatározottak szerint valósulhat meg. A MH Őr- és Biztosító Zászlóalj által megszervezett lövészetek rendszerint nemzetközi jelleget öltenek. A magyarok szervezte lövészetekre nagy volt az igény, rendszeresen látogatták foglalkozásainkat (mind a parancsnokság, mind pedig más táborok katonái). A havi szintentartó foglalkozások fontos eleme a táborvédelmi gyakorlások, gyakorlatok. Tervezése során a kidolgozó szűk törzs törekszik a valóságot a legjobban megközelítő helyzetek kialakítására, végrehajtása rendszerint váratlanul, események bejátszásával, alájátszó csoport alkalmazásával történik. A végrehajtó állomány kiképzettségi szintjétől függően célszerű a fokozatosság elvét betartva terhelni és lemérni a katonák felkészültségét.

Az általam javasolt kiképzési terv a dolgozat egyes számú mellékletében található.

A terv első részében általános előírások szerepelnek, ezt követően egy javasolt napi-rend, ami a felkészülés időszakára szól. A napirendben új elemként jelentkezik a reggeli torna, mely a fizikai felkészülést szolgálja. Ennek ideje változó lehet.

A következő részben az általános békefenntartói, majd a speciális kiképzési ágak össze-sítve láthatóak. A kiképzési ág mellett a táblázatban megtalálható a javasolt óraszám, jelen esetben 178 óra, mely változhat, hiszen a javaslatomban minimum 4-6 hetes felkészítést aján-lok. Az azt követő részben az első héten (5 napban) végrehajtandó általános felkészítés talál-ható, melyet javaslatom szerint az egész állománynak végre kell hajtani.

A fő részben – általam 21 napban javasolva – található meg a speciális szakmai felké-szítés óra/tárgykör elosztása. Ez szakcsoportonként kerül végrehajtásra.

A felkészítés végén zárógyakorlatot kell levezetni, melynek követelményeiről a fejezet második részében írtam.

Az általam elkészített tervben a pszichológiai tréninget a kiképzés legvégén kell végre-hajtani 2-3 napban. Az is elképzelhető változat, hogy ezt a tréninget a felkészítés elején haj-tják végre, s ez egyfajta szűrőt is jelent, s képet ad a parancsnoknak az állomány terhelhetősé-ge vonatkozásában.

Az óra- és tárgykörelosztást követően egy változatban bemutatom a foglalkozásvezetői állomány felkészítésének tervét, majd a foglalkozások általános anyagszükségletét ismerte-tem.

A Magyar Honvédség átalakításai „szlogenje” az volt „kisebb de korszerűbb, és hatékonyabb honvédséget”. Megítélésem szerint ez a kívánalom csak a kevesebb létszám realizálásában valósult meg. Tapasztalatom szerint több mint 10 éve nem volt valós megúju-lás a kiképzésben, a felkészítésben. Az átszervezések, az egyre szűkülő anyagi erőforrások kritikusra csökkentették az oktatásban és a felkészítésben résztvevők számát.

KÖVETKEZTETÉSEK

1. Megállapítható, hogy a kiképzés és felkészítés hiányosságainak a főbb problémái ab-ból adódnak, hogy az eddigi szervezeti változások döntő többsége – megítélésem szerint – fi-nanciális megfontolás alapján valósult meg, amit bizonyított újabb és újabb szervezetek élet-képtelensége.

2. Sajnos megváltozott a felkészítés filozófiája, az életszerű gyakorlatok eltűnőben vannak, nincs egészséges merészség és kockázatvállalás a tervezésben, nincs a parancsnoknak „szabad keze” és elegendő eszköze a kivitelezésben.

3. A békefenntartói felkészítés megújításához szükségessé vált az 1994-ben kiadott „Kézikönyv az ENSZ békefenntartói akcióiban részt vevő katonák és alegységek számára” című kiadvány cseréje, amely tartalmazza a Magyar Honvédség szövetséges elkötelezettség-ből fakadó feladatait, az új biztonsági kihívásokat és az újonnan megjelent fenyegetettségeket.

4. A különböző katonai vezetési szinteken kiadott, különböző formájú és tartalmú ki-képzési tervek, intézkedések helyett célszerű egységes formában, tartalommal és követel-ményrendszerrel kidolgozni a „Békefenntartói kiképzési terv”-et, amely mind a tanintézeti ka-tonai hallgatók, mind a szerződéses állomány általános és speciális felkészítését szolgálja a békefenntartó műveletre.

„A békefenntartás nem katonáknak való munka, de csak katonák tudják ellátni.”
(Dag Hammarskjöld)

4. FEJEZET

MOBIL, KÖNNYŰSZERKEZETES MŰSZAKI ELEMEEK ALKALMAZÁSA A BÉKEFENNTARTÓ MŰVELETEKBEN

4.1 MOBIL, KÖNNYŰSZERKEZETES, SPECIÁLIS BÉKEFENNTARTÓI FELADATOKHOZ ALKALMAZHATÓ MŰSZAKI ÉPÍTMÉNYEK BEMUTATÁSA

A NATO prágai csúcsértekezletén tett felajánlásainknak megfelelően a Magyar Köztársaság növeli a béketámogató és egyéb, szövetségi kötelékben végrehajtandó feladatai műveleti képességeit. Megállapítható, hogy nem csak a Magyar Honvédségen belül, de a különböző béketámogató műveletek területén is egyre növekszik a kis létszámú, mozgékony, professzionálisan felkészített képességorientált mobil katonai valamint rendészeti alegységek, alakulatok szerepe. Ezen erők számára gyakran kell állandó vagy ideiglenes táborokat, ellenőrző-átteresztő-, megfigyelő pontokat, állásokat valamint védelmet és túlélőképességet biztosító helyeket telepíteni, illetve építeni.

Az IFOR, SFOR, KFOR példák is azt igazolják, hogy hadműveleti területen kiemelkedően fontos a vezetési pontok, a lőszer, üzemanyag, robbanóanyag s más veszélyes anyagok valamint a technikai eszközök fizikai védelme.

A misszió végén (illetve a feladat befejeztével) ezen létesítményeket lebontják, ezért hasznos és fontos lenne olyan mobil szerkezetek alkalmazása, melyek egy újabb feladathoz felhasználhatók. Jelenleg ilyennel a Magyar Honvédség nem rendelkezik, a felépített védelmi építmények egyedi jellegűek, nem használhatóak fel újra, legfeljebb csak részeik. A másik probléma az, hogy úgy a megépítésük, mint bontásuk jelentős idő- és élőmunka- ráfordítást igényel, a felhasznált anyagok pedig veszendőbe mennek.

Dolgozatom e fejezete gondolatébresztő az alkalmazók, kivitelezők és (mindenek előtt) a békefenntartók biztonságáért felelős döntéshozók számára.

Ehhez a továbbgondolkodáshoz próbálok segítséget nyújtani úgy, hogy bemutatom a Molnár Sándor okleveles építőmérnök által tervezett, egy polgári cég (a CALLMIX Kft.) által gyártott, a Magyar Honvédség szakembereinek közreműködésével tesztelt „Mobil műszaki erődítési rendszer”-t, mely – megítélésem szerint – a jövőben nagyon hasznos lehet a békefenntartó katonák, alegységek részére.

Elemzem az eszközök felhasználási lehetőségeit, bemutatom hatékonyságukat, s ajánlásokat teszek ezek használatára a felkészítés, valamint a békefenntartó műveletek végrehajtásának időszakában.

Tényként megállapítható, hogy a békefenntartó eljárás módok egyre szélesebb skáláját alkalmazzák a magyar katonák a műveleti területeken. A legfontosabbak ezek közül:

- forgalomellenőrzés (személy- és járműforgalom);
- mozgás biztosítása vagy akadályozása, nem robbanó műszaki záruk telepítése;
- megfigyelés, ellenőrzés (állandó, vagy ideiglenes megfigyelő állásokból);
- őrzés-védelem (saját erők védelme, helyi joghatóság megsegítése);

- igazoltatás, elfogás, átvizsgálás;
- biztonsági területek kialakítás, ellenőrzése;
- járőrözés (felderítő-kutató, aknafelderítő-, rendfenntartó- és más speciális járőrök);
- kísérés (járműkonvojok, fontos személyek kísérése), kiemelt személyek védelme és egyéb biztosítási feladatok;
- tömegkezelés (rendezvénybiztosítás, menekültek, át-, ki-, vagy visszatelepülők védelme, tömegosztatás stb);
- blokkírozás, utak, terek lezárása;
- humanitárius feladatokban való részvétel.

A békefenntartó eljárás módok mára a kiképzés részévé váltak a katonai tanintézetben és a csapatoknál. Ettől függetlenül itt kell megjegyezni, hogy a jelenlegi felkészítési rendszerben nincs egységes tematika, valamint követelménytámasztás a békefenntartásra kijelölt állomány részére, egyedül a 463/302 sz. „Felkészítési és kiképzési program” III., IV. fejezete foglalkozik a békefenntartói alap- valamint a speciális felkészítés területével.

Jelzésértékű viszont az a tény, hogy a IV. fejezet (amely bár meghatározza a felkészítés során az EÁP-ok, a FIP-ek kiépítését, berendezését, működtetését) a kiképzéshez használt segédesszközök vonatkozásában csak oktató falitáblát, s metszetet említ.

Megítélésem szerint, mind az általános békefenntartói felkészítéshez, mind a célfelkészüléshez szükségesek olyan építmények, eszközök, melyek telepítésével a valóságot legjobban megközelítő módon lehet a misszióba kivonuló állományt gyakoroltatni. Jelen-tősen javíthatja a küldetés sikerét, ha a kiképzésen megismert eszközökkel találkozik a végrehajtó állomány a hadműveleti területen is.

Elképzelésem szerint „Ellenőrző-áteresztő pontot” (a továbbiakban: EÁP), Megfigyelő állást (a továbbiakban: MÁ), őrzés-védelmi pontokat stb. célszerű kiépíteni a központi gyakorlótéren, a Szentendrei Kiképző Központban, s a Szolnoki Béketámogató Kiképző Központban is. Ilyen építményeket és eszközöket először 1994-ben a honvédség kiképzési esz-közgyártó üzemében (Esztergom) készítettek, az akkor alakult Békefenntartó Erők Kiképző Központja (a továbbiakban: BEKK) számára. A könnyűfémből és puhafából készült elemek-kel, gyakorlás céljából könnyen telepíthető egy EÁP, vagy egy MÁ, azonban valós feladat végrehajtására nem alkalmasak.

A már említett első magyar békefenntartó központ (BEKK) 1995 szeptemberében a „Cooperative Light” nevű, hazánkban rendezett békepartnerségi gyakorlaton (PfP) kipróbálta, hogy mennyi anyagból, mennyi munkával lehet egy valós EÁP-ot és MÁ-t felépíteni. Az eredmény 5-6 m³ faanyag a toronyhoz, az akadályelemekhez, 30-40 db harckocsi akasztó betonból, ugyanennyi vasúti sínből, 20-30 db 200 l-es hordó, több ezer homokzsák a tüzelőál-láshoz, fedezékekhez és sok egyéb kiegészítő anyag. Az építést 40 fő végezte el, 5 munkanap alatt. Az építőket segítette egy földmunkagép, egy billenős platós tehergépkocsi, és települt egy villamos-ács műhely (VAM). **A hadműveleti területen folyó békefenntartó, vagy ter-rorizmus elleni stb. tevékenység szempontjából nem előnyös, ha a nemzeti területen tör-ténő felkészítés során, egy maketton gyakorolnak katonáink,** míg a valóságban a védelmi építményeket nehéz anyagbeszerzési körülmények között, több napos munkával lehet felépí-teni. Mindemellett míg folyik az építés, csökken a biztonság, kevésbé lehet ellátni az alapfel-adatokat. Ezt bizonyítja az IFOR, majd a KFOR kontingens kitelepülése utáni első időszaka is. Ebben a periódusban a feladatvégzéssel párhuzamosan kellett felépíteni a tábor, kialakíta-ni a különböző szolgálati helyeket, valamint megteremteni az őrzés-védelmi feltételeket. Jó példa erre a Pristinába kitelepített KFOR-kontingens, melynek első parancsnoka voltam. Saját bőrünkön éreztük azt a hatalmas terhet, melyet az elegendő szakember, s anyag hiánya okozta a tábor és a védelmi építmények kialakítása során.

A tábor kiépítése 1999. július 20-án az első szerelvény kiérkezésével kezdődött. A szolgálati, az élet- és munkafeltételek, valamint a szolgálati helyek kialakítása érdekében a kontingens katonái egy hét alatt az alábbi munkálatokat végezték:

- 249 sátorkészlet felépítését, a sátoralapok kiásását;
- 200 fm. vízelvezető árok kiásását;
- 2 db 5 m³-es szennyvíztározó gödör kiépítését;
- 420 m³ ipari kő szállítását, bedolgozását;
- 2100 fm járőrútvonal megtisztítását, járhatóvá tételét;
- 1000 fm gyalogos közlekedési útvonal kiépítését;
- 100 m³ ipari hulladék és szemét elszállítását;
- 1200 m² szennyezett földréteg elszállítását;
- tábori elektromos hálózat lefektetését;
- 35 különböző típusú harcjármű és egyéb tüzelőállás, rejtett figyelő, fedezékek kiépítését;
- a tábor kerítésének kijavítását valamint teljes hosszában szögesdróttal történő megerősítését;
- hangjelző technikai riasztórendszer kiépítését;
- 8 szolgálati hely, 21 munkahely telepítését, álcázását;
- felszerelések és tartalék eszközök készletezését, raktározását mindösszesen 830 m² összterületű raktárhelységeken.⁵³

A fenti munkákat július 26-án 24.00-ig kellett befejezni, hiszen 27-én 00.00-tól a kontingens teljes állománya a KFOR alárendeltségébe került, s ez követően minden erőnkkel a szolgálatellátásra kellett koncentrálni.

Az alábbi képeken olyan őrtornyok, fedezékek valamint EÁP-ok láthatóak, melyeket a katonák saját maguk építettek, részben honi területről hozott, illetve a helyszínen megvásárolt vagy talált anyagokból. Bár minden képen látható, hogy az építmények az alapvető céloknak megfelelnek, de számos szakmai kívánnivalót hagynak maguk után.

5. számú ábra
Épülő őrtorony Pristinában (forrás: szerző)

6. számú ábra
Kész őrtorony Pristinában (forrás: szerző)

⁵³ Forrás: Papp Gyula: KFOR parancsnok jelentése a honvédelmi miniszternek 1999. augusztusában.

7. számú ábra
EÁP a Goles-hegyen (forrás: szerző)

8. számú ábra
EÁP az SFOR táborban
(forrás: Dr. Padányi József mk. ezds.)

9. számú ábra
Fedezék az SFOR táborban
(forrás: Dr. Padányi József mk. ezds.)

10. számú ábra
Őrtorony az SFOR táborban
(forrás: Dr. Padányi József mk. ezds.)

Itt szeretnék rámutatni, hogy nemcsak a védelmi építmények felépítése, kialakítása, hanem azok bontása s újrahasznosítása is megoldandó feladat. Az alábbi képeken egy fedezéket majd annak bontását láthatjuk. Megítélésem szerint, ebben az esetben nem volt lehetőség az anyagok újra történő felhasználására.

11. számú ábra
Fedezék bontás előtt
(forrás: Dr. Padányi József mk. ezds.)

12. számú ábra
Bontás közben
(forrás: Dr. Padányi József mk. ezds.)

Azt gondolom, a fent bemutatott néhány fotó bizonyítja: más megoldást kell találni, kivitelezni s használni úgy a felkészítés, mint a valós végrehajtás során.

Ehhez ad hathatós segítséget egy könnyen összeállítható, mobil, ugyanakkor tartós, erős elemekből, akár néhány óra alatt működőképessé tehető, konténerben szállítható úgynevezett: **Mobil, könnyűszerkezetes, speciális békefenntartói feladatokhoz alkalmazható műszaki építményrendszer.**

4.1.1 MŰSZAKI VÉDELMI ÉPÍTMÉNYRENDSZER ELEMEI

Az előzőekben bemutatott műszaki építményrendszer elemeivel szemben az alábbi általános s harcászati követelményeket támaszthatók:

- „LÁTNI ÉS LÁTSZANI ELV” – ha ezeket az elemeket békemissziókban alkalmazzák, akkor azoknak már messziről láthatóaknak kell lenniük, bizonyítaniuk kell a színnel is a béketeremtés szimbólumát, azonban ez nem zárja ki a más színűre festhetőség lehetőségét;
- mobilitás – az egyes építőelemek kis súlyukkal biztosítják a maximálisan 2 fő által történő mozgást;
- álljon ellen a légköri korrózióknak, és a szélsőséges időjárási körülményeknek – ide értendő a sivatagi óriási hőmérséklet különbségek a nappal és éjszaka között, a tenger közeli magas sótartalmú levegő korróziós hatása;
- elemei könnyen karbantarthatóak legyenek, amely eszközöket, embert igényel, de ebben az esetben ez mind elhagyható;
- felépítése, telepítésének rendje rövid idejű, 5-6 órás kiképzéssel elsajátítható legyen, mely nagyban lerövidíti a kiképzési időt. Az is kiemelő, hogy különleges szaktudást nem igényel az elemek összeállítása;
- előírt lövedék állósággal rendelkezzen – a katonák ezeknek az elemeknek a használatában közben repeszálló mellénnyel rendelkeznek, ami bizonyos szintű védelmet biztosít, ezért eléggé nehezen határozható meg mi az a szint, ami még megfelel;
- feleljen meg a NATO STANAG előírásainak – a NATO elveket határozza meg az EÁP, ellátó pont, katonai tábor kiépítésének szabályairól.

A következőkben az egyes, általam bevezetésre ill. beszerzésre javasolt elemeket mutatom be részleteiben, valamint elemzem azok használhatóságát a honi felkészítés során, és a hadművelleti területen végrehajtott feladatvégzés esetén.

4.1.1.1 ŐRTORONY

A torony lehetővé teszi a terep állandó megfigyelését, rálátást biztosít a magas építményű gépkocsik, tehergépjárművek mezőgazdasági járművek tetejére, valamint lehetővé teszi reflektorok, hangszórók és más híradástechnikai eszközök elhelyezését.

Szükség esetén a torony tüzelőállásként is szolgálhat, benne- a gyakorlatnak megfelelően- általában állványos géppuskát helyeznek el. A toronyban minimum két katona tartózkodik.

13. számú ábra
Burkolatlan őrtorony
(forrás: Callmix Kft.)

Az őrtorony teljes magassága 5600 mm, az őrhely szint 3500 mm-en van. Az őrhely magasságának meghatározásakor figyelembe vették a legmagasabb tehergépjármű, illetve mezőgazdasági gép magasságát. Az őrhelyre lépcsőn, hágcsón, és csapóajtón keresztül lehet fel, illetve lejutni, ily módon biztosított a szükség szerinti gyors elhagyás. Az őrtorony őrhelye rendelkezik négy oldalt lenyitható ablakkal, melyek biztosítják a zavartalan kilövést. A tetőszerkezet hőszigetelt szendvicspanelből készült, 3%-os lejtéssel. Az őrtoronyra lehetőség van zászlók kitűzésére. Az őrhely kialakítható burkolt oldalfalakkal, ezáltal lehetőség van légkondicionált helyiség kialakítására is.

A villámvédelmet a kiépített villámvédelmi szívócsúcs biztosítja.

14. számú ábra
Burkolt őrtorony
(forrás: Callmix Kft.)

Általános követelmények:

- Rálátás a legmagasabb járműre (kamion 3,5-4 m);
- Alkalmas legyen terepfigyelésre;
- Lehetőség a gyors elhagyásra.

Harcászati követelmények:

- 360⁰-os kilövési lehetőség;
- őrtorony tövének védelmi lehetősége;
- magas fokú repeszvédelem;
- belövés, kézigránát bedobás, esetleg kézi páncéltörő eszközzel történő belövés megakadályozása;

4.1.1.2. FEDEZÉK, TÜZELŐÁLLÁS (TÁS)

A harcjárművek és a fegyverrel ellátott gépjárművek jelenléte fontos az EÁP-on. Jelenlétük erőt demonstrál, védelmet és tüzerőt biztosít, mobilitást ad. Az erős páncélszerű harcjárművek alkalmasak az utak lezárására, őrtorony hiányában figyelőműszereik azt részben pótolhatják.

Méretüknél fogva azonban könnyen válhatnak célponttá. A járművek legnagyobb ellenégei a kézi páncéltörő fegyverek (lásd napjainkban Irakot) s ezért is szükséges a TÁS kiépítése.

15. számú ábra
Hagyományos TÁS

A fedezékeket, tüzelőállásokat lehetséges a hagyományos módszerek szerint kiépíteni föld felszíne alá, viszont ez a módszer óriási emberi illetve gépi munkát igényel. Vannak olyan helyszínek, ahol a magas talajvízállás a terep adottságai (sziklás vagy homokos terep) és a készenléti idő rövidege ezt nem teszi lehetővé. A fenti feltételeket figyelembe véve alakították ki a könnyűszerkezetű tüzelőállásunkat, illetve a fedezékünket.

Az egyes elemeket egyszerűen össze lehet állítani, a távtartók hosszának változtatásával a repeszvédelem növelhető.

A fedezék (23. ábra) és TÁS (22. ábra) részelemei 4-5 db típuslemből állnak, az egyes elemek két ember által könnyen mozgathatóak. Összeépítésük egyszerű, nem igényel különösebb szaktudást, telepítésük 5-6 órás kiképzéssel elsajátítható.

Lehetőség van a komplett fedezék és tüzelőállás konténerben történő elhelyezésére, mely felhasználható akár parancsnoki harcálláspontnak, akár pihenőhelyiségnek, de raktárnak is.

16. számú ábra
Könnyűszerkezetű TÁS (forrás: Callmix Kft.)

A fedezék 4×4 m alapterületű, 2 m magas (hasznos belmagasság), amelyet minden oldalról 0,4 m széles repeszvédő fal határol. Az egyik homlokfalon található a lőrés, a vele szemben lévő oldalon a labirintusszerű bejárat, melynek célja a közvetlen kézigránát bedobás, illetve belövés megakadályozása.

A fedezék hasznos harctere $2\text{ m} \times 3,2\text{ m} = 6,4\text{ m}^2$, mely 4-6 fő harcosnak biztosít védelmet. A fedezék oldalfalai vékonyfalú zártszelvényből készülnek, $2\text{ m} \times 2\text{ m}$, és $2\text{ m} \times 1,6\text{ m}$ modulmérettel, az elemeket egymáshoz közvetlenül csavarozással, vagy az univerzális kapcsolóelem használatával tudjuk összekapcsolni. A repeszvédő fal vastagságát távtartó betétek biztosítják. A fedezéknek van tetőszerkezete, melynek elemei 0,5 m szélesek és 4 m hosszúak. A tetőszerkezet lehetővé teszi akár 0,5 m vasbeton födém ráépítését is.

17. számú ábra
Könnyűszerkezetes fedezék (forrás: Callmix Kft.)

A tüzelőállás $4 \times 4 \times 1,2$ m alapterületű, magassága 1,2 m (ez a magasság biztosítja a ki-lövést), melyet minden oldalról 0,4 m széles repeszvédő fal határol. A fedezék hasznos harc-tere $2 \times 3,2 \text{ m} = 6,4 \text{ m}^2$, mely 4-6 fő harcosnak biztosít tüzelőállást.

A tüzelőállás elemei ugyan olyan méretűek, mint a fedezéké, csupán magasságukban térnek el, illetve nincs rajtuk tető.

Kiemelkedő előnyök:

- gyors szerelhetőség;
- 5-6 órás kiképzéssel könnyen elsajátítható az összeszerelése;
- 5 fajta elemből tevődik össze, az elemek variálhatóak;
- minden elemét 2 fő könnyedén tudja mozgatni;
- kapcsoló elemek azonos méretűek;
- karbantartást nem igényel;
- légköri korrózióknak ellenáll (tűzhorganyzás + festés).

4.1.1.3 KÖZLEKEDÉSI JELZŐTÁBLA, OSZLOPTARTÓ BAK, „FEKVŐRENDŐR”

A közlekedő járműveknek jó előre látniuk kell, hogy valamiféle „útakadály követke-zik”. Megfelelő távolságokra sebességkorlátozó táblákat kell kihelyezni, melyek egészen 5 km/h-ig korlátoznak, fokozatosan. A forgalomirányító, szabályozó táblákat mobillábakkal lát-tuk el, a gyors felszedhetőség és áttelepíthetőség érdekében. Szintén közlekedési táblákkal kell jelölni a várható útszűkületet, kötelező haladási irányt stb. A közlekedési táblák kihelye-zéséhez mobil, helyben rögzíthető, könnyen áthelyezhető tartók szükségesek. A sebesség csökkentésére való ösztönzés érdekében, a táblákon jelzett sebességeknek megfelelő méretben „fekvő rendőröket” kell kihelyezni (pl. 70 km/h táblánál 4-5 cm magasat, a 10 km/h táblánál 9-10 cm magasat). A fekvőrendőr elemei 1 m hosszúak egymásba csúsztathatóak, az egyes elemek önmagukkal összekapcsolhatóak, önzáróak. Az út két oldalán a padkában lehet őket tuskékkal rögzíteni, de lehetőség van lerögzíteni a szilárd burkolatú úttestre. Az elemek egye-sével becsúszó hordfogantyúval vannak ellátva, a könnyebb mozgathatóság érdekében. A fekvőrendőr elemeknek rendelkeznie kell fényvisszaverő képességekkel, egységgladás, vagy szállítókeretes málházási lehetőséggel.

18. számú ábra
Mobil tábla (forrás: Callmix Kft.)

19. számú ábra
Forgalomlassító „fekvőrendőr” (forrás: Callmix Kft.)

4.1.1.4. FORGALOMTERELŐ, AKADÁLYOZÓ ELEMEEK

A lassító szakasz utolsó 40-50 méteres részén szlalom kényszerpályát célszerű kiépíteni. Ennek szinte „csigalassúságúvá” kell csökkenteni a járművek sebességét, ami több célt is szolgál. Megakadályozza az erőszakos betörést, másrészt a lassú haladás során lehetővé válik a jármű vizuális, vagy műszeres, elsődleges szemrevételezése. Katonai táborok kerítései mellé helyezve megakadályozza az esetlegesen robbanóanyaggal megrakott tehergépjármű erőszakos behatolását a tábor területére, GYODA telepítésével kombinálva útját állja a gyalogos támadásnak is. Egyes elemeit ellátták éjszakai alkonykapcsolós lámpával, illetve fényvisszaverő matricákat ragasztottunk az iránymutató táblákra.

20. számú ábra

Forgalomterelő, akadályozó elemek (forrás: Callmix Kft.)

4.1.1.5. HARCKOCSI AKASZTÓ

A szlalom kialakításánál szükség van olyan elemekre, melyek akár több tonnás járművek útját tudják állni. Kiválóan alkalmas a vasúti sínből, vagy nagy méretű, melegen hengerelt szelvényből („U”) készült ún. harckocsi akasztó. A harckocsiakasztó magában elég nehéz, ezért három elemre bontották, elemenként hordfogantyúval látták el. Az egyes elemeket egymáshoz csavarokkal lehet rögzíteni.

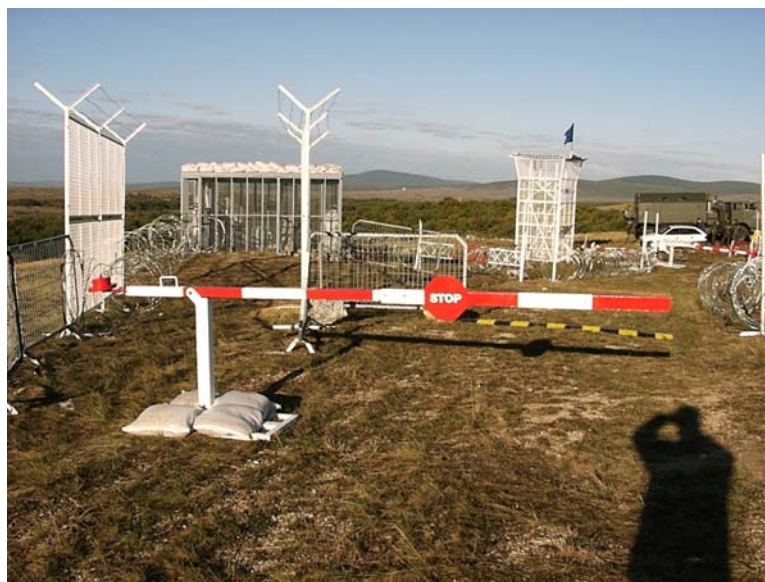
21. számú ábra

Harckocsiakasztó (forrás: Callmix Kft.)

4.1.1.6. SOROMPÓ

A lassító-megállító rész utolsó eleme a sorompó. A sorompó önmagában nem bír minden esetben megállító képességgel, ehhez túlságosan nehézre kellene építeni. Ahogyan az előzőekben arra már utaltam, a sorompó előtti nagy „fekvőrendőr” elemeket kell úgy kialakítani, hogy a sorompókezelő személyzet azt átállítva megakadályozhassa a sorompó áttörését.

A sorompónak ún. jogi, adminisztratív, a továbbhaladást tiltó, megengedő, a mozgás irányát megadó funkciója van, ellenben feltartóztató szerepe nincs. A részben (szögben) nyitott sorompóval terelni lehet a járművet az átvizsgáló udvar felé, biztosítja az ellenőrzött behajtást a katonai táborokba. Az éjszakai üzemeltetés szükségessé teszi a szlalom út és a sorompó megvilágítását. A szlalom utat kijelölő akadályelemekre és a sorompóra ezért világító testek rögzítésére alkalmas tartókat készítettünk. A sorompó 5 m fesztávolságú, ellensúlyos működésű tartószerkezet. A felborulás ellen homokzsákkal lesúlyozható, elemeire bontható. Piros-fehér jelzőfestéssel, „STOP” tábla felirattal kell ellátni.

22. számú ábra
Sorompó (forrás: Callmix Kft.)

4.1.1.7. KORDONRÁCS, MOBILKERÍTÉS

Az EÁP-on áthaladó járművek tüzetes átvizsgálása nem a közlekedési, hanem a leálló sávban történik, ennek hiánya esetén, az út szélén. Az átvizsgáló udvar egy zárt rész, melyben meg kell oldani, hogy onnan sem járművel, sem gyalogosan ne lehessen kitörni, ill. megszökni. Ezeket a problémákat küszöbölheti ki a kordonrács, illetve a mobilkerítés.

A kordonrács és kerítés felhasználható:

- EÁP-on személyi forgalom terelése, tömegek feltartóztatására;
- rövid idejű, esetleg hosszabb távra telepített katonai táborok építéséhez;
- polgári szférában rendezvények, sportesemények biztosítására, forgalomirányításra.

Típusai:

- Fix;
- Mobil.

A kerítés 2,5 m magas egy elemköz 2 m. A kerítés tetejére gyors telepítésű drótakadály (az MH-ben használatos rövidítés: GYODA) elhelyezésére szolgáló „Y” elágazás található, mely lehetőséget ad száraiba szögessdrót befűzésére. A kerítés készülhet lebetonozható, illetve homokzsákokkal lesúlyozható adapterrel. A kerítés betét elemeit M8-as csavarral lehet rögzíteni.

A kordonrác 2,0 m hosszú és 1,2 m magas. Az egyes rácsok egymással mechanikus kapcsoló eszközökkel kapcsolhatóak. A kordonrác lerögzíthető a talajhoz, kitámasztható pl. PMP szalaghíd úszó elemeihez.

23-24. számú ábrák
Kordonrác és kerítés (forrás: Callmix Kft.)

4.2 A KÖNNYŰSZERKEZETŰ VÉDELMI ÉPÍTMÉNYEK ALKALMAZHATÓSÁGA

A védelmi építményrendszerek általános bemutatása után kitérek a felsorolt s bemutatott mobil békefenntartó jellegű műszaki építmények, különböző békefenntartó műveletek keretében s az arra történő felkészülés során történő használhatóságára.

Egyértelműen megállapítható, hogy az építmények a békefenntartói eljárásmodokban gyorsan, egyszerűen és nagyon hatékonyan használhatók. Az eddigi tapasztalatok, valamint az érvényben lévő eljárási módok az elemek alkalmazhatóságát leginkább az ellenőrző áteresztő pontok kialakítása területén teszik alkalmassá.

4.2.1 ELLENŐRZŐ-ÁTERESZTŐ PONTOK

A fejezet ebben a részében bemutatom az **állandó, valamint a mobil ellenőrző áteresztő pontot**. Megítélésem szerint a békefenntartó missziókban ez az egyik legfontosabb s leginkább használt elem, s ennek megfelelően kezelem.

4.2.1.1 ÁLLANDÓ ELLENŐRZŐ-ÁTERESZTŐ PONT

Fontos objektumok, kiemelt fontosságú területek (pl: völgybejáratok, hidak, alagút bejáratok, csomópontok, vasúti pályaudvarok, repülőterek) biztosítási eleme. Katonai objektumok biztosításának, ki és bevezető forgalmának alapvető eszköze. A „**show the flag**” elvnek megfelelően a békefenntartó erők állandó jelenlétének a vizuális kivetítése az egyik cél.

Általános követelmények az alábbiak:

- minimálisan több napi tevékenységgel számolunk az alkalmazása során. Ez azonban évekre is kiterjedhet;
- teljes körű ellenőrzést és szűrést kell biztosítani a ki- és beléptetésnek valamint a kétirányú forgalomnak megfelelően;
- el kell hogy különüljön a gyalogos és a járműves forgalom egymástól;
- képesnek kell lenni az adott pont hermetikus lezárására és megtartására támadás esetén is;
- a forgalom ellenőrzés során telepített ellenőrző pont (Check Point - CP) esetében fontos követelmény, hogy az ellenőrzést végrehajtó személy (illetve katona) a legmagasabb forgalomban használható jármű tetejét is tudja ellenőrizni, illetve rálátása legyen;
- számos alkalommal előfordult, hogy kamionponyva tetején egy-egy ember megbújt, illetve elhelyeztek rajta robbanóanyagot, fegyvert. A nemzetközi áruforgalmi szabvány szerint maximum 3,8 m magas lehet egy jármű, ennek megfelelően a hatékony rálátás érdekében a katona szemének minimum 4,5 méter magasra kell látnia. A javasolt torony többszintes, belül létrával lehet feljutni a felső emeletre. Az oldalára hágcsó rögzíthető, mely biztosítja a gyors lejutást váratlan támadás, illetve annak veszélye esetén.

A kiépítéshez természetesen bőven áll rendelkezésre idő, és nagyobbak az anyagszükségletek is. Az EÁP kialakításához felhasználható valamennyi a műszaki elemek közül. Ezt tételesen bizonyítom, most csupán a lényegi dolgokat emelem ki.

Az őrtoronynak figyelemfelkeltő jelentősége van. A viszonylag gyors áttelepíthetőség azonban pszichológiai előnnyel is jár. Egy állandó EAP feltérképezhető, egy ellenséges akció precízen megtervezhető ellene. Amennyiben az elemeket rendszertelen időközönként átépítjük, helyeiket megváltoztatjuk, akárcsak néhány részletben, növeljük a saját csapatok

biztonságát. Ezzel a módszerrel nagymértékben rombolható és akadályozható az ellenség tervezési folyamata. Meglepetést okozhatunk a támadónak. A kiszámíthatóság nagyban megszüntethető.

A TÁS mind a harcjárművek, mind pedig az EÁP szolgálati személyei számára biztonságot nyújt veszélyhelyzetekben, valamint biztosítja egy mozgó tűzrendszer létrehozását. Amennyiben több TÁS-t is kiépítenek, a TÁS-ok közötti manőverezést is biztosítja. Egyes eszközök átvizsgálásához, elfogás, feltartóztatás esetén az akció biztonságos végrehajtásához az erők pozícióit szintén célszerű változtatni, ami manőver-lehetőséget biztosít a parancsnok részére.

A fedezék – mint elem – több szempontból is előnyös. Fontos kiemelni, hogy míg egyrészt elfedi a benn tartózkodók tevékenységét, másrészt a technikai eszközöket (pl. éjjellátó eszközök, rádiók, telefonok) biztonságosan lehet elhelyezni, és rejtve lehet azokat alkalmazni. Ugyanakkor kisebb atrocitások esetén bemenekült személy rejtve elhelyezhető, vagy a sérült időjárásállóan elhelyezhető. A fedezék áttelepíthetősége szintén nagy előnyt jelent.

A jelzőtáblák alkalmazása NATO SOP-előírás és figyelemfelkeltő célokat szolgál. Célszerű a táblák gyors cserélhetőségét megoldani, mert az állványon nem csak forgalomirányító és szabályzó táblák elhelyezésére van szükség, hanem a legkülönbözőbb jelzések kihelyezését is biztosítják.

A harckocsiakasztó hatékony útzárát képezhet, de tömegoszlató tevékenység esetén távtartó akadályként is szolgálhat a tömeg és az oszlató alakzat között GYODA-val kombinálva. Mivel gyorsan lerakható, a birtokolt nagyobb területek (pl. terek, útkereszteződések, épületek) közötti átjárók hatékonyan zárhatóak ezzel a kombinációval. A tömeg így sem gyalogosan, sem járművel nem támadhatja oldalba a tömegoszlató erőt.

4.2.1.2 MOBIL ELLENŐRZŐ-ÁTERESZTŐ PONT

Alapvető rendeltetése a következő:

- útvonalak zárása (Az EAP lefoghathat egyirányú forgalmat, kétirányú forgalmat. Alkalmazható normál úton, kereszteződésben, többirányú kereszteződésben. Települhet hídra és folyóátkelők közelébe, de repülőterre is);
- forgalomellenőrzés;
- fegyverek és tiltott szállítmányok felderítése;
- körözött személyek elfogása;
- katonai szállítmányok biztosítása;
- konvojok útvonalának biztosítása;
- feladata lehet még a teljes személy és jármű ellenőrzés, szelektív ellenőrzés, célszemély keresés (akinek a veszélyességi foka meghatározza a ROE (Rules of Engagement) szintet és a biztonsági követelményeket);
- jelöljük ki a helyét, működési idejét és feladatát.

Fontos a biztonságérzet fokozása a helyi lakosság körében, így a békefenntartó erők jelenlétének a megnyugtató hatására is kitűnően alkalmas.

Nagy méretű városokban folyó harctevékenység esetén mind a védő, mind a támadó esetében a terület biztosítására valamint elő vagy végbiztosító feladatokra is kirendelhető.

Elhelyezésének főbb elvei:

- a kijelölt feladat érdekében fontos mozgási irányokat lezárja, hogy azok ellenőrizhetőek legyenek;
- biztosítsa a megfelelő kilátást a közvetlen környezetére;

- legyen kijelölt menekülési útvonal, illetve ahol csatlakozhatnak a részt vevő erők a főerőkhöz;
- mind az utcaszint, mind a földalatti építmények, továbbá az emeletek magasabb szintjei ellenőrizhetőek legyenek. Zárja ki a meglepetésszerű támadás lehetőségét;
- a harcjármű mozgatható legyen, figyelembe véve az utcai romokat, forgalmat;
- lehetőség szerint a helyszín műszaki átvizsgálását és mentesítését meg kell szervezni.

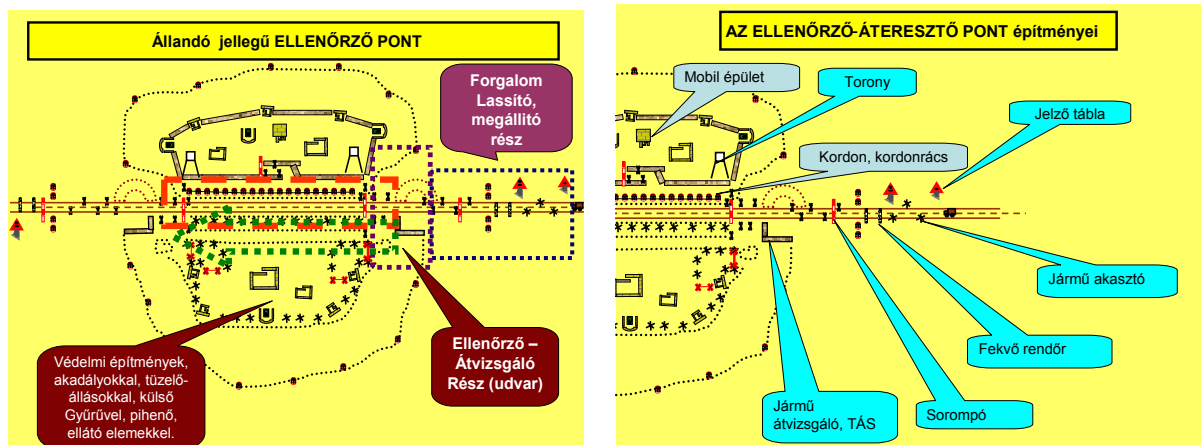
A fent leírtakon túlmenően figyelembe kell venni, hogy a telepítéstől számított 30-60 percig hatékony (ezt követően a „helyiek” megkerülő utakat használnak). Az elemeket 10-20 percen belül telepíteni kell. Ezek a szempontok meghatározzák, hogy mennyi anyagot milyen gyorsan kell le-, illetve visszatelepíteni. Mindezt úgy kell megvalósítani, hogy a rendelkezésre álló erők 50%-a a közelbiztosítást kell, hogy adja.

A mobil elemekből ehhez felhasználható a sorompó, forgalomterelő, harckocsiakasztó, jelzőtábla. A kordon rács is használható, elsősorban nagyobb településeken, ahol rengeteg gyerek bámészkodik. A mobil EÁP elemei alkalmasak átvizsgáló öböl biztosítására.

Számos esetben előfordul, hogy a kiküldött járőrnek ideiglenes ellenőrző-áteresztő pontot kell telepíteni, mely a mobil elemekből gyorsan végrehajtható, ráadásul a hely igénye is csekély, hiszen egy 3,5 tonnás teherautó platóján elfér. Konvojkísérés esetén is használhatók a mobil elemek, hiszen egy hosszabb menet során számos tervezett illetve nem tervezett megállás bekövetkezhet. Ezen pihenők alkalmával használhatók a mobil útjelző táblák, valamint a fontosabb járműveket harckocsiakasztókkal lehet védeni, a különböző bekötő utakra fekvőrendőrök telepíthetők.

4.2.2 AZ EÁP FŐ RÉSZEI BEMUTATÁSA

A bemutatásnál nem térek ki külön a mobil ellenőrző-áteresztő pont berendezésére, hiszen annak részei megtalálhatóak az állandó áteresztő pontnál is.

25. számú ábra
Az ellenőrző áteresztő pont elemei

4.2.2.1 FORGALOMLASSÍTÓ, MEGÁLLÍTÓ RÉSZ

A közlekedő járműveknek időben kell látniuk, hogy valamilyen útkadály következik. Az elemek bemutatásánál már jeleztem, hogy megfelelő távolságokra sebesség korlátozó táblákat kell kihelyezni, melyek egészen 5 km/h-ig korlátoznak, fokozatosan.

A forgalomirányító, szabályozó táblákat ajánlott mobil lábakkal ellátni a gyors felszedhetőség és áttelepíthetőség érdekében. Szintén közlekedési táblákkal kell jelölni a várható útszűkületet, kötelező haladási irányt stb. A közlekedési táblák kihelyezéséhez mobil, helyben rögzíthető, könnyen áthelyezhető tartók szükségesek. Legoptimálisabb az összecukható megoldás, háromlábú állvánnyal, egységládában történő szállíthatósággal. Az elemek bemutatásánál arra is utaltam, hogy a sebesség csökkentésére való ösztönzés érdekében, a táblákon jelzett sebességeknek megfelelő méretben forgalomlassító „fekvőrendőrköt” kell kihelyezni. A lassító szakasz utolsó 40-50 méteres részen szlalom kényszerpályát kell kiépíteni Ennek a lehető leglassúbbra kell csökkenteni a járművek sebességét. Ennek indokairól szintén írtam. A szlalom részt tehát olyan elemekből kell kirakni, melyek a legkülönbözőbb járművek útját tudják állni. Kiválóan alkalmas a vasúti sínből készült – szintén már bemutatott – ún. harckocsiakasztó. Ennél az elemnél fontos feladat volt megoldani a három láb rögzítését hegesztés nélkül, csavarokkal, hiszen szétszerelve jóval könnyebben szállítható Régi gyakorlat, s szintén alkalmas a 200 literes hordó erre a célra, ha megtöltik homokkal, földdel vagy kavicsal, sőt, így még ideiglenes fedezékként is használható. A hordók szállításkor nagy helyet foglalnak el, ezért célszerű azokat hosszában elvágni, majd az összeillesztéshez csavarkötésekkel ellátni. Az egymásba helyezett fél hordók lényegesen kisebb helyen szállíthatók. Olykor szükséges lehet a megtöltött hordó mozgatása, áttelepítése. A betonból készült, gúla alakú harckocsiakasztók nehezen szállíthatók. Ezért inkább a helyszínen készíthetők, ha szükségesek és éppen nincsenek a területen. **A példaként megemlített hordó illetve gúla azt igazolja, hogy ezek a módszerek rendkívül idő- s munkaigényesek, az általam javasolt elemek kiválóan helyettesíthetnék azokat.**

A lassító-megállító rész utolsó eleme a sorompó. Bizonyított, hogy általában a sorompó önmagában nem bír megállító képességgel. Ahhoz, hogy ennek a célnak megfelelően jóval nehezebb elemekből kellene legyártani, amely körülményesebbé tenné a szállítást és a telepítést.

Mint arra már utaltam a sorompó előtti nagy „fekvőrendőr” elemeket kell úgy kialakítani, hogy a sorompókezelő személyzet azt átállítva megakadályozhassa a sorompó áttörését.

A részben (szögben) nyitott sorompóval terelni lehet a járművet az átvizsgáló udvar felé. Elkészítése javasolt szerelhető elemekből, nehézkes ellensúlyok nem szükségesek, csak tartók a homokzsák-ellensúlyok részére.

Az éjszakai üzemeltetés szükségessé teszi a szlalom út és a sorompó megvilágítását. A szlalom utat kijelölő akadályelemekre és a sorompóra ezért világító testek rögzítésére alkalmas tartókat kell szerelni.

4.2.2.2 ÁTVIZSGÁLÓ UDVAR

Az EÁP-on áthaladó járművek tüzetes átvizsgálása nem a közlekedési, hanem a leálló sávban történik, ennek hiánya esetén, az út szélén.

Az átvizsgáló udvar egy olyan zárt rész, ahol meg kell oldani, hogy onnan sem járművel, sem gyalogosan ne lehessen kitörni, ill. megszőkni. Az EÁP-ra beengedett járművet „kényszerpályán” javasolt az átvizsgáló udvar felé irányítani. Erre alkalmas a szögben nyitható sorompó, kombinálva a fekvőrendőrökkel. Nehezebb akadályok nem helyezhetők el, hiszen más, nem ellenőrzött járművek mozgását nem lehet hosszú távon tartóztatni.

Legfontosabb megakadályozni, hogy az ellenőrzött jármű erőszakkal visszatérjen az útra, ezért ide sávelválasztókat kell telepíteni. A polgári életben használt beton sávelválasztók nagyon nehezek, ezért javasolt zárt idomból készült keretre vasúti sín megerősítést szerelni és a felső részre szögesdrót-akadályt helyezni.

A kiemelten terroristaveszélyes helyeken lehet magasabb térelválasztót alkalmazni, véendő a környezetet az ellenőrzött jármű esetleges felrobbanása, vagy más öngyilkos merénylet esetén. Nyílt terepen az egész átvizsgáló udvart szükséges körülkeríteni akár a bemutatott kordonráccsal vagy mobil kerítéssel, de legalább szögesdrót akadállyal, amit a veszélyes irányban ki lehet egészíteni a már említett erősebb útakadályokkal.

Az átvizsgáló udvar be- és kijáratához elegendő egy-egy ún. nyitható „fekvőrendőr” sor, mobil be-kihúzható szögesdrót akadállyal kombinálva.

Tartós üzemeltetés és nagy személygépkocsi forgalom esetén, az alacsony hatástávolság okán érdemes könnyűfelálló rámpákat tartani az átvizsgáló udvarban.

4.2.2.3 PIHENŐ, ELLÁTÓ ELEM

Az ellenőrző-áteresztő pontot működtető személyzet (raj vagy szakasz) pihentetése, ellátása érdekében pihenő-ellátó részt kell telepíteni. Ennek nagysága és komfortfokozata főleg attól függ, hogy milyen messze van az EÁP a katonák alaptáborától. Nagy távolság esetén az EÁP akár ideiglenes táborként is funkcionálhat, pihenési, tisztálkodási, étkezési lehetőségekkel.

Ebben az esetben a pihenő részt a lehető legveszélytelenebb helyen, az átvizsgáló udvartól a lehető legnagyobb távolságra kell telepíteni.

4.2.2.4 VÉDELMI ÉPÍTMÉNYEK ÉS ESZKÖZÖK

Az ellenőrző-áteresztő pont eddig megismert három fő részének fontos elemei a védelmi építmények és eszközök. Ezen építmények védik a szolgálatot ellátó katonákat, járműveket, eszközeiket, a különböző fegyverek tűzhatásaitól, robbanások repeszaitól.

A védelmi építmények közé általában a következők tartoznak:

- a) védő-tüzelőállások, a személyi állomány részére;**
- b) a többfunkciós torony;**
- c) védő-tüzelőállások a harc-, és gépjárművek részére valamint tüzérségi tűz elleni óvóhely;**
- d) tároló helyek az áramforrás aggregátor, a tartalék lőszer, és a tartalék üzemanyag részére;**
- e) az egész EÁP-ot körülvevő kombinált védmű.**

A békefenntartásban alkalmazott védelmi építmények nem a hagyományos harc logikájának megfelelően készülnek. Nem cél a rejtés a föld színe alá, nem cél az álcázás.

Ellenkezőleg, fő cél a jelenlét demonstrálása a minél jobb láthatóság.

FONTOS! Látni és látszani!

Ezért építenek magas tornyokat, melyen az ENSZ-, vagy más, esetleg nemzeti zászló ki van tűzve. Ezért vannak az építmények élénk színekkel (fehér, piros, kék) lefestve.

Ugyanakkor számolni kell fegyveres provokációra, orv- és öngyilkos merényletekre, a szembenálló felek konfliktusának kiújulására stb.

Így az építményeknek kettős funkciója van, kifelé a béke „reklámjai”, befelé védelmet nyújtó menedékek.

a) Védő-tüzelőállás a személyi állomány részére:

Már az elnevezés is arra utal, hogy fő funkció a védő, másodlagos szükségesség a tüzelés.

Védő-tüzelőállásokat kell elhelyezni az EÁP bejáratánál, az átvizsgáló udvarban dolgozók részére, az őrség védelmi terve szerinti kiemelt helyeken.

Az EÁP-ot működtető teljes állomány részére ki kell építeni védő-tüzelőállásokat, melyeket az EÁP lezárása, megtámadása, vagy más vészhelyzet esetén foglalnak el a katonák.

A védő-tüzelőállások általában két fő részére készülnek. A föld felszínére telepített állásoknak jó kilátást, jó kilövést, a lövedékek és repeszek ellen pedig védelmet kell nyújtani. Előnyös a csapadék elleni védelem megoldása, mindemellett több óra monoton itt tartózkodásra is alkalmas kell, hogy legyen. A kiépítettség fokát illetően lehet egyszerű mellvéd, vagy körbe épített „rejtett” bejáratral rendelkező állás. Repeszek ellen csak az utóbbi véd. Célszerű olyan védő-tüzelőállást konstruálni, melynek első elemeként gyorsan fel lehet építeni egy mellvédet, majd – ha az idő és a körülmények engedik – továbbépíthetők.

Legcélszerűbb zárt szelvényből és vasrácsból, olyan keret készítése, mely közé homokzsákok helyezhetők. Ezzel a módszerrel, sokkal kevesebb homokzsák ill. faanyag szükséges. Mindkét „golyófogó” anyagot evidenciában kell tartani, hiszen nem mindenütt lelhető fel elegendő mennyiségben.

Erre a célra tökéletesen megfelelnek a fejezet első részében bemutatott fedezék- és tüzelőállás-elemek.

b) A többfunkciós torony:

Az EÁP központi helyén, az átvizsgáló udvarral ellentétes oldalon célszerű felépíteni a tornyot. Az elemek bemutatásánál kiemeltem azt, hogy a torony biztosítja az EÁP és környékének állandó megfigyelését, a rálátást a magas felépítésű gépkocsik tetejére, a reflektorok, hangszórók és más híradástechnikai eszközök elhelyezését.

Az is nagyon fontos követelmény, hogy a tornyot szükség esetén gyorsan el tudják hagyni, ezért a hagyományos lépcső nem feltétlenül szükséges. A feljutáshoz elegendő egy oldallétra, a lejutáshoz, pedig egy ún. másszócső (lásd tűzoltó laktanyák).

A torony vázát kell megkonstruálni, és viszonylag rövid elemekből „legőszerűen” összeállítani. A torony vasráccsal ellátott dupla falai közé a helyszínen elhelyezett homokzsákok, vagy farönkök nyújtják a védelmet. A torony lábait is körül lehet építeni homokzsákkal, így kialakítható egy kis védett helyiséget, esetleg tüzelőállás.

A hideg ellen a belső falakra helyezhető hőszigetelő béléssel, homokvihar ellen méretes ponyvakkal lehet védekezni. Mind két esetben plexiablakot kell használni.

c) Védő-tüzelőállások a harc- és gépjárművek részére:

Lehet a járművek részére homokzsákokból, földhányásból, tüzelő-védő állást építeni, ami igen nagy munka. Sokkal célszerűbb az előző részekben bemutatott elvek alapján keretet készíteni homokzsákok ill. farönkök részére. Legfontosabb azonban egy, a harcjármű elé és oldalaihoz, drótszövet kifeszítése alkalmas mobilkeret készítése, melynek magassága állítható. A páncéltörő rakéták stabilizátor szárnyai ugyanis fennakadnak a drótszövetben. Az EÁP vagy más építmények telepítésénél elsődleges feladat az ott lévő harc- és gépjárművek elé a drótháló kifeszítése, a későbbiekben természetesen előnyös más védelem létrehozása is. Fontos szempont, hogy a járművek figyelőműszerei, fegyverei akadálytalanul működjenek.

d) Tüzérségi tűz elleni óvóhely:

Nem minden esetben szüksége és nem minden esetben van lehetőség a kiépítésére. Ismert módja a föld felszíne alá fém elemekből készült ún. könnyűtípusú óvóhely, vagy a farönkökkel kibélelt és aládúcolt földalatti építmény. Mindkét megoldás anyag- és munkaigényes, építése nagy helyszíni felfordulással jár. Meggondolás és kísérlet tárgyává kell tenni egy konténer módjára szállítható óvóhely megépítését, melyet nem szükséges föld alá ásni, e nélkül is ellenállna tüzérségi gránátoknak, páncéltörő fegyvereknek. Mindamellett, hogy a konténer óvóhely igen ellenálló anyagból, több rétegű fallal készülne, köréje lehet építeni drótkerítést (páncéltörők elleni védelem), emelni lehet homokzsákfalat, vagy földhányást. A konténer-óvóhely belsejébe szükséges önálló áramforrású világítás, szűrő-, szellőző berendezés, csak belülről nyitható vészkijárat, figyelőállások a harckocsik mintájára. Azon EÁP-on és más hasonló szolgálati helyen, ahol van óvóhely, ott helyezik el a tartalék rádiót és a túlélőkészletet. Egy ilyen konténer-óvóhely elkészítése és szállítása nem olcsó, azonban megléte hatványozottan növeli a békefenntartó katonák biztonságérzetét, komoly veszély esetén a túlélő képességet.

Ennek meglétéig a célnak megfelel a már bemutatott fedezék.

e) Tárlóhely az áramforrás aggregátor, a tartalék lőszer, és tartalék üzemanyag részére:

Áramforrás aggregátor még meglévő vezetékes áramellátás esetén is szükséges, tartalék lőszer és üzemanyagot csak külön parancsra kell tárolni az EÁP-on, vagy más hasonló helyen, kizárólag aggregátoros áramfejlesztés esetén mindenképpen szükséges tartalék üzemanyag.

Egyiket sem szabad nyíltan, látható módon elhelyezni, ill. tárolni. Az áramfejlesztő aggregátort lehet telepíteni hasonló építményekbe, mint a személyi tüzelőállás, természetesen lőrés nélkül. Az áramfejlesztők hátránya, hogy nagyon hangosak, főleg az éjszakai csöndben, ez dupla homokzsákfallal csökkenthető.

A tartalék lőszer és a tartalék üzemanyagot az EÁP ellentétes, egymástól legmesszebb lévő pontjain kell tárolni. Az EÁP-ot általában könnyű-gyalogos, gépesített lövészerők üzemeltetik, ezért kis űrméretű gyalogsági lőszer, harcjárművek megléte esetén is max. 30 mm-es gépágyú lőszer kell tárolni. A mennyiség sem nagy, általában fegyverenként két-három javadalmazásról van szó (egy a katonánál van), így a tárolandó lőszer valószínűleg elfér kb. 5-6 nagy, de még emberi erővel mozgatható ládában. Tilos a lőszer a torony alá, az óvóhelyre, vagy bármely olyan más részre tenni, ahol sok ember tartózkodik. A tartalék lőszer épületben történő elhelyezése esetén gondoskodni kell a beomlás elleni védelemről. Az épület teljes aládúcolása nem járható, mivel igen nagy munka. Épületek, zárt részek hiánya esetén a nyílt terepen kell tároló helyet készíteni a tartalék lőszer számára. Legcélszerűbb a ládákat homokkal kibélelt, vízelvezető árkokkal ellátott mélyedésbe helyezni. Ennél a témánál külön figyelmet érdemelnek a nagyobb lőszeres ládák. A ládák robbanása esetén, a robbanás körkörösén terjed, hiszen azt a hirtelen fejlődő, nagy mennyiségű gáz okozza. Meggondolandó lenne olyan tároló ládák készítése, melyek alja és oldalai igen erősek, a teteje viszont meg van gyengítve, úgynevezett „repülőtető”-vé. Robbanások esetén, mivel a lőszer nem egyszerre robban, már az első felrepítené a láda tetejét. A további robbanások ereje is fölfelé hatna. Ebben az esetben is használhatóak a bemutatott s általam javasolt TÁS elemek, amelyek alkalmasak ilyen tároló hely kiépítésére is. A tartalék üzemanyag tárolása is igen veszélyes, érdemesebb kannákban, mintsem nehézkes hordóban tárolni. Az előzőekben leírt „védő-tüzelőállászerű” építmény szükségszerűen alkalmas, főleg kannák tárolására. Természetesen előfordulhat, hogy hordókban szükséges tárolni az üzemanyagot, ebben az esetben hasonló építményt kell készíteni, mint azt a tartalék lőszer nyílt színi elhelyezésére javasoltam.

f) Az egész EÁP-ot körülvevő kombinált védőmű:

Az EÁP-on belül létre kell hozni egy úgynevezett belső védelmi gyűrűt, mely külön-külön körülveszi az átvizsgáló udvart, a tornyot, a pihenő ellátó helyet stb. Erre a célra kitűnően felhasználhatóak a korábban bemutatott különböző harckocsiakasztók, fekvőrendőrök, mobil drótakadályok, és más elemek.

Az EÁP biztonsága érdekében szükség van egy külső védelmi gyűrűre is, mely minimum a kézigránátdobás távolságán (50-60 m) kívül helyezkedik el. Az EÁP-ot körül kell venni személyek elleni behatolás-védelemmel, ez drótkerítést vagy mobil drótakadályt jelent, ami célszerű jelző-riasztórendszerrel kiegészíteni. A veszélyes irányokat járművek behatolása ellen is védeni kell.

Az ellenőrző-áteresztő pontok általános bemutatása után kiemelek néhány specifikumot, mely az állandó valamint a mobil ellenőrző-áteresztő pontok telepítésével és üzemeltetésével kapcsolatos.

4.2.3 MOBIL ELEMELK ALKALMAZÁSA EGYÉB BÉKEFENNTARTÓI FELADATOKBAN

Írásom következő részében a többi, általam fontosnak ítélt békefenntartói feladatok aspektusából vizsgálom a mobil elemek használhatóságát.

Őrzés-védelem vonatkozásában.

A KFOR által kidolgozott PRDSS (Properly Designated Special Status) objektumok őrzésével és védelmével kapcsolatos feladatokban is rendkívül használható eszköznek bizonyulna a mobil műszaki építménycsalád.

Ennek az elméletnek az a lényege, hogy a kijelölt objektumok (vallási létesítmények, UNMIK létesítmények, bázisok, kissebbségi települések) védelmét több lépcsőben települő erőkkel és eszközökkel biztosítják.

Három „gyűrű” van kijelölve az objektum körül, ZÖLD, KÉK, PIROS és a veszélyeztettségnek megfelelő szint kerül aktivizálásra.

A zöld mező egy tágabb értelemben körülhatárolt terület, ahová a fontosabb pontokra (útkereszteződések, hidak, forgalmas pontok) Figyelő pontok, mobil EÁP-ok települnek. Figyelmeztető jelzések kerülnek kihelyezésre, hogy ez a békefenntartó erők által felügyelt terület. Ezzel ellenőrzik a terepen a folyamatokat.

A kék mezőben az ellenséges tömeg feltartóztatására készülnek fel fegyverhasználat nélkül. Itt alkalmazhatóak az útzárok, TÁS-ok, fedezékek, amelyek képesek a tömegkezelő erőket biztosítani.

A piros mező a legszűkebb területet foglalja magában. Itt arra kell felkészülni, hogy (akár fegyverhasználat) képesek legyenek az objektum megóvására, támadás elhárítására, illetve civil személyek evakuálásának biztosítására.

Itt jól kiépített védelmi rendszerre van szükség. Ha szükséges, a szűken vett piros mezőn kívül is lehetnek ahhoz tartozó elemek. Például egy uralgó magaslat, háztető, illetve építmény, aminek a birtoklása meghatározó a védelem szempontjából kijelölhető a piros mező részeként. Ennek időben történő megerősítése, műszaki előkészítése kiemelt feladat.

Ezen elveknek az érvényesítése egy mobil műszaki elemrendszerrel hatékonyabbá tehető és jelentős időnyereséget biztosít a végrehajtók számára.

Rendezvények biztosítása esetén

Alapvető fontosságú a VIP személyek biztonságos bejutásának, valamint kijuttatásának a biztosítása, a menekülési útvonal készenlétben tartása a tömeg és a szónokok, előadók biztonságos elválasztása. Fontos a rendezvényre érkező különböző nemzetiségű esetleg vallási különbözőséget mutató csoportok elválasztása, s veszély esetén a tömeg terület-elhagyásának gyors és szervezett biztosítása. A túl sok katona jelenléte egyes esetekben csak érzelemkorbácsoló hatást fejt ki. Ezért a mobil műszaki elemek számos feladatot elláthatnak és biztosíthatnak, természetesen a minimálisan szükséges élőerő biztosítás mellett.

A mobil kerítés rendkívül alkalmasnak tűnik a terek hatékony elkülönítésére, útvonalak szeparálására. Az összes EÁP-hoz használatos anyag és elem pedig nélkülözhetetlen a külső gyűrű és a belső gyűrű fenntartásához.

Keresés kutatás során

Részletes keresés-kutatás számos formáját hajtják végre a KFOR-századok a mai napig, mint például:

Egy kisváros több napig tartó folyamatos ellenőrzése mobil EÁP-ok, FIP-ok, járőrök, folyamatos alkalmazásával a területen fenntartott ideiglenes bázis (a pihentetés, eü-biztosítás, vezetési pont) fenntartásával.

Fontos:

- a kijelölt utca szakasz lezárása és az itt található üzletek rajtaütésszerű ellenőrzése;
- a kisebbségi település lezárása, „Door to door” részletes keresés-kutatás végrehajtása;
- a vidéki többenmzedékes épületegyüttesek átvizsgálása, farmjellegű környezetben;
- a működő és működésen kívüli ipari létesítmények zárása, átvizsgálása.

Részletes keresés-kutatás során az átvizsgálandók elkülönítésére, vagy a megvizsgált terület, objektum lezárására szintén jól alkalmazhatóak az elemek. Ezzel a biztosításban elfoglalt erők létszámát jelentősen lehet csökkenteni.

Minden egyes szituáció más-más formában igényli a műszaki elemek alkalmazását.

A békefenntartói feladatok során lehet szó saját erőnk vagy fontos objektumok védelméről (fegyver, lőszerraktár, közigazgatási építmények, vezetési pontok, hidak híradó állomások, üzemanyagraktárak...). Ezen létesítmények védelméhez, a megközelítés lassításához, illetve akadályozásához szintén jelentős mértékben hozzájárulnak a mobil harckocsi akasztók, fekvőrendőrök, illetve a homokzsákfal, amely a fedezék elemeiből gyorsan felépíthető és a HESCO bástyához hasonlóan telepíthető. Ily módon a védőképesség jelentős mértékben fokozható.

Utcaszakaszok lezárására, a forgalom kizárására gyorsan és kevesebb élőerő elvonásával szintén hatékonyan alkalmazhatóak az elemek.

Határrendészeti műveletek végrehajtásakor

Hegyvidéki területeken a határellenőrzési feladatok (Cross Border Operations) – erőteljes csempésztevékenység alkalmával – jelentős nehézségeket rónak a végrehajtó erőkre. Általában rendszertelen időközökben tervezett, illetve felderítő műveletek (Intel Driven Operations) szervezése keretében hatékonyak.

A következő esetekben alkalmazhatnák a műszaki elemeket az ilyen jellegű műveletekben:

- ösvények lezárása, rejtett figyelők biztosítása mellett;
- ideiglenes határatkelők gyors települése;
- nyomon követett gyalogos csoportok, állatkaravánok útvonalának szűkítése blokkolása.

Összességében megállapítható, hogy a mobil műszaki elemek hatékony kiegészítő eszközei a békeműveletek alkalmával végrehajtandó különböző feladatoknak.

Alkalmassak, arra hogy fix őrzésű objektumok védelmi elemeit képezzék. Az erők településének a kezdetén már hatékony biztonságot nyújthatnak a szárazföldi csapatok műveleti alegységeinek. Gyorsan fejleszthető, kombinált rendszert lehet kialakítani, és azokat változatos formában lehet alkalmazni. A szektorfeladatot ellátó erők sokrétűen alkalmazhatják ezeket napi feladataik alkalmával. Lehetőséget biztosítanak a készenléti erőknek a (váratlan helyzetek kezelése alkalmával már a művelet kezdetétől) műszakilag gyorsan előkészíthető területen történő működésre.

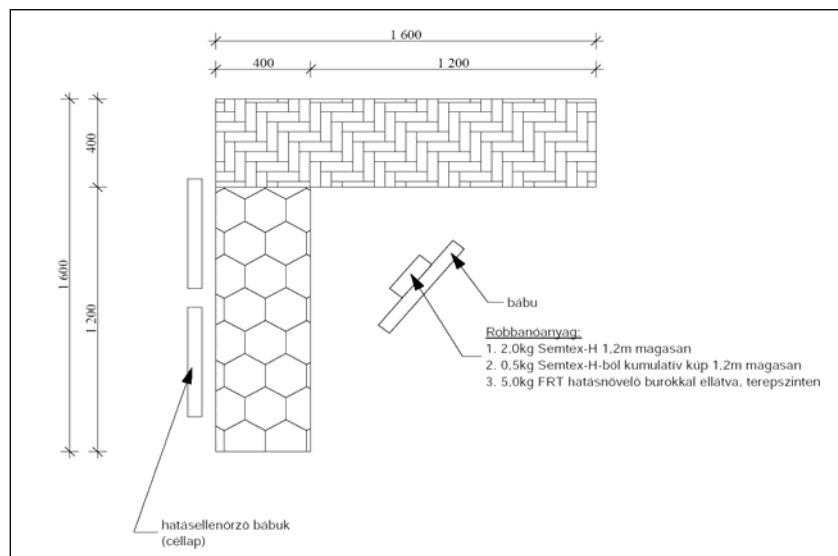
4.2.8 HATÁSBEMUTATÓ - HATÁSVIZSGÁLAT

Természetesen, az általam bemutatott elemek, építmények csak akkor felelnek meg a kitűzött célnak, ha ellenállnak mindazon erőszakos behatásoknak, melyek a terroristák és más agresszív, támadó szándékú elemek részéről jelentkezhettek. Képesek csökkenteni, esetleg kizárni az áldozatokat, tehát megbízható, hatékony védelmet adnak a békét fenntartó katonáknak.

A fenti állítások bizonyítása érdekében, 1-1 szakmai napot, hatáspróbát tartottak a gyártók. A valóságot megközelítő éles szituációk beállításával, empirikus úton szerezhették minden résztvevő bizonyosságot a pályázati építmény védőhatásáról.

2007. április 20-án a HM HKF és HM HTF képviselői is részt vettek azon a bemutatón, amelyet a „Mobil Ellenőrző Áteresztő Pont” pályázati projekt bemutatása érdekében, a valós hatásvizsgálat módszerével rendeztek az ócsai harcászati gyakorlótéren

A létesítmény képességének vizsgálatához elkészítették a védelmet biztosító falazat makettjét.

26. számú ábra
Makettvázlat (forrás: Callmix Kft.)

4.2.8.1 HATÁSVIZSGÁLAT ROBBANTÁSSAL

A makett körül 5 m lépcsőben térhatású és 2D bábukat helyeztek el, a makett mindkét a hatásnak legjobban kitett oldalára. 3 db bábura 1,5 m magasan egy-egy darab tojást erősítettek szigetelő szalaggal, vertikális irányban.

27-28. számú ábrák
Védőfal (forrás: Callmix Kft.)

4.2.8.2 TAPASZTALAT

Első próbarobbantás: az iniciálás villamos gyújtóhálózattal történt, 2 kg Semtex-H robbanóanyagot alkalmaztak 1,2 m magasan. A robbantás sikeres volt a makettben jelentős a stabilitást veszélyeztető sérülés nem keletkezett, a makett környékén elhelyezett bábukban sem repesz, sem léglökésből származó sérülés nem volt tapasztalható.

29-30. számú ábrák

A védőfal állapota próbarobbantás (2 kg Semtex-H) után (forrás: Callmix Kft.)

31. számú ábra

Védőfal a kumulatív hatás imitálása után
(forrás: Callmix Kft.)

Második próbarobbantás: Az iniciálás ugyanaz, a maketre 1,2 m magasan 0,5 kg Semtex-H-ből kumulatív töltetet készült.

A robbantás sikeres volt a kumulatív töltet a makettet roncsolta, repeszleválás csak a töltet oldalán történt, de a környező bábukon sérülés nem volt. A makett a stabilitását nem veszítette el, védelmi képessége nem csökkent. A védelmi képesség a repeszvédő töltőanyag pótlásával visszaállítható.

Harmadik próbarobbantás: Az iniciálás ugyanaz, 5 kg FRT töltetet a földön helyeztek el, a töltet köré hatásmenővelő burok készült. A harmadik robbantás már túl sok volt a fedezéknek, de a tartószerkezetből repeszdarabok a védett irányban nem váltak le, az 5 m és 10 m távolságban lévő, a bábukra helyezett tojások nem sérültek, a bábukon repeszhatásból adódó sérülés sem a védett, sem a támadott oldalon nem volt. A makett a védelmi képességét elveszítette, helyreállítása csak elbontással, az elemek cseréjével lehetséges. A makett roncsolódását a következő fotók illusztrálják.

32-36. számú ábrák
Védőfal az 5 kg-os FRT töltet robbantásakor (forrás: Callmix Kft.)

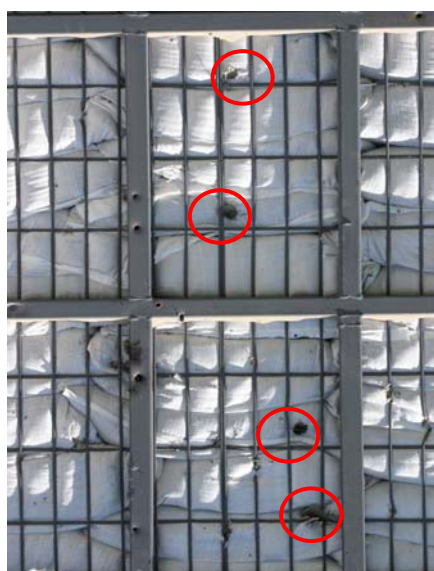
A vizsgálat eredményei pisztollyal, gépkarabéllyal és géppuskával.

Az első alkalommal különböző, terroristák által is „előszeretettel” használt leghatásosabb gyalogsági fegyvereket alkalmazták a védőelemmel szemben, többek között pisztoly (9 mm), gépkarabély (7,62 mm), gyalogsági géppuska (7,62 mm), távcsöves mesterlövészpuska (7,62mm), és a Gepárd nagyhatású mesterlövész, más néven rombolópuska (12,7 mm).

37. számú ábra
Hatásvizsgálat tárgya (forrás: Callmix Kft.)

A képen látható építményrész alapeleme a toronynak, a különböző fedezékeknek, a járműátvizsgálónak. Alkalmazható tetszőleges hosszúságban minden olyan helyen, ahol lövedékek és robbanások erejétől kell védelmet nyújtani. Ugyanakkor csupán 40 centiméteres a rácsok közé szorított homokzsákfal. A vasszerkezet könnyen összeszerelhető elemekből áll. A kész falat egy vagy mindkét irányban szilárdan meg lehet támasztani. Békeidőben árvíznél (fóliával letakarva) védőfal épülhet ily módon. Robbanásveszélyes helyek zárhatók le vele.

38-40. számú ábrák
Gépkarabély- és géppuska-lövedékek hatása a falra (forrás: Callmix Kft.)

Minden egyes fegyverrel való tüzelés után ellenőrizték a célterületen a fegyverek hatását és felvételek készültek. A pisztolylőszer hatása jelentéktelen. A terroristák, merénylők kedvenc fegyvere az AK gépkarabély acélmagvas löszere (7,62 mm-s karabélylőszer) behatolt, de nem roncsolt, szinte szabályos furatokat hagyott maga után. A PKM géppuska löszere (7,62 mm-s puska lőszer) már enyhe roncsolási nyomokat okozott. A katonai távcsőves puska (SZVD) szintén puskalőszerrel működik, ezért hasonló nyomokat hagyott.

Vizsgálat eredményei rombolópuskával (Gepárd 12,7 mm)

41. számú ábra
Rombolópuska hatása (forrás: Callmix Kft.)

A rombolópuska löszere (12, 7 mm,) kb. egy négyzettrácsnyi nagyságú helyet roncsolt a homokfalon (46. számú ábra), de nem ütötte azt át. A fémre leadott lövés bizonyítja a lőszer átütőerejét.

42. számú ábra
A "katona" sértetlen (forrás: Callmix Kft.)

A teszt eredménye:

A lövészeti hatáspróba minden elképzelést felülmúlt. A tervezésnél a kijelölt cél a – világ legelterjedtebb fegyvere (AK család) – puskalőszerrel működő fegyverek (könnyű géppuska, távcsöves puska) elleni védelem volt. Miután azonban a rombolópuska 12,7 mm-es löszere sem vitte át falat, nagyon hatékonynak minősíthetjük ezt a védelmi technológiát.

A bemutatón részt vett Dr. Kovács Géza Péter, a Magyar Védelmi Ipari Szövetség elnöke, aki dícsérő szavakkal illette a bemutatót. Hangsúlyozta, keresni kell azokat a lehetőségeket, amelyekkel „helyzetbe lehet hozni” a magyar védelmi ipart.⁵⁴

Összegzés

Az EÁP legfontosabb elemeit nemzetközi szerzői jogvédelmi oltalom alá helyezte a tervező cég.

Bízom abban, sikerült bizonyítanom, hogy a rendszer elemei kiemelt jelentőséggel bírhatnak a békefenntartó kiképzésben és a missziók teljesítése során, de nem túlzás kijelenteni, hogy a terrorizmus elleni harcban, a preventív intézkedések időszakában, és az operatív akciók végrehajtása során is. Mobilitásuknál fogva – nagy távolságra, konténerekben elhelyezve – könnyen szállíthatóak. Viszonylag rövid idő alatt, helyi anyagok és eszközök alkalmazását sokszor nem igényelve telepíthetőek. Környezetbarát tulajdonságokkal rendelkeznek (visszatelepítésük nagyon kevés hulladékkal jár), ezért alkalmazásuk lakott településeken kifejezetten előnyös. Hatásbemutató keretében győződhettünk meg arról, hogy különböző űrméretű löszerek, robbanótestek alkalmazása esetén milyen védettséggel és technikai lehetőségekkel rendelkeznek a személyi állomány megóvásának érdekében.

Ki kell emelnem, hogy:

- a különböző katonai szervezetektől és kutatóműhelyektől jelen lévő szakértők egybehangzó véleménye, hogy a kifejlesztés utolsó stádiumában lévő komplex eszköz nagy hatékonysággal alkalmazható a többnemzetű keretek között végrehajtandó békefenntartó műveletek időszakában és – természetesen – a honi területen folytatandó békekiképzés, célfelkészítés során is;
- a mobil könnyűszerkezetű EÁP teljes mértékben magyar fejlesztés, így bevezetése és későbbi alkalmazása (utángyártás, pótlás) folyamatosan biztosítható.

Meggyőződésem, hogy az általam rendszeresítésre javasolt műszaki építményrendszerrel egy olyan béketámogató, a humanitárius műveletekben, a terrorizmus elleni harcban egyaránt alkalmazható, a világ bármely pontjára könnyen elszállítható, ott viszonylag rövid idő alatt – kevésbé függve a helyi anyagoktól – telepíthető építményeket nyerünk, melyek a feladatok biztonságos megoldását teszik lehetővé.

Tudomásom szerint ilyen mobil EÁP-egységgel még senki sem rendelkezik, ezáltal ennek magyar alkalmazása rendkívül pozitív üzenettel bírna a békefenntartó missziók során.

Remélem, sikerült meggyőzni a döntéshozókat a bemutatott anyag hasznosságáról, gyakorlati alkalmazhatóságáról. Bízom abban, hogy mindenkinek, akinek érdeke katonáink és polgártársaink védelme, ugyanez lesz a véleménye. Előremutató, s javaslataimat alátámasztó tény, hogy a 2007. év végén megrendezett C+D kiállításon ismételtén bemutatott mobil EÁP egy készletét a Magyar Honvédség megvásárolta.

54 Forrás: Magyar Honvéd 2007. május 11. szám, 22. oldal

4.3 KÖVETKEZTETÉSEK

1. Az újszerű feladatok, illetve eszközök megjelenése hatással van a műszaki támogatás erő- és eszközrendszerére, valamint a felkészítés módjára is.

2. Megítélésem szerint jelenleg a különböző misszióknál a védelmi rendszerek alacsony hatékonyságot mutatnak, ezért a műveletekben való eredményes részvételünket szinte már veszélyeztetik, ily módon hatással vannak katonáink biztonságára.

3. Mind szélesebb szakmai körben célszerű megismertetni az építményt, kiemelten a békefenntartói gyakorlaton (indokoltnak tartom a jelenleg ismert elemekből legalább egy készletet legyártatni és megvásárolni).

4. Az EÁP-ot és a hozzá tartozó elemeket legalább két helyen (tanintézet, csapattagozat) célszerű felépíteni, kiképzést kell folytatni a felhasználásával, hogy tapasztalatokat lehessen szerezni.

5. A javaslatok beérkezése, a szükséges változtatások megléte után meg kell határozni az egy „KÉSZLET” tartalmát.

6. Egy készleten ki kell próbálni a szállítási helyzetet, a konténerezhetőséget.

7. A fejlesztés és rendszeresítés érdekében a költségek további elemzése szükséges.

8. A Magyar Honvédségnek célszerű kifejleszteni olyan mobilizálható C.20.C.8 acél konténert (szabvány 20 láb x 8 láb x 8 láb, 17 t hasznos teherbírással), melyben szállíthatóak az elemek, s azt követően az felhasználható legyen vezetési pontnak, esetleg pihenő konténernek.

BEFEJEZÉS

Disszertációmban átfogó képet alkottam a békefenntartás múltjáról, jelenéről és tervezhető jövőjéről. Egységes rendszerbe foglaltam a békefenntartói kiképzést és felkészítést, illetve rendszeresítésre javaslom a missziók biztonságát növelni képes korszerű, mobil műszaki védelmi elemeket.

Vizsgálatomat a kutatási célokban megfogalmazott elvek szerint hajtottam végre, a bevezető részt követően a békefenntartás helyét, szerepét, a béketámogató műveletek elveit és történetét dolgoztam föl.

Bemutattam a békefenntartás helyét és szerepét a nem háborús katonai műveletekben, **összefoglaltam** a béketámogató műveletek elveit, katonai feladatait.

Megfogalmaztam a békefenntartás definícióját, **bemutattam** az ENSZ béketámogató műveleteinek korszakait, és a többgenerációs béketámogató műveleteket.

A békefenntartás helye, szerepe, a béketámogató műveletek elvei, és története fejezet feldolgozása során az alábbi következtetéseket vontam le:

A történeti elemzések megfelelő módon bizonyították a békefenntartás folyamatosan változó jellegét, amelyet a jelenleg folyó felkészítésben is célszerű kiterjeszteni.

A történelmi példák igazolták, hogy bármely válság-, vagy konfliktuskezelés során megfelelő katonai erővel alátámasztott diplomáciai és gazdasági intézkedések a siker kulcsai.

A vizsgált történelmi példák – néhány kivételtől eltekintve – bizonyítják, hogy a konfliktusok forrásai többnyire az etnikai különbözőségekben rejlenek.

A történeti áttekintés igazolta, hogy az alapvető békefenntartói eljárásmodok, mint például a lakosság evakuálása, járőrözés, tömegoszlatás, átvizsgálás, kivizsgálás, ellenőrző pontok telepítése stb. az idő múlásával nem változott.

A második fejezetben bemutattam és szemléltettem a Magyar Honvédség jelenlegi szerepvállalását a béketámogató műveletek végrehajtásában és a jövőbeni elképzeléseket.

Megállapítottam, hogy a missziós szerepvállalás átértékelésének szükségessége bekövetkezett, megváltoztak a prioritások, hangsúlyeltolódás fedezhető fel a harcoló, kényszerítő missziók irányába.

A Magyar Honvédség jelenlegi szerepvállalása a béketámogató műveletek végrehajtásában, és a jövőbeni elképzelések fejezet feldolgozása után az alábbi következtetéseket vontam le:

1. Célszerű a balkáni misszió vonatkozásában a 2008 júliusától kivonásra tervezett Őr- és Biztosító Zászlóalj alegységeit más műveletre tervezni, konkrétan a KFOR Nyugati Alkalmi Harci Kötelék zászlóalj-harccsoportjába.

2. Az ISAF afganisztáni misszió vonatkozásában – tekintettel a honvédelmi miniszter magyar szerepvállalás megerősítésére vonatkozó ígéretére – a jelenleg szolgálatot teljesítő összlétszámból átcsoportosítás szükséges az új feladatokat végrehajtására.

3. Mindezen túl a megszűnő KFOR-ból kivont erők biztosíthatják a szükséges létszámkeret egy részét.

4. A jelenlegi PRT-állományból felajánlható beosztások terhére tervezhető további átcsoportosítás az újonnan vállalt afganisztáni kiképzést segítő feladatra.

5. Az afganisztáni misszió tervezett hosszabbítása esetén célszerű a PRT lakosságot támogató és segítő feladatkörét kiegészíteni.

6. Célszerű a missziók váltása időszakában a tapasztalatok rendszeres, szervezetszerű keretek között történő összegyűjtése, elemzése, értékelése. A következtetések bedolgozása a hatályban lévő szabályozókba, és azok érvényre juttatása a misszióra történő felkészítés és a végrehajtás során növeli az eredményességet.

A harmadik fejezetben a békefenntartói kézikönyv-tervezetet és a kiképzést szabályzó tervet ismertettem részletesen.

Bemutattam a békefenntartó feladatra kijelölt katonák és alegységek felkészítését, valamint taglaltam a missziós tevékenységet segítő kézikönyv esetleges témáit.

Mellékeltem a béketámogató műveletekben résztvevő állomány kiképzési tervét.

Ismertettem a HM és az MH által a témában kiadott szabályozók fontosabb tartalmi elemeit.

A békefenntartói kézikönyv-tervezet és a kiképzést szabályzó terv fejezet feldolgozása során az alábbi következtetéseket vontam le:

Megállapítható, hogy a kiképzés és felkészítés hiányosságainak a főbb problémái abból adódnak, hogy az eddigi szervezeti változások döntő többsége – megítélésem szerint – finansziális megfontolás alapján került végrehajtásra, amit bizonyított újabb és újabb szervezetek életképtelensége.

Sajnos megváltozott a felkészítés filozófiája, az életszerű gyakorlatok eltűnőben vannak, nincs egészséges merészség és kockázatvállalás a tervezésben, nincs a parancsnoknak „szabad keze” és elegendő eszköze a kivitelezéskor.

A békefenntartói felkészítés megújításához szükségessé vált az 1994-ben kiadott „Kézikönyv az ENSZ békefenntartói akcióiban részt vevő katonák és alegységek számára” című kiadvány cseréje, amely tartalmazza a Magyar Honvédség szövetséges elkötelezettségéből fakadó feladatait, az új biztonsági kihívásokat és az újonnan megjelent fenyegetettségeket.

A különböző katonai vezetési szinteken kiadott, eltérő formájú és tartalmú kiképzési tervek, intézkedések helyett célszerű egységes formában, tartalommal, és követelményrendszerrel kidolgozni a „Békefenntartói kiképzési terv”-et, amely mind a tanintézeti katonai hallgatók, mind a szerződéses állomány általános és speciális felkészítését szolgálja a békefenntartó műveletre.

A negyedik fejezetben elemeztem a mobil könnyűszerkezetes műszaki elemek alkalmazását a békefenntartó műveletekben, elvégeztem a „hagyományos” műszaki létesítmények és a modern, mobil védelmi rendszer összehasonlítását, s értékeltem az újrafelhasználhatóság lehetőségeit.

Jelentős mennyiségű ábrákon keresztül szemléltettem a mobil könnyűszerkezetes műszaki védelmi rendszer elemeit, alkalmazhatóságukat és védelmi képességeiket, valóságos körülmények között végrehajtott hatásvizsgálatokon.

A „Mobil könnyűszerkezetes műszaki elemek alkalmazása a békefenntartó műveletekben” fejezet kimunkálása során az alábbi következtetéseket vontam le:

1. Az újszerű feladatok, illetve eszközök megjelenése hatással van a műszaki támogatás erő- és eszközrendszerére, valamint a felkészítés módjára is.
2. Megítélésem szerint, jelenleg a különböző misszióknál a védelmi rendszerek alacsony hatékonyságot mutatnak. A műveletekben való eredményes részvételünket szinte már veszélyeztetik, ily módon hatással vannak katonáink biztonságára.
3. Mind szélesebb szakmai körben célszerű megismertetni az építményt, kiemelten a békefenntartói gyakorlaton (indokoltnak tartom a jelenleg ismert elemekből legalább egy készletet legyártatni és megvásárolni).
4. Az EÁP-ot és a hozzá tartozó elemeket legalább két helyen (tanintézet, csapattagozat) célszerű felépíteni, kiképzést kell folytatni a felhasználásával, hogy tapasztalatokat lehessen szerezni.
5. A javaslatok beérkezése, a szükséges változtatások megléte után meg kell határozni az egy „KÉSZLET” tartalmát.
6. Egy készleten ki kell próbálni a szállítási helyzetet, a konténerezhetőséget.
7. A fejlesztés és rendszeresítés érdekében a költségek további elemzése szükséges.
8. A Magyar Honvédségnek célszerű kifejleszteni olyan mobilizálható C.20.C.8 acél konténert (szabvány 20 láb*8 láb*8 láb, 17 t hasznos teherbírással), melyben szállíthatóak az elemek, s azt követően felhasználható legyen vezetési pontnak esetleg pihenő konténernek.

Az eddigiek alapján – megítélésem szerint – a bevezetésben felsorolt kutatási célokat elértem, a kitűzött feladatokat végrehajtottam.

Kutatómunkám új tudományos értékű eredményének az alábbiakat tekintem:

1. Bizonyítottam, hogy a békefenntartó műveletekben részt vevő állomány által megszerzett tapasztalatok új szervezeti keretben történő elemzése, értékelése, a következtetések beépítése a felkészítésbe, integráns része a békefenntartói kiképzésnek.

2. Saját tapasztalataimra, valamint kutatási eredményeimre alapozva kimunkáltam a békefenntartásra kijelölt erők felkészítését szolgáló kiképzési tervet, amely biztosítja az egysegés és magas szintű elméleti és gyakorlati felkészítését úgy a hallgatói, mint a szerződéses állományoknak.

3. Kidolgoztam a „Békefenntartó kézikönyv” tervezetét, amely már magában foglalja a Magyar Honvédség szövetséges elkötelezettségből fakadó feladatait, az új biztonsági kihívásokat és az újonnan megjelent fenyegetettségeket.

A kézikönyv összefoglalja a békefenntartás során követendő elveket, szabályokat, előírásokat, valamint az eddigi tapasztalatok alapján (a békefenntartó technikákat és eljárásokat egybegyűjtve) gyakorlati útmutatást ad a békefenntartó missziókra felkészülők és felkészítők számára.

4. Bizonyítottam, hogy a mobil könnyűszerkezetes békefenntartó műszaki építmények rendszerbe állításával, új eszközcsoporttal bővíthet a Magyar Honvédség műszaki védelmi támogatási képessége. Ez jelentős mértékben növeli a missziós személyi állomány biztonságát, egyben lehetőséget ad a felkészítéskor arra, hogy a valóságos körülmények között alkalmazott eszközökön hajtsák végre a gyakorlást.

A kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága

Az értekezés eredményei – véleményem szerint- a következő területeken hasznosíthatóak:

1. A Magyar Honvédség békefenntartó feladatra kijelölt erői felkészítése során. Olyan egységes, átfogó kiképzési terv kerülhet bevezetésre, amely figyelembe veszi a hazai gyakorlatot, lehetőségeket s követelményeket, de illeszkedik a NATO előírásokhoz is.
2. Az általam kimunkált „Kézikönyv a békefenntartó katonák részére” hasznos adalékként segítheti mind a parancsnoki, mind a beosztott állomány munkáját. Megismerteti az olvasóval a békefenntartás elveit, módjait, feladatait. A kiadvány eredménye még, hogy a békefenntartó technikákat és eljárásokat egybegyűjtve gyakorlati útmutatásokat ad békefenntartó missziókra felkészülők, és felkészítők számára.
3. Forrásanyagként használható a kiképzési terv és a kézikönyv is – a fent említett felkészítést elősegítendő – kiképzési szabályzatok, segédletek, oktatási anyagok elkészítésekor
4. A végrehajtó állomány speciális, realista felkészítését jelentősen növelné, korszerűsítene: a tapasztalatok rendszeres, szervezetszerű keretek között történő összegyűjtése, elemzése, értékelése és a következtetések bedolgozása a hatályban lévő szabályozókba.
5. Az általam rendszeresítésre javasolt műszaki építmény rendszerrel egy olyan könnyen elszállítható viszonylag rövid idő alatt telepíthető védelmi létesítményt nyerünk, amely béketámogató és humanitárius műveletekben valamint a terrorizmus elleni harcban használható, a feladatok biztonságos megoldását teszi lehetővé.

Végezetül saját gondolatomat ajánlom figyelmükbe, mely egyben hitvallásom is.

„Az én elvem: úgy kell felkészíteni katonáinkat minden kiemelt és veszélyes feladatra, hogy megnöveljük életben maradásuk és testi épségük megőrzésének esélyeit. Ezt viszont csak következetes szigorral és hozzá párosuló emberséggel lehet elérni. A parancsnok viselkedése mindig legyen kiszámítható, egyértelmű, meggyőző és hasson az emberek szívére. Ekkor lehet a bizalomra számítani, hiszen a katona ösztönösen megérzi, kire számíthat, ki az, aki tiszteli és szereti. Meggyőződésem, hogy nem az a jó parancsnok, aki érzelmek nélkül tud gondolkodni, hanem az, aki az adott szituációban érzelmeit irányítani képes. Hiszem, ha rátermett embereket választunk ki, s maradéktalanul végrehajtjuk a kiképzési tervben meghatározottakat, minden küldetés sikeres lesz.”

Megjelent az Új Honvédségi Szemle 2003/4 számának 76. oldalán.

Az értekezés utolsó mondata a köszöneté.

Köszönet mondok mindazoknak, akik biztattak, segítettek vagy gátoltak.

Előbbiek az információk sorát, a kidolgozáshoz nélkülözhetetlen adatokat, utóbbiak az elszántságot biztosították. Köszönet a ZMNE Doktori Iskola, Hadtudományi Kar, ZMNE Katonai Továbbképző Intézet, az MH ÖHP, MH BTKK, az 5. Könnyű Lövész Dandár és a CALLMIX Kft. kiemelkedően felkészült munkatársainak és nem utolsó sorban családomnak.

Budapest, 2008. január 03.

(Papp Gyula nyá. ezredes)

Ábrák jegyzéke

Ábra:		oldal
1. számú ábra	A Magyar Honvédség részvétele a béketámogató műveletekben – 2007. 07. 30.	26.
2. számú ábra	Magyar szerepvállalás a Balkánon - áttekintés	27.
3. számú ábra	A NATO reagáló erők felépítése	32.
4. számú ábra	A TF Sokol felelősségi területe, feladatrendszere, és felépítése	32.
5. számú ábra	Épülő őrtorony Pristinában	82.
6. számú ábra	Kész őrtorony Pristinában	82.
7. számú ábra	EÁP a Goles-hegyen	83.
8. számú ábra	EÁP az SFOR táborban	83.
9. számú ábra	Fedezék az SFOR táborban	83.
10. számú ábra	Őrtorony az SFOR táborban	84.
11. számú ábra	Fedezék bontás előtt	84.
12. számú ábra	Bontás közben	84.
13. számú ábra	Burkolatlan őrtorony	86.
14. számú ábra	Burkolt őrtorony	86.
15. számú ábra	Hagyományos TÁS	87.
16. számú ábra	Könnyű szerkezetű TÁS	88.
17. számú ábra	Könnyű szerkezetű fedezék	88.
18. számú ábra	Mobil tábla	89.
19. számú ábra	Forgalomlassító „fekvőrendőr”	89.
20. számú ábra	Forgalomterelő, akadályozó elemek	90.
21. számú ábra	Harcocsiakasztó	90.
22. számú ábra	Sorompó	91.
23. számú ábra	Kordonrács és kerítés	92.
24. számú ábra	Kordonrács és kerítés	92.
25. számú ábra	Az ellenőrző-áteresztő pont elemei	95.
26. számú ábra	Makett vázlat	102.
27. számú ábra	Védőfal	103.

28. számú ábra	Védőfal	103.
29. számú ábra	A védőfal állapota próbarobbantás (2 kg SEMTEX-H) után	104.
30. számú ábra	A védőfal állapota próbarobbantás (2 kg SEMTEX-H) után	104.
31. számú ábra	Védőfal a kumulatív hatás imitálása után	104.
32. számú ábra	Védőfal az 5 kg-os FRT töltet robbantásakor	105.
33. számú ábra	Védőfal az 5 kg-os FRT töltet robbantásakor	105.
34. számú ábra	Védőfal az 5 kg-os FRT töltet robbantásakor	105.
35. számú ábra	Védőfal az 5 kg-os FRT töltet robbantásakor	105.
36. számú ábra	Védőfal az 5 kg-os FRT töltet robbantásakor	106.
37. számú ábra	Hatásvizsgálat tárgya	106.
38. számú ábra	Gépkarabély - és géppuska - lövedékek hatása a falra	107.
39. számú ábra	Gépkarabély - és géppuska - lövedékek hatása a falra	107.
40. számú ábra	Gépkarabély - és géppuska - lövedékek hatása a falra	107.
41. számú ábra	Rombolópuska hatása	108.
42. számú ábra	A „katona” sértetlen	108.

Táblázatok jegyzéke

Táblázat:		oldal
1. számú táblázat	Az ENSZ, EBESZ és EU katonai megfigyelői misszióinak létszámadatai	31.
2. számú táblázat	Magyar hozzájárulás a NATO Reagáló Erők kötelékéhez	33.

FELHASZNÁLT IRODALOM

KÖNYV, JEGYZET, TANSEGÉDLET

1. „25 éve kezdődött...” A magyarok békeküldetése Vietnámtól napjainkig. Hadimúzeum Alapítvány, Budapest, 1998.
2. A békefenntartás és a NATO béketámogató műveletek alakulása, fejlődése. ZMNE Egyetemi tansegédlet, Budapest, 1999.
3. A cs. és kir. Külügyi Szolgálat Évkönyve 1915. (1915. június 1-jei állapot szerint) Franklin-Társulat bizományában, Budapest, 1915.
4. A válságreakáló műveletek elmélete és gyakorlata a XXI. században. (szerk.: Padányi József). Egyetemi jegyzet, ZMNE EKK, Budapest, 2004.
5. AJP-01B: Allied Joint Publication, Szövetséges Egységesített kiadvány
6. AJP 3.4 Non-Article 5 Crisis Response Operations.
7. A Magyar Honvédség Összhaderőnemi Doktrínája, második tervezet. HVK Hadműveleti Főcsoportfőnökség, Budapest 1998.
8. ATP-35B: Army Training Program (US Army) vagy Allied Technical Publication (USA). Szárazföldi Erők Kiképzési Program, Szövetséges Technikai Kiadvány.
9. Balla Tibor (et al.): Béketeremtés-békefenntartás (szerk.: Beszteri Béla, Vizi László Tamás). Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár, 2005.
10. Béketeremtés – békefenntartás. Tanulmánykötet, Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár, 2005.
11. Csonkaréti Károly: Horthy, a tengerész. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1993.
12. Demeter György (szerk.): NATO logisztikai kézikönyv (ford.: Veperdi András, Gyarmathy László). SVKI - NATO Logisztikai Vezetők Értekezletének Titkársága, Budapest - Brüsszel, 1997.
13. Fábrián Pál – Szemere Gyula (szerk.): Katonai helyesírási tanácsadó szótár (Összegejtötte: Kovács József). Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1980.
14. Felkészítési és kiképzési program. Nyt. szám: 463/302. Budapest, 2002.
15. Galló Béla (szerk.): Euro-atlanti kihívások: biztonság- és külpolitikai tanulmányok. MTA PTI, Budapest, 2001.
16. GORDON, Avishag: Terrorism as an Academic Subject after 9/11: Searching the Internet Reveals a Stockholm Syndrome Trend Studies in Conflict and Terrorism. January – February 2005.

17. Gyarmati István: Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet békefenntartó tevékenysége. Hadtudomány, Budapest, 1995. 2. szám
18. Győri Lajos: A császári és királyi haditengerészet békében és háborúban. Nagy Károly és Társai grafikai műintézete, Debrecen, 1935.
19. Hadtudományi Lexikon. (szerk.: Szabó József), MHTT, Budapest, 1995.
20. Irak CIMIC kézikönyve. MH Civil-Katonai Együttműködési Központ, Budapest, 2004.
21. Juhász Erika (szerk.): Nemzetközi válságkezelés – békeműveletek. Biztonságért Alapítvány, Budapest, 2004.
22. Katonai Kislexikon. Honvéd Vezérkar Tudományszervező Osztály. Budapest, 2000.
23. Katonai Lexikon, Budapest, 1985.
24. Kézikönyv a nem háborús területek katonai feladataihoz. Nyt. szám: 998/680. HM HVK Katonai Tervező Főcsoportfőnökség, Budapest, 2006.
25. KFOR-misszió, Koszovó. Gárdi Balázs fényképei. In: Magyar katonai missziók, Zrínyi Kiadó cop., Budapest, 2005.
26. KŐSZEGVÁI Tibor– RESPERGER István: A terrorizmus elleni küzdelem katonai feladatai. Egyetemi jegyzet, ZMNE EKK, Budapest, 2005.
27. KŐSZEGVÁRI Tibor: A válságkezelés aktuális problémái. In.: ZMKA Akadémiai Közlemények, 1994. 202. sz.
28. Leo J. Daugherty: A Vietnami háború napról napra. Hajj & Fiai Könyvkiadó, Debrecen 2003.
29. Magyar Honvédség Békefenntartó Kézikönyv. Honvédelmi Minisztérium, Budapest, 2004.
30. Magyar Honvédség Összhaderőnemi Doktrína. Honvédelmi Minisztérium, Budapest, 2005.
31. Nagy László (et al.): Az Amerikai Egyesült Államok európai katonai jelenléte és az IFOR-misszió. SVKI, Budapest, 1997.
32. NATO Handbook, 2006. Public Diplomacy Division, 1110 Brussels, Belgium
33. Oláh László (szerk.): Hat éves a magyar műszaki kontingens. MH Magyar Műszaki Kontingens, Budapest, 2002.
34. Padányi József: Békefenntartás Boszniában: A Magyar műszaki kontingens. ZMNE SVKI, Budapest, 2004.
35. Padányi József: Békefenntartás Boszniában: a Magyar Műszaki Kontingens. In: Védelmi Tanulmányok, ZMNE SVKK, Budapest, 2004.

36. Pándi Lajos: Köztes-Európa 1763-1993 (Térképgyűjtemény).
37. Ravasz István: Krétai tűzoltási hadművelet. In: Magyarország az I. világháborúban. Lexikon A-Zs. Petit-Real, Budapest, 2000.
38. Révész Viktor András: A NATO szerepe a béketámogatásban. Geopol. Tcs. Közhasznú Alapítvány, Budapest, 2006.
39. SZTERNÁK György: A válságreakáló műveletek, mint hadtudományi probléma. Tanulmány. Honvédelmi Minisztérium, 2005.
40. Tisovszky János: Az ENSZ és a békefenntartás. Magyar ENSZ Társaság, Budapest, 1997.

FOLYÓIRAT, CIKK, ELŐADÁS

1. Szternák György: A békefenntartás néhány elméleti és gyakorlati kérdése a bosznia-hercegovinai események tükrében. Akadémiai Közlemények, 1995.
2. G. Aitken: A kiképzés rendszerszemléletű megközelítése. A Közép- és Kelet-Európai Brit Katonai Kiképzési Tanácsadó Csoport tanfolyamán elhangzott előadása, London
3. Army Field Manual, Vol 1 Combined Arms Operations Part 9, 2005
4. Boldizsár Gábor: A béketámogató műveletek kialakulása, fejlődése, helye a katonai műveletek rendszerében. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények, 2001.
5. Boldizsár Gábor: A haderő feladatai a jövő béketámogató műveleteiben. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények, 2001.
6. Fleischhacker Ferenc: A béketámogató műveletek áttekintése. Új Honvédségi Szemle, 2007/7.
7. Gelsei András: Béketámogató műveletek. Hadtudomány, 2001/2.
8. Hegyi Sándor: A NATO Összhaderőnemi Elemző és Értékelő Központ (JALLC) helye, szerepe a szövetség új vezetési rendszerében. Új Honvédségi Szemle, 2004/10.
9. Koháry István: NATO-tanácskozás a béketámogató műveletekről. Hadtudomány, 1998.
10. Kovács László: A békefenntartás és jövője. Bolyai Hírek, 1993.
11. Kovács Zoltán: Műszaki záruk a terrorizmus elleni harcban. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények, 2001.
12. Ladocsi Jenő: A béketámogató műveletek sikeres végrehajtásának alapfeltételei és a tapasztalatok jövőformáló szerepe. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények, 2001/1.

13. Lukácsi László: A magyar műszaki kontingens SFOR-feladatai. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények, 2001.
14. Military Cooperation: The Field Experience UN, EU and NATO BLUE HELMET FORUM AUSTRIA 2007 GRAZ, Belgierkaserne, Thursday, 21st June – Saturday, 23rd June 2007
15. Padányi József: Ahogy a békefenntartók teszik. Környezetvédelem, 2000/6.
16. Padányi József: Újszerű eszközök alkalmazási elvei a békefenntartó erők műszaki támogatásában. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények, 2001/1.
17. Papp Gyula: A Magyar Honvédség hozzájárulása a nemzetközi béke és biztonság fenntartásához. Hallgatói Közlemények, XI. 2007/2.
18. Papp Gyula: Az Iraki Kiképző Misszió hátterében. Hallgatói Közlemények, XI. évf. 2007/2.
19. Papp Gyula: Egy koszovói látogatás tapasztalatai. Hallgatói Közlemények (megjelenés alatt)
20. Papp Gyula: Egy koszovói misszió tapasztalatai a parancsnok szemével. Új honvédségi szemle, 2003. 53 évf. 4.
21. Papp Gyula: Gondolatok a családtámogató rendszer céljáról és gyakorlati alkalmazásáról. Új Honvédségi Szemle, 2004/7.
22. Szegő Gábor: Lesz-e az ENSZ-nek hadserege? Népszabadság, 1997. 08. 27.
23. Szenes Zoltán: A balkáni békefenntartó műveletek. Új Honvédségi Szemle, 2001. 5.
24. Szenes Zoltán: A békefenntartás hatása a magyar haderőre. Hadtudomány 2006/3.
25. Szőke Róbert: A magyar műszaki kontingens IFOR-feladatai. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények, 2001/2.
26. Vezetői értekezlet a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség vezetői állománya részére. Budapest, 2006. július 6.

EGYÉB

1. 12/2004 (HK 4.) HM utasítás a külföldi szolgálat ellátására tervezett állomány felkészítéséről.
2. 78/2007 HK (15 HM) utasítás a Magyar Köztársaság határain kívüli válságreakáló és békétámogató műveletekkel kapcsolatos, Magyar Honvédséget érintő feladatokról.

3. A Honvéd Vezérkar főnökének 65/2004. (HK 20.) HVKF intézkedése a Magyar Honvédség kiképzési rendszerének átalakításáról, valamint a Magyar Honvédségnél folytatott kiképzés középtávú célkitűzéseiről és követelményeiről.
4. A Magyar Honvédség vezérkari főnökének 3/2005. évi intézkedése a Magyar Honvédség 2005-2006. évi felkészítési és kiképzési feladatairól.
5. A Szövetség Stratégiai Konceptiója, elfogadták az Észak-atlanti Tanács Washington DC-ben, 1999. április 23–24-ei ülésén résztvevő állam és kormányfők.
6. AJP-01 (A) Szövetséges Összhaderőnemi doktrína 1998. szeptember. HVK Védelmi Tervezési Főcsoportfőnökség, Budapest, 1999.
7. Boutros Boutros-Ghali: Békeprogram: preventív diplomácia, békefenntartás és békefenntartás (A főtitkár jelentése a Biztonsági Tanács 1992. január 31-ei csúcstalálkozóján elfogadott nyilatkozatnak megfelelően.). Tájékoztatási Főosztály - Magyar ENSZ Társaság, Budapest, 1992.
8. Egry József, Téglási József: Nem háborús katonai műveletek. Előadás a NATO orientációs tanfolyamok és a ZMNE hallgatói részére. ZMNE Hadművelési-harcászati tanszék, Budapest, 1997.
9. HM HVK művelési főcsoportfőnök-helyettesi jelentés aktualizált változata. Budapest, 2006. június.
10. HM HVK művelési főcsoportfőnök-helyettesi jelentés aktualizált változata. Budapest, 2006. július.
11. MH KFOR-századparancsnok 2007-es jelentése.
12. MH Művelési Központ parancsnokának tájékoztató jelentése. Budapest, 2007. szeptember.
13. Szabó György: A zászlóalj-harccsoport tevékenysége nem háborús műveletek során. Előadás a NATO orientációs tanfolyamok és a ZMNE hallgatói részére. ZMNE Hadművelési-harcászati tanszék, Budapest, 1997.
14. www.hm.gov.hu/hirek/kiadvanyok/ujhonvedsegi_szemle/a_nato_valasza_a_21_s_zazad_kihivasaira , 2007. augusztus 07.
15. www.hm.gov.hu/hirek/kiadvanyok/uj_honvedsegi_szemle/a_nato_osszhaderonemi_elemzo_es_ertekelokozpont , 2004. október 5.
16. www.nato.int
17. http://www.coe-dmha.org/PKO/USA04/images/references/jwp3_50.pdf
18. http://www.nato.int/docu/sec-partnership/html_en/nato_secur06.html
19. <http://www.dfait-maeci.gc.ca/peacekeeping/menu-en.asp>
20. http://armyapp.dnd.ca/pstc-cfsp/default_e.asp

21. <http://www.globalpolicy.org/security/peacekpg/reform/2001/zurich.htm>
22. <http://www.globalpolicy.org/security/peacekpg/index.htm>
23. <http://carlisle-www.army.mil/>
24. www.army.forces.gc.ca/caj/documents/vol_05/iss_1/CAJ_vol5.1_09_e.pdf
25. pbpu.unlb.org/pbps/pages/public/home.aspx/library/GRP%20Full%20Version.pdf

PUBLIKÁCIÓS LISTA

JEGYZET, SZAKCIKK, INTERJÚ

1. A koszovói misszió tapasztalatai a parancsnok szemével. Új Honvédségi Szemle, LVIII. évf. 2003/3.
2. A Magyar Honvédség hozzájárulása a nemzetközi béke és biztonság fenntartásához. Hallgatói Közlemények, XI. 2007/2.
3. A parancsnok és a stressz „kezelése”. Új Honvédségi Szemle, 2003/12.
4. Az Iraki Kiképző Misszió hátterében. Hallgatói Közlemények, XI. évf. 2007/2.
5. Egy éleslövészettel egybekötött zászlóalj harcászati gyakorlat tapasztalatai, valamint annak előkészítése és végrehajtása során felmerült gondok és problémák. Szárazföldi Csapatok, 1994. III. évf. 1.
6. Gondolatok a családtámogató rendszer céljáról és gyakorlati alkalmazásáról. Új Honvédségi Szemle, 2004/7.
7. Magyar katonák nemzetközi missziókban. Új Honvédségi Szemle, 2003/2.
8. Látogatás egy amerikai hk. zászlóaljnál (a végrehajtott harcászati gyakorlat elemzése). Szárazföldi Csapatok, 1994. III. évf. 2.

MEGJELENÉS ALATT

1. Egy koszovói látogatás tapasztalatai (Tervezett megjelenés: ZMNE Hallgatói Közleményekben)
2. Szimulációs rendszerek, trenázsörök a kiképzés szolgálatában (Tervezett megjelenés: ZMNE Hallgatói Közleményekben)
3. The military engagement of multinational units in the interest of the European safety and defense ability enhancement (Tervezett megjelenés: A Hadmérnök című tudományos lapban)
4. The terrorism as a new challenge to impact on the training of the Army forces (Tervezett megjelenés: ZMNE Egyetemi Közlemények angol nyelvű külökiadásában)

EGYÉB

1. Hozzászólás: A nemzetközi terrorizmus elleni védelmi fokozatok tartalma (konferenciaanyag angol, magyar nyelvű). Nemzetközi Tudományos Konferencia 2002. 11. 14. ZMNE, Budapest, ZMNE Egyetemi Közlemények 2003. 7. évf. 4.

2. Hozzászólás: Alert level of protection against international terrorism. (konferencia anyag angol nyelvű). Nemzetközi Tudományos Konferencia 2002. 11. 14. www.zmne.hu/doktori_iskolák/hadtudományi_doktori_iskola/terrorizmus_publicációk_angol_nyelvű_2002
3. Hozzászólás: A terrorizmus elleni küzdelem, valamint az új nemzetközi kihívások hatása a csapatok kiképzésére. Nemzetközi Tudományos Konferencia 2007. november.
4. A téli időjárási viszonyok között végrehajtott harcok az azzal kapcsolatos tevékenységre való felkészülés, felkészítés. Jegyzet az 5. Bocskai István g.l. dd. alegység-parancsnoki állománya részére. Kiadó 5. Bocskai István g.l. dd., Debrecen, 1993..

